

**DABAS LIEGUMA „BABĪTES EZERS”
DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS**

Pasūtītājs: Latvijas vides aizsardzības fonds

**Dabas liegums atrodas
Babītes un Jelgavas novados**

Plāns izstrādāts laika posmam no 2009. gada līdz 2019. gadam

Izstrādātājs: SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”

Projekta vadītāja: Lūcija Konošonoka

Rīga, 2009. gada oktobris

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/speciālisti:

Jānis Vīksne – ornitologs;
Guntis Zaķis – hidrologs;
Egita Zviedre – biotopu un hidrobioloģijas eksperte;
Mārtiņš Grels – kartogrāfs,
Margita Deičmane – abinieku un rāpuļu eksperte;
Jānis Birzaks – ihtiologs;
Pēteris Lakovskis – ainavu un teritoriālplānošanas eksperts.

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

1. Jānis Ķuze, Dabas aizsardzības pārvaldes Ķemeru nacionālā parka administrācijas Izpētes un plānošanas daļas vadītājs;
2. Inguna Skutele, Jelgavas novada domes Vides aizsardzības speciāliste;
3. Vita Pūķe, Babītes novada domes izpilddirektore;
4. Zane Laiviņa, Valsts vides dienesta Jelgavas reģionālās vides pārvaldes Dabas aizsardzības daļas vecākā inspektore;
5. Marija Mileika, Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes Dabas aizsardzības daļas vadītāja;
6. Ivars Titovs, Lauku atbalsta dienesta Lielrīgas reģionālās lauksaimniecības pārvaldes vecākais eksperts;
7. Vilnis Reinfelds, Lauku atbalsta dienesta Zemgales reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Zemes un ūdens resursu daļas vadītājs;
8. Kaspars Šuikovskis, Valsts meža dienesta Rīgas – Ogres virsmežniecības Vides un meža aizsardzības daļas inženieris;
9. Aigars Remess, zemes īpašnieks;
10. Imants Jānis Tetteris, zemes īpašnieks;
11. Guntis Blūmentāls, zemes īpašnieks;
12. Dace Ansena, zemes īpašniece.

Kopsavilkums	5
1. Aizsargājamās teritorijas apraksts	9
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	9
1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums	9
1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts	11
1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un atļautā (plānotā) izmantošana	14
1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums	16
1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	18
1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums	20
1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā	21
1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	21
Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti	21
Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti	22
Starptautiskās saistības	28
1.3. ĪSS AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	29
1.3.1. Klimats	29
1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija	30
1.3.3. Hidroloģija un ūdens kvalitāte	30
1.3.4. Augsne	43
1.4. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	43
1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība	43
1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju	44
1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi	45
2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums	51
2.1. AIZSARGĀJAMĀ TERITORIJĀ KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ	51
2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS	51
2.3. BIOTOPI, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	55
2.3.1. Saldūdens biotopi	55
2.3.2. Pļavu biotopi	58
2.3.3. Citi biotopi	62
2.4. SUGAS, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN SUGAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	62
2.4.1. Flora	62
2.4.2. Fauna	65
2.6. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS	72
3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu	74
3.1. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI	74
3.2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	75
4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos	90

5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam..... 92

5.1. PRIEKŠLIKUMS TERITORIJAS ZONĒJUMAM92

5.2. PRIEKŠLIKUMI AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM94

6. Izmantotie informācijas avoti..... 100

1. pielikums. Dabas lieguma „Babītes ezers” īpašumu saraksts un īpašumu veidu karte
2. pielikums. Babītes ezeram apkārt esošo polderu apraksts
3. pielikums. Dabas liegumā „Babītes ezers” sastopamo putnu sugu saraksts
4. pielikums. Babītes ezera dziļumu karte
5. pielikums. Dabas liegumā „Babītes ezers” piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu karte
6. pielikums. Dabas liegumā „Babītes ezers” piedāvātā zonējuma karte
7. pielikums. Individuālo aizsardzības un noteikumu projektam – dabas lieguma „Babītes ezers” funkcionālo zonu shēma (1. pielikums);
8. pielikums. Individuālo aizsardzības un noteikumu projektam – funkcionālo zonu laukumu koordinātes (2. pielikums);
9. pielikums. Individuālo aizsardzības un noteikumu projektam – Speciālās informatīvās zīmes paraugs un lietošanas kārtība (3. pielikums);
10. pielikums. Dabas lieguma „Babītes ezers” informatīvās sanāksmes un uzraudzības grupu sanāksmju protokoli;
11. pielikums. Iesūtīto priekšlikumu un ierosinājumu pārskats
12. pielikums. Sabiedriskās apspriešanas pārskats
13. pielikums. Pašvaldību atzinumi un komentāru pārskats

Kopsavilkums

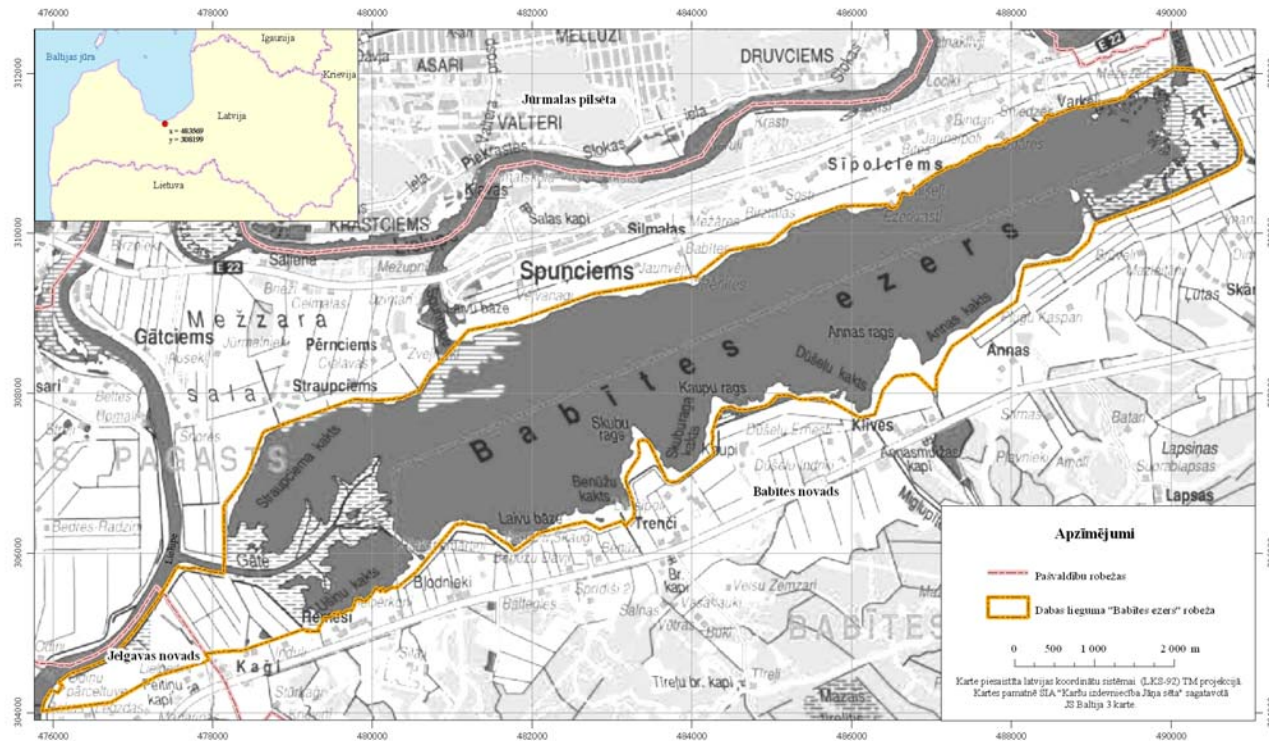
Dabas liegums „Babītes ezers” atrodas Babītes un Jelgavas novados, kuri tika izveidoti pēc administratīvi teritoriālās reformas realizācijas un uzsāka savu darbību 2009. gada 1. jūlijā. Babītes novads izveidots apvienojot Salas un Babītes pagastus. Savukārt, Jelgavas novads tika izveidots apvienojot Valgundes novadu (kurā atradās neliela daļa dabas lieguma teritorijas), Kalnciema pilsētu ar lauku teritoriju un 8 pagastus, izveidojot vienu no lielākajiem novadiem Zemgalē (skat. 1.attēlu). Pēc 2009. gada 1. jūlija 96,2 % dabas lieguma atrodas Babītes novada un 3,8 % Jelgavas novada teritorijās.

Dabas lieguma „Babītes ezers” kopējā platība ir 2988,3 ha. Dabas liegums ietver visu Babītes ezera teritoriju un daļu no apkārtējām teritorijām. Babītes ezers pēc platības ir septītais lielākais ezers Latvijā. Seklais ezers un tā apkārtnē ir nozīmīga putnu koncentrācijas vieta.

Dabas liegums „Babītes ezers” dibināts 1957. gadā. Sākotnēji tas dibināts kā ornitoloģiskais liegums ligzdojošo un caurceļojošo putnu aizsardzībai. Pastāvīgais liegums 385 ha platībā ezera centrālajā daļā tika slēgts dažādām aktivitātēm visu gadu, bet pārējā platība – 2270 ha – bija sezonas liegums, kur no ledus nokušanas datuma līdz 30. jūnijam nebija pieļaujama nekāda sportiskā vai saimnieciskā darbība. No 1. jūlija sezonas liegumā bija atļauta sporta un amatieru zveja, un republikai kopīgajos termiņos – ūdensputnu medības. 1989. gadā pastāvīgā lieguma platība Babītes ezerā tika paplašināta līdz 604 ha. Pēc valsts neatkarības atjaunošanas Babītes ezera lieguma robežas tika noteiktas ar Ministru Kabineta 1999. gada. 15. jūnija noteikumiem Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem”. 2000. gada 28. martā (grozījumi 2002. gada 18. jūnijā) tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr. 115 „Dabas lieguma „Babītes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, ar kuriem apstiprināts dabas lieguma „Babītes ezers” zonējums. Kopš 2004. gada dabas liegums ir iekļauts Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklā – Natura 2000.

Dabas liegums „Babītes ezers” tika apsekots 2001. un 2002. gadā projekta „Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” laikā. Šī projekta ietvaros tika apzināti Babītes ezera dabas lieguma teritorijā esoši īpaši aizsargājami biotopi, augu un dzīvnieku sugas. 2003. gadā dabas lieguma platība tika paplašināta no 2821 ha uz 2988 ha.

Starptautiskā līmenī Babītes ezers kopš 1989. gada ir iekļauts Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgo vietu sarakstā.

1. attēls. Dabas lieguma „Babītes ezers” atrašanās vieta

Dabas liegumā „Babītes ezers” konstatēti divi Eiropas nozīmes īpaši aizsargājami biotopi:

- Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (Eiropas biotopu klasifikatora kods 3150);
- Upju palieņu pļavas (6450).

Dabas liegumā konstatētas vairākas Latvijā un Eiropā retas un aizsargājamas sugas:

- 22 Eiropas nozīmes un 31 Latvijas nozīmes īpaši aizsargājama putnu suga;
- 3 Eiropas nozīmes aizsargājamas zīdītāju sugas;
- 3 Eiropas nozīmes aizsargājamās zivju sugas.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts atbilstoši 09.10.2007. Ministru kabineta noteikumiem Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (grozījumi 27.01.2009.). Uzsākot dabas aizsardzības plāna izstrādi, 2008. gada 10. oktobrī Salas pagasta Kultūras nama telpās tika organizēta informatīvā sanāksme (skat. protokolu 10. pielikumā). Pēc tām tika izveidota dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa, kuras sanāksmes notika 2009. gada 17. februārī, 6. maijā un 15. septembrī (skat. sanāksmju protokolus 10. pielikumā). Šī gada 5. jūnijā tika uzsākta dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana, kura turpinājās līdz 19. jūnijam, un 17. jūnijā plkst. 16:00 Salas pagasta Kultūras namā notika sabiedriskās apspriešanas sanāksme. Sabiedriskās apspriešanas kopsavilkums iekļauts dabas plāna 12. pielikumā. 2009. gada 24. jūlijā koriģēts dabas aizsardzības plāns tika iesniegts Jelgavas un Babītes novados pašvaldības atzinumu saņemšanai. Jelgavas novada pašvaldība sniedza atzinumu 4. augustā, bet Babītes novada pašvaldība – 24. augustā (skat. 13. pielikumu). Babītes novada iebildumi tika ņemti vērā un dabas plānā tika veiktas nepieciešamās korekcijas (skat. 13. pielikumu).

Izstrādājot dabas lieguma „Babītes ezers” dabas aizsardzības plānu, tika noteikti dabas lieguma apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi.

Ilgtermiņa apsaimniekošanas mērķis:

Dabas liegums „Babītes ezers” saglabāts kā ūdensputniem nozīmīga barošanās, ligzdošanas un spalvu mešanas vieta un nozīmīga atpūtas vieta migrāciju laikā, kā arī īpaši aizsargājamo saldūdens un pļavu biotopu atradne.

Īstermiņa apsaimniekošanas mērķi:

A. Teritorijas organizatoriskie mērķi

- A1. Dabas lieguma robeža precizēta atbilstoši kadastru robežām;
- A2. Dabas lieguma robeža dabā apzīmēta ar 21 informatīvo zīmi;
- A3. Pieņemti dabas lieguma individuālie izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumi un zonējums ir spēkā;
- A.4. Izvietotas sezonas lieguma zonu robežzīmes (bojas vai robežstabi);
- A.5. Aktualizēts un tiek risināts jautājums par Varkaļu slūžu rekonstrukciju;
- A.6. Babītes ezeram pieguļošie polderi tiek regulāri apsaimniekoti un attīstīti pēc saskaņotas un vienotas koncepcijas.
- A.7. Izveidota dabas lieguma apsaimniekošanas organizācija un teritorija tiek regulāri kontrolēta.

B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzības un apsaimniekošanas mērķi

- B.1. Atjaunotas un regulāri uzturētas pļavas Gātupes un Gātes polderos, saglabājot īpaši aizsargājamās pļavu biotopu upju palieņu pļavas – 111,14 ha platībā;
- B.2. Tiek veikta kontrolēta niedru pļaušana, uzlaboti uzturēšanās apstākļi ūdensputniem;
- B.3. Tiek nodrošināta vai uzlabota Babītes ezera ūdens kvalitāte un līdz ar to tiek netiek pasliktināta saldūdens biotopa kvalitāte – dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju ~ 2248 ha platībā, kā arī saglabātas retās jūras najādas audzes.

C. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas mērķi

- C.1. Izvietoti septiņi informatīvie stendi un vismaz 14 informatīvās plāksnes
- C.2. Ierīkoti putnu vērošanas torņi pie dabas lieguma robežas.
- C.3. Makšķernieki un mednieki tiek informēti par ierobežojumiem liegumā pirms makšķerēšanas un medību sezonas uzsākšanas.

D. Rekreācijas un tūrisma mērķi

- D.1. Tiek uzturētas esošās laivu bāzes;
- D.2. Uzcelti divu putnu vērošanas torņi un izveidots veloceliņš.

E. Monitoringa mērķi

- E.1. Veikta regulāra ūdensputnu uzskaitē saskaņā ar valsts monitoringa programmu;
- E.2. Tiek veikts dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu īstenošanas monitorings.
- E.3. Tiek veikts ūdens līmeņa un eitrofikācijas līmeņa monitorings.

Lai nodrošinātu izvīrīto mērķu sasniegšanu, izstrādāts dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumu plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai, infrastruktūras izveidi cilvēku plūsmas organizēšanai, teritorijas bioloģisko vērtību monitoringu, robežzīmju un informatīvo stendu uzstādīšanu, sabiedrības izglītošanu dabai draudzīgas attieksmes veidošanā. Apsaimniekošanas pasākumi ir aprakstīti 3.1. tabulā.

Dabas lieguma teritorijā ir izdalītas šādas funkcionālās zonas:

- 1) dabas lieguma *stingrā režīma zona* (aizņem 372,2 ha jeb 12,5 % no dabas lieguma teritorijas);
- 2) *sezonas lieguma zona* ar šādu iedalījumu (aizņem 2502,8 ha jeb 83,8 % no dabas lieguma teritorijas):
 - *sezonas lieguma zonas centrālā daļa* (aizņem 1687,6 ha jeb 56,5 % no dabas lieguma teritorijas), t. sk. ziemeļu puse (aizņem 886,0 ha jeb 29,6 % no dabas lieguma teritorijas) un dienvidu puse (aizņem 801,58 ha jeb 26,82%no dabas lieguma teritorijas);
 - *sezonas lieguma zonas Spruņņupes daļa* (116 ha jeb 3,9 % no dabas lieguma teritorijas);
 - *sezonas lieguma zonas Gātes daļa* (aizņem 699,2 ha jeb 23,4 % no dabas lieguma teritorijas);
- 3) *dabas parka zona* (aizņem 113,3 ha jeb 3,8% no dabas lieguma teritorijas).

1. Aizsargājamās teritorijas apraksts

1.1. Vispārēja informācija par aizsargājamo teritoriju

1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums

Dabas liegums „Babītes ezers” atrodas Latvijas vidusdaļā, Babītes un Jelgavas novados (skat. 1.1. attēlu un 1.1. tabulu). Šī dabas lieguma kopējā platība ir 2988 ha. Lieguma teritorija atrodas ~3,5-5,5 km attālumā no Rīgas jūras līča un dienvidrietumu daļā robežojas ar Lielupi.

Dabas liegums ietver visu Babītes ezera teritoriju un daļu no apkārtējām teritorijām. Babītes ezers pēc platības ir septītais lielākais ezers Latvijā. Seklais ezers un tā apkārtnē ir nozīmīga putnu koncentrācijas vieta.

Dabas lieguma „Babītes ezers” teritoriju nešķērso valsts nozīmes autoceļi, tomēr aptuveni ~700 m ziemeļrietumu virzienā no ezera atrodas valsts galvenais autoceļš A10 (Rīga – Ventspils) un ~500 m dienvidaustrumu virzienā – autoceļš A9 (Rīga – Liepāja).

1.1. tabula. Dabas lieguma “Babītes ezers” teritorijas sadalījums pašvaldību teritorijās

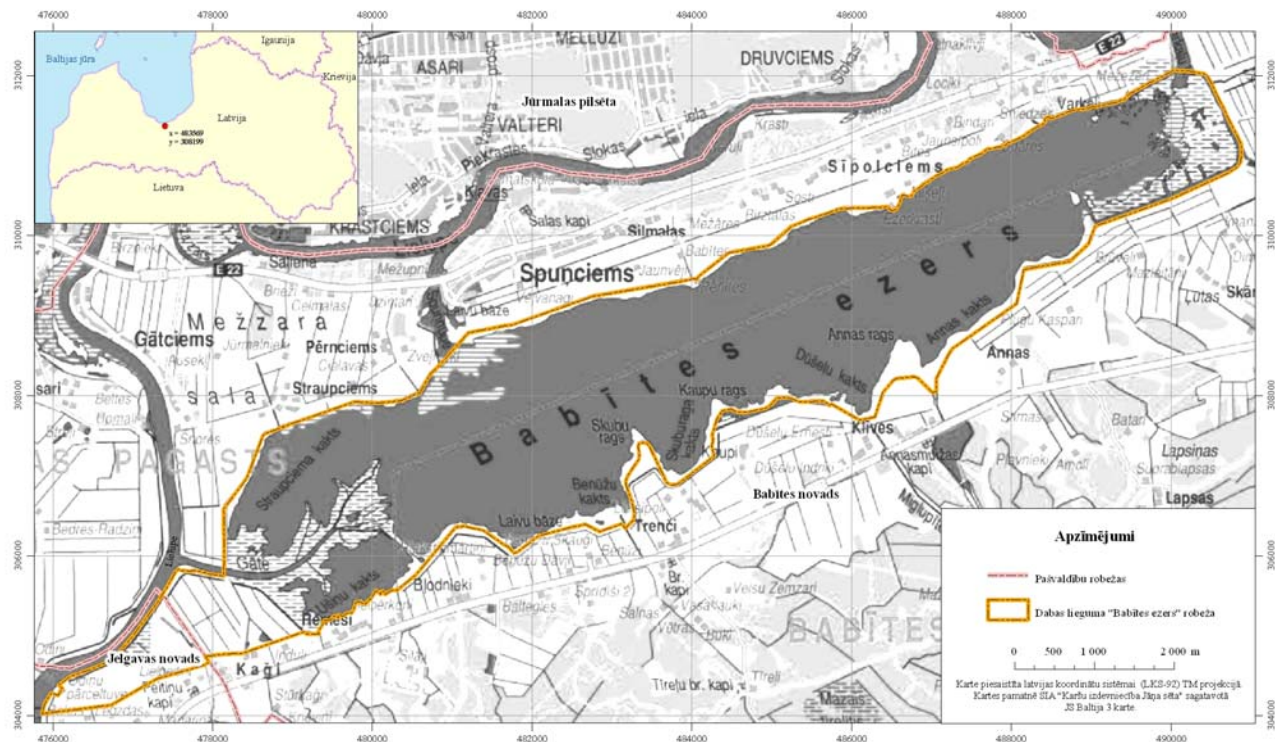
Novads	Lieguma platība (ha) pašvaldībās	Lieguma platība % no pašvaldības teritorijas
Babītes novads	2875,0	11,89
Jelgavas novads	113,3	0,09
Dabas lieguma kopējā platība	2988,3 ha	

Lieguma teritorijas centra koordinātes skat. 1.2. tabulā.

1.2. tabula. Dabas lieguma “Babītes ezers” centroīda koordinātes

Garums (A):	56°	55'	2"
Platums (Z):	23°	43'	48"
LKS-92 X	483569		
LKS-92 Y	308199		

(Piezīme – LKS-92 ir Latvijas koordinātu sistēma-92.)

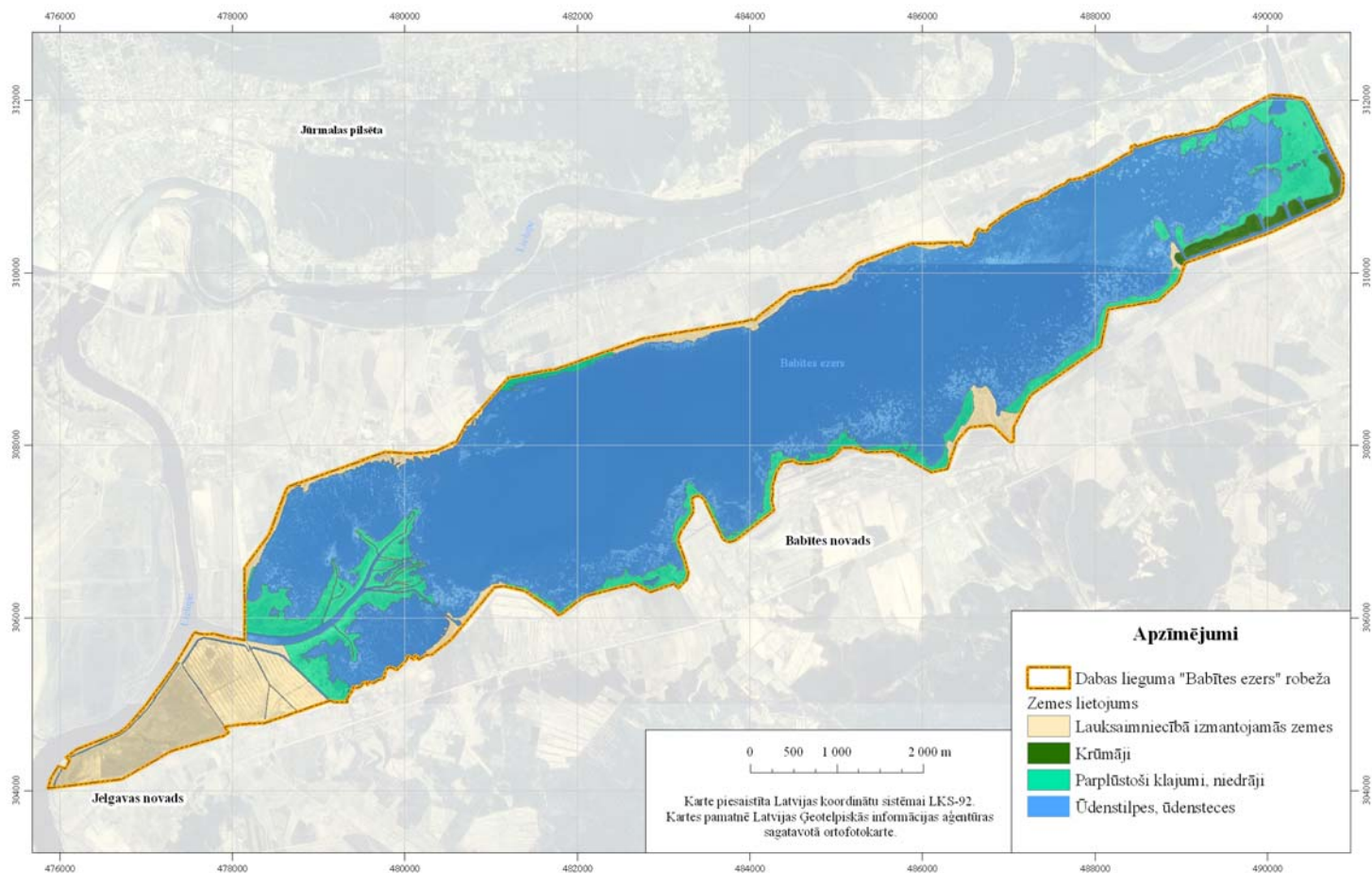

1.1. attēls. Dabas lieguma „Babītes ezers” atrašanās vieta

1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts

Lielāko daļu lieguma teritorijas aizņem ūdenstilpes un ūdenstece, pārējā daļā dominē slīkšņas un pļavas.

Ūdenstilpes un ūdenstece dabas liegumā „Babītes ezers” aizņem aptuveni 2330,7 ha (78% no teritorijas), pārplūstoši klajumi aizņem 321,5 ha (10,8%), savukārt lauksaimniecībā izmantojamās zemes – 307,8 ha (10,3%). Krūmāji teritorijas ziemeļaustrumu daļā aizņem tikai 28,1 ha (0,9%) (skat. 1.2. attēlu).

1.2. attēls. Zemes izmantošanas veidi dabas liegumā „Babītes ezers”

Lielākā daļa dabas lieguma teritorijas atrodas valsts īpašumā (87,9% no lieguma platības). Tas skaidrojams ar to, ka ūdenstilpes un ūdensteces, kas pārsvarā ir valsts īpašums, dabas liegumā aizņem 78% no teritorijas. Valsts īpašumā ir arī vairums slīkšņu un niedrāju ap ezeru.

Liegumā ir 93 fizisko personu īpašumi (10,2% lieguma platības). Tikai 7 īpašumi (0,02% lieguma platības) pieder juridiskām privātpersonām. Dabas lieguma Babītes pagasta daļā atrodas 5 fizisku un juridisku privātpersonu kopīpašumi, kas aizņem 0,3% no lieguma teritorijas. 21 īpašums (1,5% lieguma platības) atrodas pašvaldību īpašumā, tie ir pārsvarā ceļi (skat. 1.3. tabulu un 1. pielikumu).

1.3. tabula. Zemes īpašumu veidu sadalījums dabas liegumā ietilpstošajās pašvaldībās

Pašvaldība	Īpašnieks	Skaitis	Platība (ha) dabas liegumā	Platība dabas liegumā (%)
Babītes novads	Juridiskas privātpersonas	7	0,7	0,02
	Fiziskas personas	75	201,8	7,02
	Pašvaldības	20	42,8	1,49
	Valsts	7	2619,7	91,12
	Fiziskas un juridiskas privātpersonas	5	9,9	0,34
	Nav zināms	1	0,004	0,00
Jelgavas novads	Juridiskas privātpersonas	-	-	-
	Fiziskas personas	18	103,8	91,6
	Pašvaldības	1	3,1	2,7
	Valsts	1	6,4	5,7
	Nav zināms	1	0,001	0,001
KOPĀ	Juridiskas privātpersonas	7	0,7	0,02
	Fiziskas personas	93	305,7	10,2
	Pašvaldības	21	45,9	1,5
	Valsts	8	2626,1	87,9
	Fiziskas un juridiskas privātpersonas	5	9,9	0,3
	Nav zināms	2	0,004	0,0001

Dabas lieguma robeža ir noteikta, ņemot vērā dabisko robežšķirtņu robežas, piemēram, pa grāvi, ezera krastu vai gar ceļu malām, kas nereti nesakrīt ar īpašumu kadastra robežām. Tāpēc vietām lieguma teritorijā iekļautas ļoti mazas daļas no īpašumiem. 1.4. tabulā redzams, ka 39 no lieguma teritorijā ietilpstošajiem īpašumiem dabas lieguma teritorijā ietilpstošā īpašuma daļa ir mazāka par 1% no īpašuma kopplatības (0,05-1758,54 m²). Dabas lieguma robežu precizēšana veicama tikai pa uzmērītām vai ierādītām zemes gabalu robežām, vai arī pa dabā eksistējošām robežām.

1.4. tabula. Dabas liegumā ietilpstošo zemes īpašumu platības (% un ha)

Īpašuma platība dabas lieguma teritorijā (% no īpašuma kopplatības)	Zemes īpašumu skaits	Vidējā teritorijas platība dabas liegumā (ha)
< 1 %	39	152,1
1–5 %	11	2302,6
> 5 %	82	359629,3

1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un atļautā (plānotā) izmantošana

Šī sadaļa ir sagatavota pirms administratīvi teritoriālās reformas, kura nosaka, ka teritoriju plānojumi tiks pārskatīti.

Visām pašvaldībām ir izstrādāti un apstiprināti teritorijas plānojumi (www.raplm.gov.lv):

- 1) Babītes pagasta teritorijas plānojums 2007. – 2019. gadam ar saistošajiem noteikumiem apstiprināts 04.06.2008.;
- 2) Salas pagasta teritorijas plānojums 2005. – 2017. gadam ar saistošajiem noteikumiem apstiprināts 30.11.2005., grozījumi – 05.09.2008.;
- 3) Valgundes novada teritorijas plānojums 2005. – 2017. gadam ar saistošajiem noteikumiem apstiprināts 14.06.2007.

Babītes pagasta teritorijas plānojumā dabas lieguma teritorija iezīmēta kā ūdeņi, lauksaimniecības teritorijas un īpaši aizsargājamā dabas teritorija. Plānotās izmantošanas veidi no esošās izmantošanas neatšķiras. Teritorijas plānojuma apbūves noteikumos noteikts, ka Babītes ezera teritorijā jāievēro „Dabas lieguma „Babītes ezera” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Divās vietās ar lieguma teritoriju robežojas rekreācijas objektu un komerciestāžu teritorijas. Vienā no tām patlaban atrodas laivu bāze “Dālderī”. Teritorijas plānojumā attēlotas applūstošās teritorijas, kuras aizņem ievērojamas platības ezera krastos.

Salas pagasta teritorijas plānojuma esošās un plānotās izmantošanas kartē dabas lieguma „Babītes ezers” teritorija iezīmēta kā īpaši aizsargājamā dabas teritorija (iezīmēts arī lieguma zonējums), ūdeņi, applūstošās teritorijas, dabīgās pļavas, paliene, pludmale. Plānotās izmantošanas kartē ir iezīmēta izpētes teritorija, kur nākotnē plānots izveidot autoceļu, kas savieno autoceļus A10 Rīga – Ventspils un A9 Rīga – Liepāja pāri Gātes upei, šķērsojot lieguma rietumu daļu. Paskaidrojuma rakstā par šo izpētes teritoriju teikts: „Saskaņā ar Rīgas rajona teritorijas plānojumu, Salas pagasta teritorijas plānojums nosaka tās teritorijas, kas rezervētas satiksmes pārvadam, kas savieno autoceļus A10 Rīga – Ventspils un A9 Rīga – Liepāja pāri Gātes upei”.

Salas pagasta teritorijas plānojuma apbūves noteikumos noteikts: „dabas lieguma „Babītes ezers” teritorijā visa veida darbības ir jāveic atbilstoši MK Nr.115 „Dabas lieguma „Babītes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.””

Teritorijas plānojumā noteiktas lielas ciemu teritorijas blakus ezera dambim, patlaban neapbūvētās pļavās. Līdz ar to applūstošās teritorijas atstātas salīdzinoši nelielās platībās. Pirms polderu teritoriju apbūves paredzēta inženiertehnisku pasākumu veikšana, uzbēršana, meliorācija. Ilgtermiņā, apbūvējot šīs teritorijas, tiks ietekmēti Babītes ezera un apkārtnes teritoriju ekoloģiskie apstākļi.

Valgundes novada teritorijas plānojuma esošās izmantošanas kartē dabas lieguma „Babītes ezers” teritorija iezīmēta kā īpaši aizsargājamā dabas teritorija, zemnieku saimniecības, kuru galvenā ekonomiskā darbība ir lauksaimniecība, pārējā lauksaimnieciskajā ražošanā izmantojamā zeme, piemājas saimniecības, applūšanas riska teritorija, publiskie ūdeņi, ūdensobjekta aizsargjosla.

Valgundes novada teritorijas plānojuma perspektīvās izmantošanas kartē dabas lieguma „Babītes ezers” teritorija iezīmēta kā dabas liegums, dabas un apstādījumu teritorija, dabīgs zālājs. Odiņu pārceltuve un teritorija ap to iezīmēta kā lauksaimniecības teritorija. Visa pašvaldības liegumā ietilpstošā teritorija atzīmēta kā applūstošā teritorija.

Valgundes novada teritorijas plānojuma apbūves noteikumi nosaka, ka:

- a) Visu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanā saistoši ir dabas aizsardzības plāni, kuros norādāms teritorijas funkcionālais zonējums;
- b) Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāni izstrādājami līdz 2007. gadam.

Rīgas rajona teritorijas plānojuma 2008. – 2020. gadam perspektīvās izmantošanas kartē (apstiprināts 22.04.2008.) ir iezīmēts dabas liegums „Babītes ezers” (dabas aizsardzības un rekreācijas teritorijas), kā arī plānojumā atrodama informācija par Salas pagasta teritorijas plānojumā minēto turpmākās izpētes teritoriju autoceļa izveidei.

Jelgavas rajona teritorijas plānojumā (apstiprināts 05.11.1997.) informācija par dabas liegumu „Babītes ezers” nav atrodama, jo Jelgavas rajonā ietilpstošā lieguma daļa pievienota tikai 2003. gadā.

Varkaļu kanāls, kurš ir tieši saistīts ar Babītes ezeru, būtiski ietekmē regulāras ezera ūdens līmeņa izmaiņas. Tas atrodas Jūrmalas pilsētas teritorijā, tāpēc tika apskatīts arī Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojums. Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojums 1995.-2007. gadam ar saistošajiem noteikumiem apstiprināts 27.07.1995. Plānojuma grozījumi (līdz 2009. gadam) apstiprināti 12.07.2007. Plānojumā teritorijas ap Varkaļu kanālu iezīmētas kā dabas pamatne un darījumu iestāžu teritorijas. Šajās teritorijās savulaik plānota apbūves attīstīšana arī pāri Varkaļu kanālam. Diemžēl Varkaļu slūžu atjaunošana teritorijas plānojumā nav paredzēta.

Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojumā minēts, ka jautājums par Varkaļu kanāla slūžu apkalpošanu un juridiskajām īpašuma tiesībām vēl joprojām nav atrisināts. Jāpiezīmē, ka Varkaļu kanāls savieno Babītes ezeru ar Lielupi un, savulaik, kanāla un slūžu izbūve tika saistīta ar inženiertehniskiem pasākumiem arī Jūrmalas pilsētas interesēs. Tāpēc minētie ūdensobjekti jāiekļauj pašvaldību kopējo interešu teritorijās. Turpmāk

jautājums par hidrotehnisko būvju attīstību jārisina, sadarbojoties Jūrmalas pilsētas un Babītes novadam.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā vairākkārt aktualizēti dažādi jautājumi par ezeram pieguļošajiem polderiem, to izmantošanu. No dabas aizsardzības un vides plānošanas, kas ir būtiskas teritorijas plānošanas sastāvdaļas, aspekta neviennozīmīgi vērtējama situācija ap ezeru saistībā ar polderu statusu un to paredzēto izmantošanu teritorijas plānojumos. Lai gan veikta polderu izbūve, šīs teritorijas joprojām uzskatāmas par ekoloģiski jutīgām ar augstu aplūšanas risku (sk. 1.3.3. apakšnodaļu), tāpēc to izmantošana rūpīgi izvērtējama. Neskatoties uz augstāk minēto teritorijas plānojumos ievērojami palielinātas ciemu teritorijas (jo īpaši Salas pagastā), kurās paredzēta dažāda veida dzīvojamā apbūve. Tā, piemēram, vairākkārtīgi palielinot Spuņciema teritoriju gar Babītes ezeru, aizsargjosla samazināta līdz minimālajiem 10 m, lai gan optimāli to būtu noteikt līdz ceļam, kas šķērso Ratnieku – Biteslejas polderi vai vismaz 100 m platumā no dambja. Pie tam, Salas pagastā privātajiem īpašniekiem nodotas zemes starp ezeru un dambi, sūkņu stacija un atsevišķās vietās arī dambis, kas ievērojami apgrūtina gan polderu saskaņotu apsaimniekošanu, gan dabas vērtību aizsardzību dabas liegumā. Babītes un Valgundes pagastos teritorijas izmantošana dabas lieguma teritorijā un polderos plānota daudz racionālāk, jo šajās teritorijās galvenokārt saglabātas lauksaimniecībā izmantojamās zemes.

1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

2000. gada 28. martā (grozījumi 2002. gada 18. jūnijā) tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr. 115 „Dabas lieguma „Babītes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, ar kuriem apstiprināts dabas lieguma „Babītes ezers” zonējums.

Dabas liegumam noteiktas šādas zonas (skat. 1.3. attēlu):

- dabas lieguma stingrā režīma zona;
- sezonas lieguma zona:
 - sezonas lieguma zonas centrālā daļa;
 - sezonas lieguma zonas Gātes daļa.

Dabas lieguma stingrā režīma zona ir izveidota, lai nodrošinātu ūdensputniem nepieciešamos apstākļus ligzdošanas un spalvu mešanas periodā, kā arī atpūtu migrācijas laikā un patvērumu medību sezonā.

Dabas lieguma stingrā režīma zonu atļauts apmeklēt, lai to apsargātu un veiktu zinātniskos pētījumus.

Dabas lieguma stingrā režīma zonā ir aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība un cilvēku uzturēšanās, izņemot dabas aizsardzības plānā paredzētās darbības un darbības, kas nepieciešamas lieguma apsargāšanai un zinātniskajai izpētei.

Sezonas lieguma zonas centrālā daļa izveidota, lai nodrošinātu ūdensputniem netraucētu ligzdošanu un atpūtu pavasara migrācijas laikā.

Sezonas lieguma zonas centrālajā daļā ir atļautas šādas darbības:

- teritorijas apmeklēšana, lai to apsargātu vai veiktu zinātniskos pētījumus;
- rūpnieciskā zveja — no 1. jūlija līdz 31. martam;
- makšķerēšana — no 1. jūlija līdz 31. martam;
- braukšana ar laivu, atpūta un ezera apskate — no 1. jūlija līdz 31. martam;
- ūdensputnu medības — no sezonas atklāšanas līdz 30. novembrim saskaņā ar medības regulējošiem normatīvajiem aktiem;
- niedru pļaušana ziemā pēc saskaņošanas ar Lielrīgas reģionālo vides pārvaldi.

Sezonas lieguma zonas centrālajā daļā ir aizliegtas šādas darbības:

- biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku dzīvotnes iznīcināšana vai bojāšana;
- zemūdens medības;
- ūdensputnu medības — no 1. decembra līdz medību sezonas atklāšanai;
- rūpnieciskā zveja un makšķerēšana — no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam;
- darbības, kas veicina ezera aizaugšanu.

Sezonas lieguma zonas Gātes daļa izveidota, lai nodrošinātu ūdensputniem nepieciešamos apstākļus spalvu mešanas periodā.

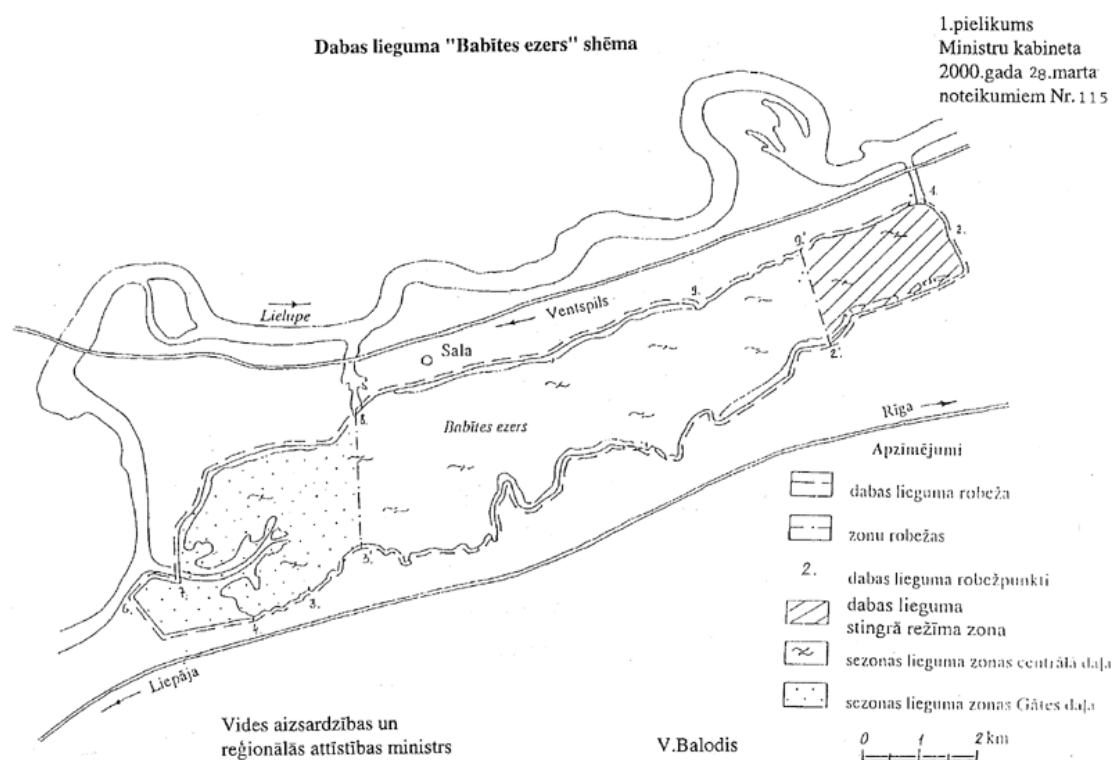
Sezonas lieguma zonas Gātes daļā ir atļautas šādas darbības:

- teritorijas apmeklēšana, lai to apsargātu vai veiktu zinātniskos pētījumus;
- rūpnieciskā zveja un makšķerēšana – no 1. augusta līdz 31. martam;
- braukšana ar laivu un pastaigas (atpūtai un ezera apskatei) – no 1. augusta līdz 31. martam;
- ūdensputnu medības – saskaņā ar medības regulējošajiem normatīvajiem aktiem;
- niedru pļaušana ziemā pēc saskaņošanas ar Lielrīgas reģionālo vides pārvaldi.

Sezonas lieguma zonas Gātes daļā ir aizliegtas šādas darbības:

- biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku dzīvotnes iznīcināšana un bojāšana;
- zemūdens medības;
- rūpnieciskā zveja un makšķerēšana – no 1. aprīļa līdz 31. jūlijam;
- braukšana ar laivu – no 1. aprīļa līdz 31. jūlijam;
- darbības, kas veicina ezera aizaugšanu.

Tā kā 2003. gadā dabas lieguma platība tika mainīta no 2821 ha uz 2988 ha, minētie noteikumi un, līdz ar to, zonējums, neattiecas uz visu pašreizējo lieguma teritoriju.

1.3. attēls. Dabas lieguma zonējuma shēma dabas lieguma „Babītes ezers” individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos

1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Dabas liegums „Babītes ezers” dibināts 1957. gadā. Sākotnēji tas dibināts kā ornitoloģiskais liegums ligzdojošo un caurceļojošo putnu aizsardzībai.

Liegumā veiktas periodiskas ligzdojošo putnu uzskaites kopš 20. gs. 70. gadiem. 1998. gadā veiktas caurceļojošo putnu uzskaites pavasarī un ligzdojošo griežu uzskaites vasarā.

Ezers kopš seniem laikiem izmantots zvejai, medībām, bet apkārtējās pļavas – lopu ganīšanai un siena vākšanai. Pirmie ierobežojumi Babītes ezera dabas bagātību izmantošanā tika noteikti jau pirms 200 un vairāk gadiem: līdz pat 18. gs. zveja ezerā ārpus Gātes kanāla bijusi aizliegta (Kačalova u.c. 1962). Runājot par ezera apsaimniekošanas vēsturi, būtu jāmin Spuņņupes izveide. 1711. gadā lielu plūdu laikā pārplūdušie Babītes ūdeņi izrāva noteci uz Lielupi pie Spuņciema, un 1814. gadā šis pārrāvums ticis padziļināts, izveidojot pastāvīgu noteci uz Lielupi (sīkāk aprakstu skat. 1.3.3. sadaļā) Tomēr arī pēc tam, līdz pat 20. gs. vidum, ezeru iekļaujošās pļavas pavasaros pārplūda, bet pēc tam, kad palu ūdeņi beidzās, radās izcili ligzdošanas apstākļi tārtiņveidīgajiem putniem un dažām pīļu sugām (pūkšķe, platknābis). Pļavas kā dabisks biotops Babītes ezera krastos šobrīd ir praktiski iznīcinātas, jo sākot ar 20. gs. vidu apkārt ezeram tika izveidoti vairāki polderi (sīkāk skat. 1.3.3. sadaļu), un

plūdiem atkarotās platības galvenokārt tika izmantotas kā aramzeme. Nelielas dabisko pļavu platības šobrīd vēl atlikušas lieguma dienvidrietumu daļā.

1968. gadā Latvijas Valsts meliorācijas projektēšanas institūts izstrādāja projektu Babītes ezera, respektīvi – Lielupes, līmeņa regulēšanai, kas paredzēja aizbērt Spuņņupi, ierīkot Varkaļu kanālu ar slūžām, novadot daļu Lielupes ūdeņus uz to pa kanālu, kas izveidots gar ezera dienvidu malu. Šī projekta lietderības apšaubīšana no bioloģiskā un medību saimniecības interešu viedokļa netika ņemta vērā. Tāpēc pēc Latvijas PSR Mežsaimniecības un mežrūpniecības ministrijas lūguma Zinātņu Akadēmijas Bioloģijas institūta Ornitoloģijas laboratorija iesniedza savus priekšlikumus, t.sk. tika piedāvāts ar apvedkanāla veidošanu pārvietoto grunti izmantot medību ūdensputnu ligzdošanas apstākļu uzlabošanai ezerā. Tika ieteikta mākslīgo saliņu veidošana, kur varētu ligzdot pīles un kajjveidīgie putni. Šīm saliņām bija jābūt iespējami mazām (ap 0,1 ha) un tik augstām, lai tās pie maksimāliem ūdens līmeņiem netiktu appludinātas.

Projekts tika realizēts 1988. gadā (sīkāka informācija par projekta būtību sniegta 1.3.3. sadaļā). Ezera austrumu galā un 2 km garā posmā gar ezera dienvidaustrumu piekrasti tika izrakts 50 m plats apvedkanāls un vienlaicīgi tika uzskalotas arī vairākas mākslīgās salas. Diemžēl tika pieļautas vairākas kļūmes attiecībā uz izveidojamo mākslīgo salu izmēriem un augstumu virs ezera ūdens līmeņa, kā arī uz pašu salu izvietojumu. Pēc izmēriem izveidotās salas ir pārāk plašas un pārāk lēzenas, to piekrastē izveidojās plaši smilšu uzskalojuma sēkļi, kas vietām stiepjas tālu ezerā. Uz šiem sēkļiem līdz pat salu piekrastei palu laikā tika sanesti vilkvāļišu un niedru ceri, kas izveidoja ap salu piekrasti blīvu slīkšņu daudzu desmitu metru platumā, un tādējādi pilnīgi noslēdza pīļu piekļūšanas (piepeldēšanas) iespējas salai. Bez tam, vairums salu ir novietotas pārāk tuvu ezera krastam. Tādējādi šīm garajām un platajām cietzemes strēlēm nav daudz īstām salām raksturīgu iezīmju, lai pīles tur varētu ligzdot. Tieši šo veidojumu neatbilstība pīļu uztveres modelim par ligzdošanai noderīgu salu ir primārais iemesls, kāpēc šie putni izveidotajās „salās” neligzdo.

Relatīvais krasta tuvums padara salas pieejamas visēdājiem un plēsīgajiem zīdītājdzīvniekiem – jenotsuņiem un lapsām, kā arī mežacūkām. Salās ievērojamā skaitā dzīvo Amerikas ūdele. Visi plēsīgie zīdītājdzīvnieki kopā ir nozīmīgs ietekmējošs faktors putniem ligzdošanas laikā.

Ļoti būtisks ir apstāklis, ka Varkaļu kanāla slūžas, kuru ideja bija pasargāt ezeru no pārmērīga ūdens līmeņa svārstībām un līdz ar to pasargāt putnus ligzdošanas un spalvu maiņas sezonas laikā, nedarbojas. Rezultātā līmeņa svārstības ezerā ir ievērojamas (skat. sīkāku informāciju 1.3.3. sadaļā). Tādējādi tiek appludināts liels skaits ūdensputnu ligzdu un samazināta ezera kā peldpīļu tēviņu spalvu maiņas vietas nozīme.

Babītes ezerā, līdzīgi kā Engures ezerā, ornitoloģiskā lieguma režīms tika ieviests sākot ar 1957. gadu. Šī lieguma režīma būtība bija šāda: ezers tika nodots Latvijas PSR mednieku un makšķernieku biedrībai, pastāvīgais liegums 385 ha platībā ezera centrālajā daļā tika slēgts dažādām aktivitātēm visu gadu, bet pārējā platība – 2270 ha – bija sezonas liegums, kur no ledus nokušanas datuma līdz 30. jūnijam

nebija pieļaujama nekāda sportiskā vai saimnieciskā darbība. No 1. jūlija sezonas liegumā bija atļauta sporta un amatieru zveja, un republikai kopīgajos termiņos – ūdensputnu medības. Faktiski 219 ha austrumos no pastāvīgā lieguma kopš 60. gadu beigām atradās Mežsaimniecības un mežrūpniecības ministrijas uzraudzībā (valsts medību saimniecība).

Pēc Zinātņu Akadēmijas Bioloģijas institūta priekšlikuma, ar Ministru Padomes lēmumu, 1989. gadā pastāvīgā lieguma platība Babītes ezerā tika paplašināta līdz 604 ha, pievienojot agrākajam pastāvīgajam liegumam kādreizējo valsts medību saimniecības daļu. Pēc valsts neatkarības atjaunošanas Babītes ezera lieguma robežas tika noteiktas ar Ministru Kabineta 1999. gada. 15. jūnija noteikumiem Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem”.

Dabas liegumam „Babītes ezers” 2000. gada 28. martā (grozījumi 2002. gada 18. jūnijā) tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr. 115 „Dabas lieguma „Babītes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, ar kuriem apstiprināts dabas lieguma „Babītes ezers” zonējums.

Dabas liegums „Babītes ezers” tika apsekots 2001. un 2002. gadā projekta „Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” ietvaros. Šī projekta laikā tika apzināti dabas lieguma teritorijā esoši īpaši aizsargājami biotopi, augu un dzīvnieku sugu atradnes. 2003. gadā dabas lieguma platība tika mainīta no 2821 ha uz 2988 ha.

2004. gadā dabas liegums ir iekļauts Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo teritoriju sarakstā – NATURA 2000 teritoriju tīklā. Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam „Babītes ezers” līdz šim nav izstrādāts. Starptautiskā līmenī Babītes ezers kopš 1989. gada ir iekļauts ES nozīmes putniem nozīmīgo vietu sarakstā (Grimmet, Jones 1989).

1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Dabas lieguma „Babītes ezers” teritorijā kultūrvēsturisku vērtību nav. Vairāki kultūras pieminekļi atrodas tiešā Babītes ezera tuvumā, to aizsargjoslas ietilpst dabas lieguma robežās.

Salas pagasta teritorijas plānojumā (kopš 1. jūlija ietilpst Babītes novadā) atrodama informācija par diviem aizsargājamiem kultūras pieminekļiem (arheoloģijas):

- 1) Romu – Kalniņu apmetne. Valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis. Valsts aizsardzības Nr. 2131. Romu – Kalniņu apmetne atrodas dienvidos no „Romjiem”, „Romju” un „Kalniņu” piemājas zemē. Kultūras slānis konstatēts kāpu joslai pieguļošās zemes augstākā daļā 100x100 m laukumā. Apmetnes vieta atklāta pēc atradumiem dārzā, to apsaimniekojot. Atrasti gan apstrādāti, gan neapstrādāti dzintara gabaliņi, māla lauskas un krama gabaliņi;
- 2) Sīpolciema apmetne (Sīpolu kalns). Vietējas nozīmes arheoloģijas piemineklis (valsts aizsardzības Nr. 2132). Tas ir morēnu paugurs Babītes ezera krasta ziemeļos, ap 200 m uz ziemeļiem no apdzīvotas vietas Sīpolciema, Jūrmalas-Salas ceļa kreisajā pusē, pretī autobusa pieturai „Ķīši”. Sīpolu kalnā senāk bijusi baznīca. Tagad tas lielā

mērā nopostīts. Paugura dienvidu nogāzes rakumā ķieģeļu, jumta kārniņu un zaļi vāpētu krāsns podiņu drumsas liecina par celtniecību viduslaikos.

Saskaņā ar Babītes pagasta teritorijas plānojumu, Babītes pagastā lieguma tuvumā atrodas ar LR Kultūras ministrijas 29.10.1998. rīkojumu Nr. 128 noteiktais vietējas nozīmes arheoloģijas piemineklis Plūģu skansts (Valsts aizsardzības Nr. 2082).

Nozīmīga vēstures teritorija Babītes pagastā ir arī seno apmetņu vietas pie Jaunklīvju mājām (3. g.t.p.m.ē.).

Valgundes novada teritorijā nozīmīgu kultūrvēsturisku objektu lieguma tiešā tuvumā nav.

1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā

Dabas liegums „Babītes ezers” atrodas Babītes un Jelgavas novados, kuri tika izveidoti pēc administratīvi teritoriālās reformas realizācijas un uzsāka savu darbību 2009. gada 1. jūlijā. Dabas liegumam šobrīd nav savas administrācijas. Tā pārvaldi īsteno Vides ministrijas pakļautībā esošā Dabas aizsardzības pārvalde, kura uzrauga dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitu un, pēc plāna apstiprināšanas, veicina tā ieviešanu. Teritoriju apsaimnieko zemes īpašnieki.

Dabas lieguma aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanas valsts kontroli īsteno Valsts vides dienesta Lielrīgas un Jelgavas reģionālās vides pārvaldes.

Lauku atbalsta dienesta Lielrīgas un Zemgales reģionālās lauksaimniecības pārvaldes uzrauga normatīvo aktu ievērošanu lauksaimniecības nozarē un pilda ar lauksaimniecību un lauku atbalsta politikas īstenošanu saistītas funkcijas.

1.2. Normatīvo aktu normas, kas attiecas uz konkrēto aizsargājamo teritoriju

Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti

Vides politikas pamatnostādnes. Akceptētas Ministru kabinetā 2009. gada 31. jūlijā, un ir sagatavotas, lai veidotu pamatu vides kvalitātes saglabāšanai un atjaunošanai, kā arī dabas resursu ilgtspējīgai izmantošanai, vienlaicīgi ierobežojot kaitīgo vides faktoru ietekmi uz cilvēka veselību.

Vides politikas pamatnostādņēs definētais dabas aizsardzības politikas mērķis ir “Nodrošināt dabas aizsardzības un saimniecisko interešu līdzsvarotību”.

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk – ĪADT) apsaimniekošanas jomā pamatnostādnes paredz:

- 1) nodrošināt dabas aizsardzības plānu izstrādi un ieviešanu;

- 2) nodrošināt ĪADT apsaimniekošanu (veicināt pašvaldību iesaistīšanos ĪADT apsaimniekošanā, veidojot valsts un privāto partnerību, kā arī sekmējot biedrību un nodibinājumu līdzdalību, ĪADT apsaimniekošanā);
- 3) aktivizēt finansējuma piesaisti ĪADT apsaimniekošanai (īpaši atbalstot inovatīvus dabas aizsardzības pasākumus).

Nacionālais vides politikas plāns. Akceptēts Ministru kabinetā 03.02.2004.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai Nacionālais vides politikas plāns paredz:

- 1) saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- 2) saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību.

Ilgspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai paredzēts saglabāt meža bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens režīma regulācijā, kā arī augsnes aizsardzībā un paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Akceptēta MK 16.05.2000.

Šī programma paredz dažādus pasākumus, kuri nepieciešami ES direktīvu ieviešanai. Programma paredz īpaši aizsargājamo teritoriju aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanu, labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu tām sugām, kuras ir apdraudētas.

Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti

„**Vides aizsardzības likums**” (15.11.2006., grozījumi 21.06.2007., 14.02.2008. un 14.11.2008.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā. Vides aizsardzības likums nosaka valsts kontroli vides jomā, atbildību par nodarīto kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dzīlēm.

Likums „**Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**” (02.03.1993., ar grozījumiem līdz 18.06.2009) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

18. panta 4. apakšpunktā teikts, ka aizsargājamās teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī valsts un reģionālās attīstības plānošanas dokumentus izstrādā un aizsargājamo teritoriju apsaimnieko, ievērojot plānu, un plānam ir ieteikuma raksturs.

Likuma pielikumā uzskaitītas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000). Dabas liegums „Babītes ezers” ir C tipa teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Teritorijas kods ir LV0513100.

„Sugu un biotopu aizsardzības likums” (16.03.2000., grozījumi 15.09.2005., 26.10.2006., 07.05.2009. un 12.06.2009.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (14.11.2000. MK noteikumi Nr. 396, grozījumi 27.07.2004.) uzskaita Latvijā aizsargājamās dzīvo organismu sugas. Dabas liegumā „Babītes ezers” ir sastopams šajos MK noteikumos iekļautais īpaši aizsargājams augs – jūras najāda (*Najas marina L*). Tāpat dabas liegumā konstatētas šādas šajos MK noteikumos iekļautās putnu, zīdītāju un zivju sugas:

4) putnu sugas:

- Lielais dumpis (*Botaurus stellaris*);
- Mazais dumpis (*Ixobrychus minutus*);
- Melnais stārķis (*Ciconia nigra*);
- Baltais stārķis (*Ciconia ciconia*);
- Mazais gulbis (*Cygnus columbianus*);
- Ziemeļu gulbis (*Cygnus cygnus*);
- Mazā gaura (*Mergus albellus*);
- Jūras ērglis (*Haliaeetus albicilla*);
- Niedru lija (*Circus aeruginosus*);
- Pļavu lija (*Circus pygargus*);
- Ormanītis (*Porzana porzana*);
- Mazais ormanītis (*Porzana parva*);
- Grieze (*Crex crex*);
- Gugatnis (*Philomachus pugnax*);
- Upes zīriņš (*Sterna hirundo*);
- Mazais zīriņš (*Sterna albifrons*).

• Ūpis (*Bubo bubo*);

• Svītrainais ļauķis (*Sylvia nisoria*);

5) zīdītāju sugas:

- Bebrs (*Castor fiber*);
- Ūdrs (*Lutra lutra*);
- Dīķu naktssikspārnis (*Myotis dasycneme*);

6) zivju sugas:

- Dūņu pīkste (*Misgurnus fossilis*);
- Akmeņgrauzis (*Cobitis taenia*);
- Spidiķis (*Rhodeus sericeus amarus*)

Likums „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās” (30.06.2005., grozījumi, grozījumi 20.10.2005., 19.12.2006., 04.04.2007., 08.11.2007., 14.11.2008. un

12.06.2009.) nosaka kompensācijas piešķiršanas nosacījumus, atlīdzības apmēra novērtēšanu un atlīdzības piešķiršanas kārtību, zemes atpirkšanas nosacījumus.

„Kārtība, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kā arī izmaksā un reģistrē atlīdzību” (21.03.2006. MK noteikumi Nr. 219, grozījumi 28.07.2008.) nosaka kārtību, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos (turpmāk – atlīdzība), atlīdzības novērtēšanas metodiku un atlīdzības izmaksas un atlīdzības izmaksu reģistrācijas kārtību un termiņus.

„Noteikumi par zemesgabala vērtības noteikšanu zemes atpirkšanas vajadzībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās” (07.07.2008. MK noteikumi Nr. 507) nosaka kārtību, kādā Valsts zemes dienests zemes atpirkšanas vajadzībām nosaka zemesgabala vērtību, ņemot vērā nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrētos datus par zemesgabala platību, zemes lietošanas veidu platībām, apgrūtinājumiem (izņemot apgrūtinājumus saistībā ar aizsargājamo teritoriju aizsardzību un izmantošanu regulējošos normatīvajos aktos noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem) un citu ar nekustamā īpašuma tirgu saistīto informāciju, kas aktualizēta atbilstoši pēdējo sešu mēnešu pārskata periodam attiecīgajā administratīvajā teritorijā, ņemot vērā nekustamā īpašuma lietošanas mērķi.

„Noteikumi par prioritāro secību zemesgabalu atpirkšanai un kompensācijas izmaksas termiņiem un kārtību” (30.06.2008. MK noteikumi Nr. 491) nosaka zemes atpirkšanas iesniegumu pieņemšanas kārtību un zemesgabalu atpirkšanas prioritāro secību; termiņus un kārtību, kādā izmaksā kompensāciju par atpērkamo zemesgabalu; atlīdzības izmaksu reģistrācijas kārtību.

„Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem” (20.11.2007. MK noteikumi Nr. 778) nosaka kārtību, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem.

„Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas” (24.04.2007. MK noteikumi Nr. 281) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

„Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu” (27.03.2007. MK noteikumi Nr. 213) nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

Likums **„Par ietekmes uz vidi novērtējumu”** (13.11.1998., grozījumi 30.05.2001., 19.06.2003., 26.02.2004., 15.09.2005., 07.06.2007. un 06.01.2009.) nosaka darbības

un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums.

4¹. pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1. un 2. pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību (skat. zemāk).

„Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (22.07.2003. MK noteikumi Nr. 415, grozījumi 26.10.2004., 08.11.2005., 10.05.2007. un 03.07.2009.) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamo un aizliegto darbību veidus tajās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību. Teritorijām, kurām nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tās aizsardzības un izmantošanas kārtību nosaka šie MK noteikumi.

„Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)” (06.06.2006. MK noteikumi Nr. 455) nosaka kārtību, kādā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

„Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004. MK noteikumi Nr. 157, grozījumi 25.11.2008.) nosaka, kādiem plānošanas dokumentiem veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

„Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi” (17.02.2004. MK noteikumi Nr. 87, grozījumi 06.06.2006. un 06.01.2009.) nosaka, kā veicams ietekmes uz vidi novērtējums darbībām, kas tiek plānotas Natura 2000 vietu teritorijā vai to tuvumā.

„Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā” (28.05.2002. MK noteikumi Nr. 199, izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta otro daļu) nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

„Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai” (18.07.2006. MK noteikumi Nr. 594) nosaka kompensējošo pasākumu veikšanas kārtību, ja paredzētā darbība negatīvi ietekmēs Natura 2000 teritorijā esošas sugas vai biotopus, un šo kompensējošo pasākumu rezultātu monitoringa kārtību.

„Noteikumi par dabas liegumiem” (15.06.1999. MK noteikumi Nr. 212, grozījumi 26.06.2001., 21.10.2003., 08.04.2004., 10.08.2004., 30.11.2004., 22.11.2005., 14.03.2006., 30.10.2007. un 10.02.2009.) nosaka dabas liegumu robežas un teritoriju

aizsardzības statusu. Šo noteikumu 170. pielikumā sniegta dabas lieguma „Babītes ezers” robežu shēma, robežpunktu koordinātes un apraksts.

„Dabas lieguma „Babītes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (28.03.2000. Ministru kabineta noteikumi Nr. 115, grozījumi 18.06.2002.) nosaka dabas lieguma „Babītes ezers” zonējumu, atļautās un aizliegtās darbības dabas lieguma zonās.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (09.10.2007. MK noteikumi Nr. 686, grozījumi 27.01.2009.) nosaka, kādai informācijai jābūt ietvertai dabas aizsardzības plānā un kādā ir dabas aizsardzības plāna izstrādes kārtība.

„Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu” (21.02.2006. MK noteikumi Nr. 153 ar grozījumiem 27.01.2009.) nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu. Šajos noteikumos iekļautās sugas un biotopi dabas liegumā „Babītes ezers” nav sastopami.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (05.12.2000. MK noteikumi Nr. 421, grozījumi 25.01.2005. un 27.01.2009.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi. Dabas liegumā „Babītes ezers” ir sastopams šajos MK noteikumos iekļautais īpaši aizsargājamais biotops - ezeri ar *najādu Najas* audzēm.

Tūrisms

„Tūrisma likuma” (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002., 27.02.2003. un 16.02.2006.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmējsabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses; likums definē dabas tūrismu.

Medības

„Medību likums” (08.07.2003., grozījumi 19.12.2006. un 14.06.2007.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā un arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

„Medību noteikumi” (MK noteikumi Nr. 760, 23.12.2003., grozījumi 23.03.2004. un 28.04.2008.) nosaka medīšanas termiņus medījamām sugām, kā arī gadījumus, kādos iespējamās medības ārpus termiņiem. Šie noteikumi paredz, ka medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka ne tikai šie noteikumi, bet arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.

Zvejniecība un makšķerēšana

„**Zvejniecības likums**” (12.04.1995., ar grozījumiem 01.10.1997., 29.10.1998., 17.02.2000., 18.10.2001., 19.06.2003., 30.10.2003., 30.09.2004., 26.05.2005. un 09.10.2008.) Šis likums regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu. Likums nosaka zivju resursu un zvejas pārvaldīšanu. 16.pants - Zvejas ierobežojumi nosaka, ka rūpnieciskā zveja, izņemot zušu, stagaru, ezera salaku un vīķu specializētu zveju un zveju īpašos nolūkos un zinātniskās izpētes nolūkos saskaņā ar šā likuma 12.pantu, ir aizliegta vairākos publiskajos ezeros, t.sk. Babītes ezerā.

„**Makšķerēšanas noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 31, 10.01.2006.) nosaka kārtību, kādā fiziskās personas var nodarboties ar amatierzveju – makšķerēšanu, kā arī ar zemūdens medībām, vēžu un citu ūdens bezmugurkaulnieku ieguvi rekreācijas vai sporta nolūkā ar šajos noteikumos atļautiem makšķerēšanas rīkiem Latvijas Republikas ūdeņos.

„**Licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas – kārtība**” (MK noteikumi Nr. 574, 14.10.2003., grozījumi 09.05.2006.) Noteikumi nosaka kārtību, kādā veicama licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas, arī licencēto zemūdens medību un licencētās vēžošanas – ieviešana un kontrole, kā arī izstrādājams konkrētās ūdenstilpes licencētās makšķerēšanas nolikums.

Īpašuma tiesības un teritorijas plānojumi

Civillikuma (28.01.1937.) TREŠĀ DAĻA (Lietu tiesības ar 12.12.2002. grozījumiem), trešā nodaļa (Īpašums), piektā apakšnodaļa (Īpašuma aprobežojumi), III. Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumi.

1082. pants nosaka: “Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumu noteic vai nu likums, vai tiesas lēmums, vai arī privāta griba ar testamentu vai līgumu, un šis aprobežojums var attiekties kā uz dažu lietu tiesību piešķiršanu citām personām, tā arī uz to, ka īpašniekam jāatturas no zināmām lietošanas tiesībām, vai arī jāpacieš, ka tās izlieto citi.”

„**Teritorijas plānošanas likuma**” (12.06.2002., grozījumi 27.12.2002., 10.04.2003., 17.08.2004., 27.01.2005., 28.12.2006., 29.03.2007., 08.11.2007. un 13.11.2008.) mērķis ir veicināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību valstī, izmantojot efektīvu teritorijas plānošanas sistēmu.

„**Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi**” (19.10.2004. MK noteikumi Nr. 883, grozījumi 22.07.2008. un 13.11.2007.) nosaka teritorijas plānojuma sastāvdaļas, tā izstrādes un sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, grozīšanas, apturēšanas, likumības izvērtēšanas un ievērošanas pārraudzības kārtību vietējās pašvaldības līmenī.

Likuma „**Par zemes lietošanu un zemes ierīcību**” (21.06.1991., grozījumi 27.04.1993., 10.11.1994., 14.09.2006., 08.01.2007. un 14.06.2007.) uzdevums ir aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Likums „**Par nekustamā īpašuma nodokli**” (17.06.1997., grozījumi 13.11.1997., 21.10.1998., 21.01.1999., 25.11.1999., 23.11.2000., 22.11.2001., 12.12.2002., 20.06.2003., 20.10.2005., 27.09.2007. un 08.11.2007.) nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

Citi normatīvie akti

Noteikumi „**Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas**” (20.07.2004. MK noteikumi Nr. 619, grozījumi 16.08.2005. un 07.02.2006.) nosaka kārtību, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļauju.

„**Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes**” (29.08.2006. MK noteikumi Nr. 717, grozījumi 25.08.2008.) nosaka to koku ciršanas kārtību, kas atrodas uz zemes, kura neatbilst Meža likumā sniegtajai meža zemes definīcijai.

„**Aizsargjoslu likums**” (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002., 19.06.2003., 22.06.2005., 06.03.2008. un 14.05.2009) no saka šādus aizsargjoslu veidus:

- 1) Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla;
- 2) virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas;
- 3) aizsargjoslas (aizsardzības zonas) ap kultūras pieminekļiem;
- 4) aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām;
- 5) mežu aizsargjoslas ap pilsētām;
- 6) aizsargjoslas ap purviem.

Starptautiskās saistības

Konvencija „**Par bioloģisko daudzveidību**”, kurai Latvija pievienojās ar likumu “Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro konvenciju par bioloģisko daudzveidību”.

Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bernes konvencija „**Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**”, kas Latvijā apstiprināta ar likumu „Par 1979. gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996).

Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaša uzmanība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas Padomes Direktīva „Par savvaļas putnu aizsardzību” 79/409/EEC (02.04.1979.).

Direktīva pieņemta, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugas, kuras dabiski sastopamas Eiropas teritorijā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars.

Eiropas Padomes Direktīva „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” 92/43/EEC (21.05.1992).

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas Natura 2000 ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina, dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusā atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

1.3. Īss aizsargājamās teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Dabas liegums „Babītes ezers” atrodas Piejūras zemienes klimatiskajā rajonā, kas raksturojas ar garāku bezsala periodu, maigākām ziemām un nestabilu sniega segu un salīdzinoši mazāku nokrišņu daudzumu.

Lieguma teritorijas un tās apkārtnes klimatiskos apstākļus galvenokārt nosaka Rīgas līča tuvums, savukārt mikroklimatisko apstākļu veidošanā ietekme ir arī Babītes ezera mitrājam un atklātajām ūdens virsmām.

Vidējā gaisa temperatūra janvārī ir $-4,7^{\circ}\text{C}$, bet ilggadēja vidējā temperatūra jūlijā ir $+16,9^{\circ}\text{C}$. Ziemā valdošie ir dienvidu, dienvidaustrumu vēji (janvārī), bet vasarā ziemeļrietumu, ziemeļu, dienvidu un dienvidrietumu vēji (jūlijā) (LBN 003-01 “Būvklimatoloģija”, 2001). Ilggadīgais vidējais bezsala periods gaisā ir 145-150 dienas. Gada nokrišņu daudzums ir 600-650 mm gadā (Latvijas ģeogrāfijas atlants, 2005).

Pirmās salnas parādās ap 10. oktobrī, bet pēdējās novērojamas ap 10. maiju. Parasti lieguma teritorijā un tās apkārtne sniega sega izveidojas decembra pēdējā dekādē, bet sairst ap 20. martu (Latvijas daba, II, 1995). Vidējais maksimālais sniega segas biezums ir 20 cm. Latvijā gan pēdējā desmitgadē sniega sega nav noturīga, ziemas laikā tā izveidojas vairakkārt, jo samērā bieži ir periodi, kad gaisa temperatūra zem nulles mijas ar strauju temperatūras paaugstināšanos un atkušņiem.

1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

Babītes ezers atrodas Piejūra zemienes Rīgavas līdzenumā, kas aizņem kādreizējās Litorīnas jūras teritoriju. Ezera absolūtais augstums virs jūras līmeņa ir aptuveni 0,2 m.

No rietumiem un ziemeļiem ezeru apliec Lielupe, un to no ezera atdala 1-2 km plata Litorīnas jūras senkāpu krasta josla. Babītes ezers veidojies pirms 3000 - 4000 gadu, un tas ir tipisks lagūnas tipa ezers, kas izveidojies senās Litorīnas jūras lagūnas paliekās.

Zemkvartāra noguluma slāni ezera apkārtnē veido Devona Franās stāva Pļaviņu un Salaspils svītas dolomīti, kaļķakmeņi, dolomītmerģeli un māli.

Kvartāra nogulumu pamatnē iegūļ morēna, ko veido sarkanbrūna un brūna mālsmilts ar granšainas un oļainas smilts starpkārtnēm un tās biezums nepārsniedz 4-5 m. Tālāk virspusē uzguļ limnoglaciālie nogulumi: smalkgraudaina, aleirītiska smilts. Kvartāra nogulumu biezums Babītes ezera apkārtnē mainās no dažiem līdz 25 m.

Pēccleduslaikmetā (Holocēnā) Babītes ezera apkaimē veidojušies Baltijas jūras attīstības stadiju nogulumi: smalkgraudaina, retāk dažāda rupjuma smilts, smilšains aleirīts un aleirītiska smilts, aleirīti, vietām senajās lagūnās sastopams sapropelis (gitija), upju, ezeru un purvu nogulumi.

Dabas lieguma teritorijā atsevišķās vietās novērojama krastu un mākslīgi veidoto dambju erozija, kura veidojas noskalošanās rezultātā saistībā ar regulārām ūdens līmeņa izmaiņām.

1.3.3. Hidroloģija un ūdens kvalitāte

Hidroloģisko apstākļu raksturojums Babītes ezerā un Lielupes lejtecē

Pēc platības Babītes ezers ir septītais lielākais ezers Latvijā. Ezeram ir dūņaina gultne, dūņu kārtas biezums var sasniegt pat piecus metrus.

Ezera vispārējam hidroloģiskajam raksturojumam izmantota enciklopēdijas Latvijas Daba (1995) informācija. Ezera kopējā platība ir 25,56 km², sateces baseina kopējā platība – 243 km². Ezera garums dienvidrietumu – ziemeļaustrumu virzienā ir 13,5 km un tā lielākais platums ir 2,7 km (pretī Spuņņupei), krasta līnijas garums ir 33 km. Babītes ezera ūdens tilpums ir 23 mlj m³. Babītes ezera maksimālais dziļums ir 1,7 m, bet vidējais dziļums tikai 0,9 m (Kļaviņš u.c. 2002). Babītes ezera dziļumu karte ir iekļauta 4. pielikumā. Rietumos tālu ezerā iestiepjas Gātes delta un gultnes kanāli.

Gātes garums ir 1,5 km, platums 120-140 m, dziļums aptuveni 5 m. Gāte sadalās vairākos zaros – Tēva, Lielajā, Vidus un Mātes gātē, kas savukārt dalās vēl sīkākos atzaros (Latvijas Daba, III sējums). Agrāk atsevišķas joslas tika regulāri tīrītas (Zīverts 1995).

19. gs. pēc kanāla (Spuņņupes) izrakšanas Babītes ezera rietumu daļa kļuva caurtekoša, taču saistībā ar Lielupes lejteci un apkārtējo zemieni veidojās sarežģīts ezera ūdens līmeņa režīms. Lielupes plūdu un Rīgas līča vējuzplūdu ietekmē Babītes ezera līmenis paaugstinās apmēram par 2 m. Ezera krasti lielākoties ir iedambēti, izveidojot vairākus polderus (skat. 2. pielikumu un 1.6. attēlu). Lai uzlabotu Babītes ezera hidroloģisko stāvokli, 1988. gadā ezera austrumu galā izraka Varkaļu kanālu un aizbēra Spuņņupi, tādējādi Babītes ezers kļuva caurtekošs visā tā garumā, atslogojot no maksimāliem caurplūdumiem Lielupes posmu gar Jūrmalu un tieši novadot ezera lielāko pieteku – Neriņas un Dzilnupes un sūkņu staciju ūdeņus. Pēc kanāla izbūves vairākkārt paātrinājās ūdens apmaiņa un mazinājās aizaugšanas intensitāte.

Lai izprastu Varkaļu kanāla nozīmi, jāpiemin daži fakti no Babītes ezera un Lielupes nesenās vēstures. Līdz 1755. – 1757. gadam Lielupe pa pašreizējās Bullupes gultni bija savienota ar Daugavu un abām upēm bija kopēja ieteka jūras līcī. 1755. gada pavasara palos ledus sastrēgums pie ietekas jūrā nosprostoja apvienoto Daugavas un Lielupes plūsmu, un ūdens izrāva jaunu gultni aptuveni 3 km uz rietumiem no pašreizējās Daugavas ietekas jūrā. Šī gultne ir tā saucamā Muša, kuras krastā tagad atrodas Rīgas notekūdens attīrīšanas iekārtas. Lai mazāk tiktu traucēta kuģu ienākšana Rīgas ostā, veicinot Daugavas galvenās gultnes dziļuma saglabāšanos, Mušu tajā pašā gadā aizsprostoja (aizbēra). Taču pēc pāris gadiem Lielupe izrāva jaunu ceļu uz jūru – pašreizējo Lielupes grīvu.

Līdz Lielupes pašreizējās ietekas izveidošanās brīdim, upes gultne Majoru – Dubultu likumā atradās apmēram 500 m uz dienvidiem un līdz ar to Jūrmalas šaurākā vieta starp Lielupi un jūru bija vairāk kā divas reizes platāka, kāda tā ir pašreiz. Jaunās Lielupes grīvas izveidošanās veicināja straujāku upes kreisā krasta izskalošanos Majoru – Dubultu likumā.

Līdz 1816. gadam Babītes ezers ar Lielupi bija savienots tikai pa Gāti. Pārsvārā ūdens no ezera plūda uz Lielupi, taču pavasara palu un jūras uzplūdu laikā ezers uzpildījās arī ar Lielupes vai pat jūras ūdeni caur Gāti.

Dažkārt pie Spuņciema palu ūdens tecēja pāri ezera ziemeļu krastam uz Lielupi, izskalojams sazarotu vagu vēdekli, kuru, domājams, 1814. gadā papildināja ar nelielu grāvi (tas ir dokumentēts J. K. Broces zīmējumā). Sekas tam bija iespaidīgas: pāris gadu laikā tika izskalota 100 m platā un vairāk kā 8 m dziļā Spuņņupe. No Gātes caur Babītes ezera rietumu galu un Spuņņupi lielu palu laikā plūda pat vairāk kā trešā daļa no Lielupes kopējā caurplūduma. Palielinājās maksimālie caurplūdumi Lielupes lejtastē lejpus Spuņņupei. Sekas tam bija strauja upes krastu izskalošanās pie Valteriem un arī tālāk uz leju pa upi. Lielupes Majoru – Dubultu likuma pārvietošanās ātrums kreisā krasta virzienā pārsniedza 5 m gadā.

19. gadsimta beigās bojājumi parādījās pat tikai pirms salīdzinoši nesen izbūvētā dzelzceļa klātnē. Izskalošanās procesu Majoru – Dubultu likumā gandrīz uz 50 gadiem apturēja 1905. gadā izbūvētās būnas. Taču 20. gadsimta 50-tajos gados izskalošanas process atkal kļuva tik straujš, ka dzelzceļa klātnes noturību vairs nevarēja nodrošināt ar ikgadējiem liela apjoma akmeņu bērumiem uz upes krasta nogāzes.

Lielupes gultnes stabilizēšanai Jūrmalas pilsētā tika izprojektēti un realizēti divi viens otru papildinoši pasākumi:

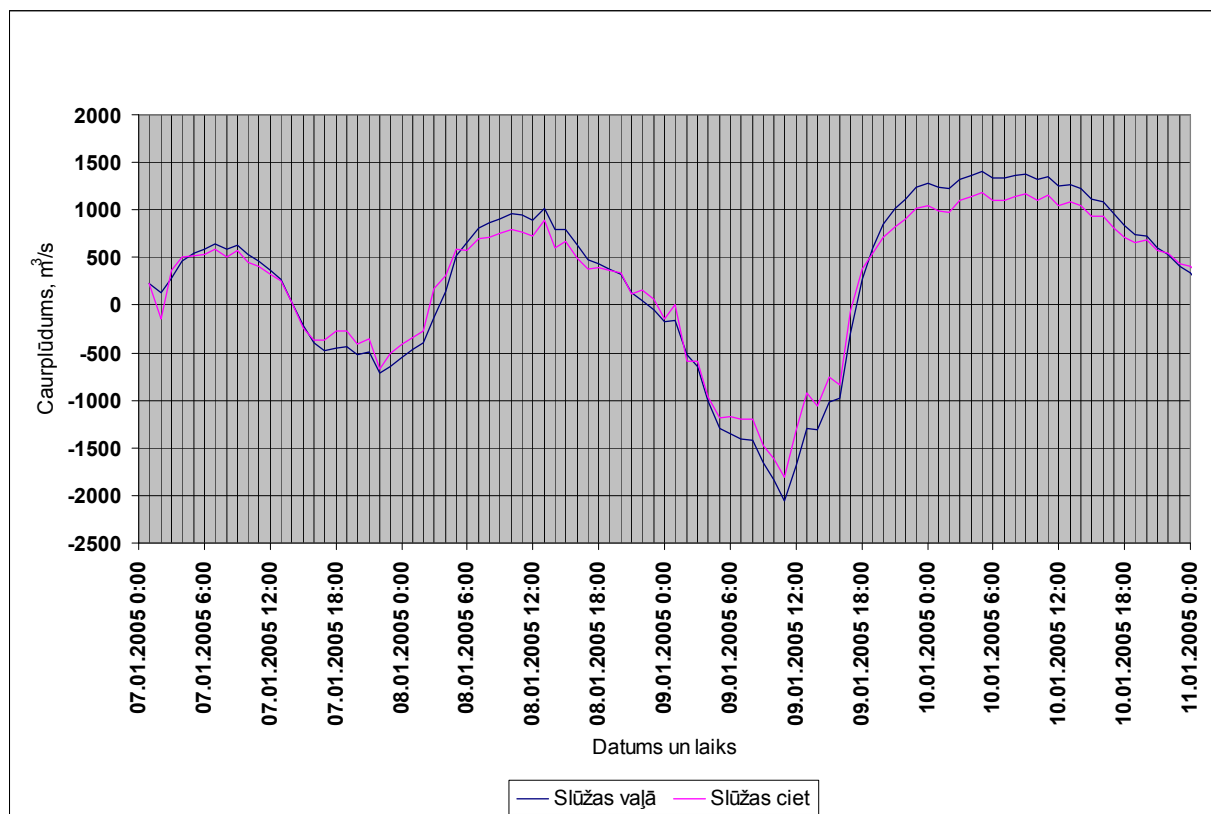
- 1) ar būnām tika nostiprināts Majoru – Dubultu līkums (1962. gads);
- 2) tika ierīkots Varkaļu kanāls ar slūžām un aizbērtu Spuņņupe (1988. gads), nodrošinot, ka lielu pavasara palu laikā ap 30% no Lielupes maksimālajiem caurplūdumiem plūst caur Babītes ezeru, attiecīgi samazinot maksimālos caurplūdumus Lielupē apmēram 14 km garā Jūrmalas pilsētas posmā, kā arī lai nepieļautu jūras uzplūdu ūdens ieplūšanu pa kanālu Babītes ezerā.

Varkaļu kanālam ar tajā izbūvētajām slūžām bez hidrotehniskās nozīmes ir arī liela ekoloģiska loma:

- 1) Babītes ezera stagnējošā vidus un austrumu daļa ir pārvērsta caurtekošā;
- 2) pastāv iespējas samazināt ūdens līmeņa svārstības ezerā.

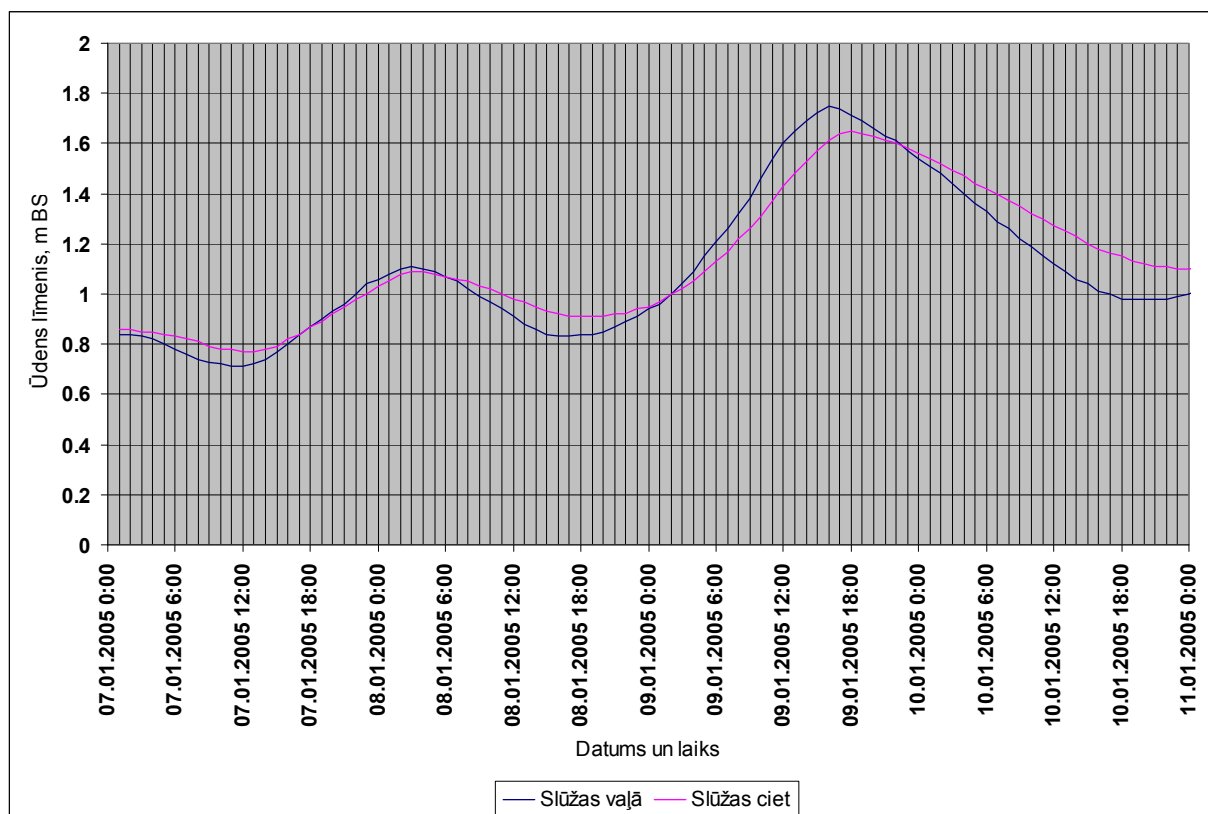
Diemžēl šī otrā iespēja netiek izmantota, jo aizvari slūžās netiek darbināti. Aizvaru pacelšanas mehānismi savulaik ir izdemolēti un nav atjaunoti.

Slūžu darbināšanas nozīme uzskatāmi būtu parādījusies tādos apstākļos kā 2005. gada un 2007. gada janvāra vētru uzplūdu laikā. Slūžas jūras uzplūdu laikā būtu jāaizver un tad samazinātos kopējais jūras ūdens daudzums, kas ieplūstu no jūras upē un ezerā. Ezera aizpildīšanās ar uzplūdu ūdeņiem notiktu lēnāk, jo ūdenim būtu jāveic daudz garāks ceļš: vispirms pa Lielupi līdz Gātei un tikai tad pa to atpakaļ ezerā. Uzskatāmi to var ilustrēt ar 2005. gadā izpildītiem aprēķiniem (skat.1.4. un 1.5. attēlu).

1.4. attēls. Aprēķinātie caurplūdumi Lielupes ietekā jūrā 2005. gada janvāra jūras uzplūdus

Kā redzams 1.4. attēlā, laikā no 2005. gada 7. janvāra līdz 10. janvārim ir bijuši 3 jūras uzplūdu viļņi. Lielākais ir bijis trešais – 9. janvāra uzplūdu vilnis, kad maksimālais pretējā virzienā vērtais caurplūdums Lielupes ietekā varētu būt pārsniedzis 2060 m³/s. Ja slūžas uzplūdu laikā būtu bijušas noslēgtas, tad maksimālais negatīvais caurplūdums Lielupes ietekā būtu bijis apmēram 1810 m³/s.

1.5. attēls. Aprēķinātie ūdens līmeņi Babītes ezerā 2005. gada janvāra jūras uzplūdus

Līmeņa svārstību salīdzinājums Babītes ezerā 2005. gada janvāra uzplūdus variantiem ar slūžām vaļā (kā tās tika patiesībā turētas) un slūžām ciet parādītas 1.5. attēlā. Kā redzams, ja slūžas uzplūdu laikā būtu turētas aizvērtas, maksimālais ūdens līmenis ezerā iestātos vēlāk un tas būtu zemāks.

Taču bīstamākie apdraudējumi pašlaik, kad netiek darbinātas Varkaļu slūžas, rodas Varkaļu kanālā ceļā Rīga – Ventspils tiltā un tā tuvumā. Slūžas ir projektētas un uzbūvētas ūdens izlaišanai no ezera uz Lielupi ar attiecīgi novietotiem gultnes nostiprinājumiem, bet vētras uzplūdu laikā ūdens plūst pretējā virzienā (2005. gada uzplūdu laikā pretēji vērtais plūsmas ātrums slūžās saskaņā ar aprēķinu pārsniedza 2 m/s), radot nopietnus izskalojumus tilta ailā un tās tuvumā. Nav zināms, vai pēc pēdējiem vētras uzplūdiem būtu noskaidrots, cik bīstamā stāvoklī ir Varkaļu kanāla gultne pie nozīmīgā tilta. Gremdpāļi, kas pie tilta veido atbalstsienas, ir iebūvēti dziļi, taču ne tā lai nodrošinātu būvju noturību jebkura apmēra izskalojumu laikā.

Babītes ezeram piegulošie polderi

Neskatoties uz to, ka polderu galvenā funkcija ir platību aizsardzība no applūduma, tomēr tos var uzskatīt arī par potenciālajām applūduma riska teritorijām, jo tie visi uzbūvēti iepriekšējā gadsimtā un atsevišķi pat tā pirmajā pusē, bet uz 01.01.2007. gadu tikai nedaudziem ir veikta rekonstrukcija. To hidrotehniskās būves ir projektētas caurplūdumam ar atkārtotās varbūtību 1 reizi 100 gados, bet platību mitruma režīma nodrošināšanai sūkņu stacijas jaudas projektēta kā lauksaimnieciski izmantojamajām zemēm ar caurplūduma atkārtotās varbūtību 1 reizi 10 gados(atbilstoši tajā laikā pastāvošajiem normatīviem). Jāatzīmē, ka hidroloģisko aprēķinu rezultāti arī tajos gados nevarēja būt tik precīzi hidrometrisko novērojumu rindu nepietiekamības dēļ.

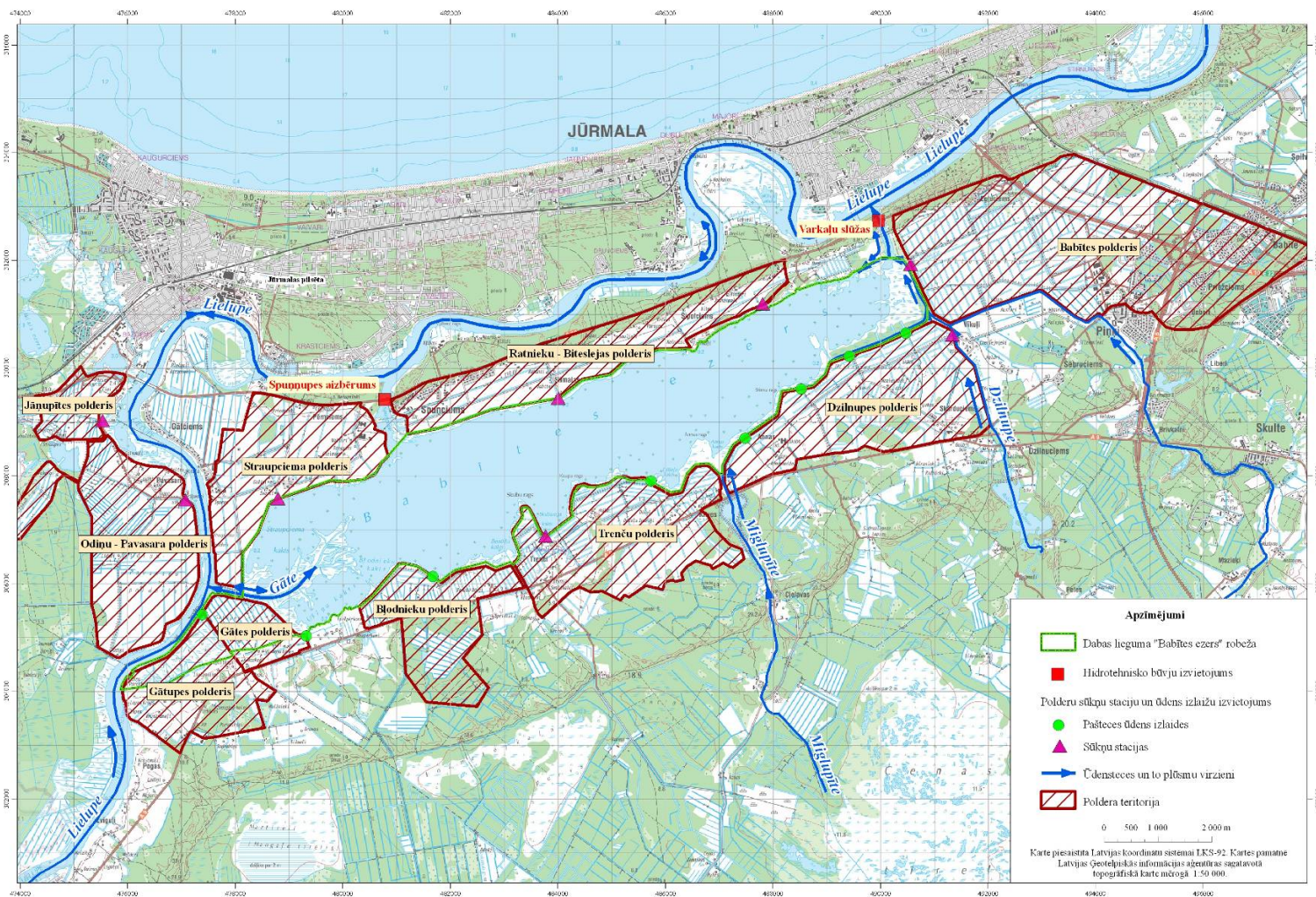
Praktiski visu Babītes ezeru apjož polderi (skat. 2. pielikumu un 1.6. attēlu): Babītes, Dzilnupes, Trenču, Bļodnieku, Gātes, Gātupes, Straupciema un Ratnieku – Bīteslejas polderi. Ar Ministru kabineta 2006. gada 14. februāra noteikumiem Nr. 142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām”, liela daļa šo polderu ir iekļauts nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritoriju sarakstā (1.5. tabula).

1.5. tabula. Babītes ezera polderu raksturojums

N. p. k.	Nosaukums	Platība, ha	Statuss	Aizsarg dambji, km	Sūkņi, gab	Ceļi, km	Tilti, gab	Caurtekas, gab
1	Babītes polderis	1579	pašvaldības teritorija	5,1	3	6,8	1	6
2	Dzilnupes polderis	757	pašvaldības teritorija	8,2	3	10,4	-	17
3	Trenču polderis	679	pašvaldības teritorija	6,1	3	4,6	-	7
4	Bļodnieku polderis	421	nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorija	3,5	-	1,0	-	8
5	Odiņu–Pavasaru polderis	648	nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorija	8,2	2	4,3	-	48
6	Jāņupītes polderis	142	nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorija	1,8	1	2,3	-	7
7	Ratnieku-Bīteslejas polderis	613	valsts lauksaimniecības	6,0	2	8,7	-	18

N. p. k.	Nosaukums	Platība, ha	Statuss	Aizsarg dambji, km	Sūkņi, gab	Ceļi, km	Tilti, gab	Caurtekas, gab
			teritorija					
8	Straupciema polderis	755	valsts lauksaimniecības teritorija	6,3	1	9	-	26
9	Gātes un Gātupes polderi	158	pašvaldības teritorija		-			

Polderu sīkāks apraksts ietverts 2. pielikumā

1.6. attēls. Lielupes lejteces un Babītes ezera sistēmas svarīgāko hidrotehnisko un melioratīvo būvju pārskata plāns

Babītes ezera ūdens kvalitātes raksturojums

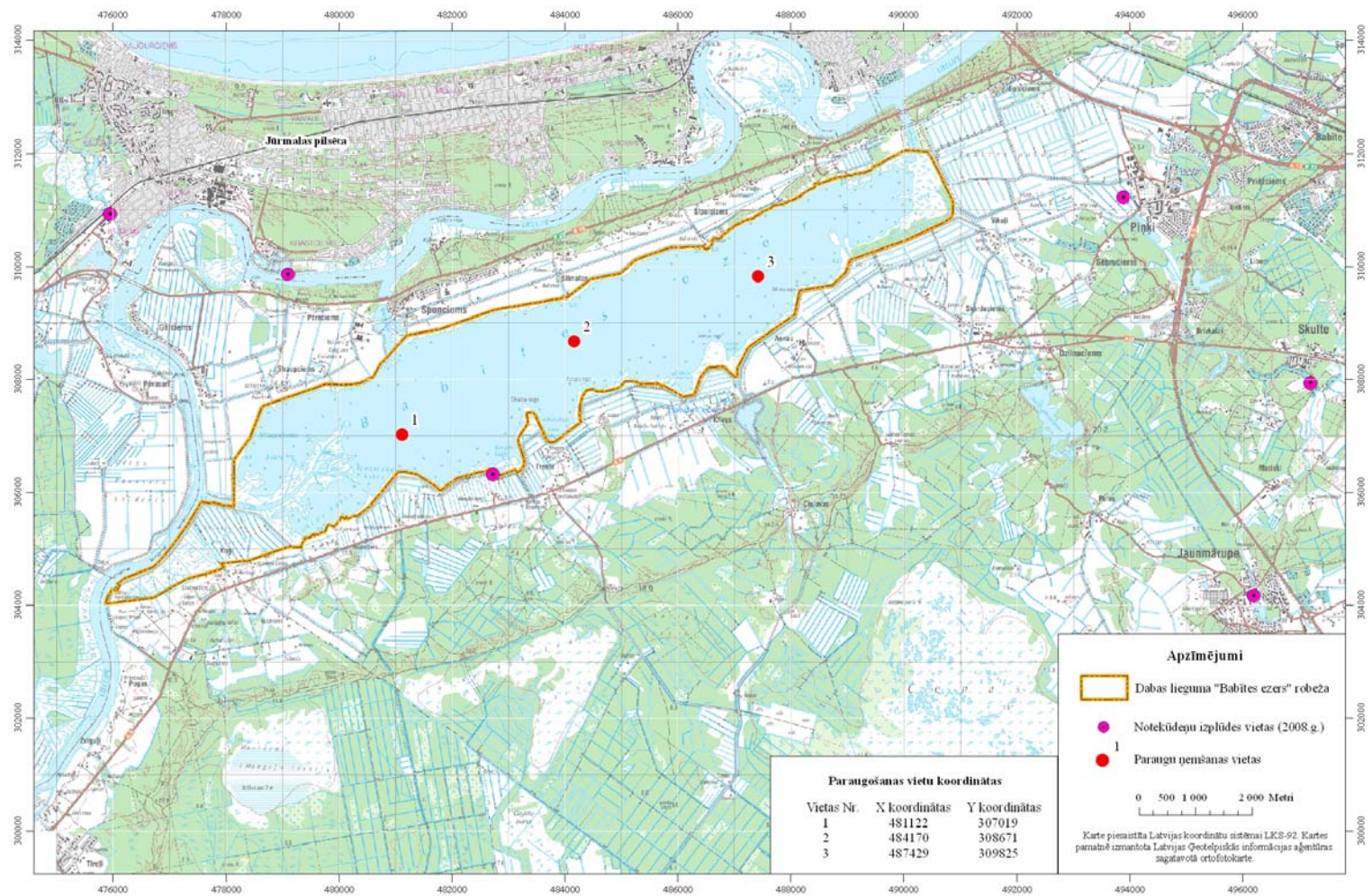
Saskaņā ar dalījumu virszemes ūdensobjektos, Babītes ezers atrodas Lielupes upju baseina apgabalā, un ir izdalīts kā atsevišķs ezera ūdensobjekts *Babītes ezers E032* un atbilst 2. ezeru tipam: *ļoti sekls brūnūdens ezers ar augstu ūdens cietību*.

Apsekojot dabas liegumu „Babītes ezers” 2008. gada augustā un paņemot ūdens paraugus ezera rietumu galā (1) (skat. 1.7. attēlu), vidusdaļā (2) un austrumu galā (3), tika noteikti ezeru raksturojošie rādītāji; paraugu testēšanas rezultāti apkopoti 1.6. tabulā.

1.6. tabula. 2008. gada augustā ņemto ūdens paraugu testēšanas rezultāti

Parametrs, mērvienība	Rietumu gals (1)*	Vidusdaļa (2)*	Austrumu gals (3)*
Bioķīmiskais skābekļa patēriņš (BSP ₅), mgO ₂ /l	1,9	1,7	4,0
Elektrovadītspēja, μS/cm	1456	1194	1115
Hlorofils-a, μg/l	12,6	10,6	53,4
Kopējais fosfors, mg P/l	0,168	0,149	0,118
Kopējais slāpeklis, mg N/l	1,1	1,3	2,0
Kopējā cietība, mmol/l	4,64	4,3	3,71
pH	8,1	8,37	8,51
Ķīmiskais skābekļa patēriņš (ĶSP), mg/l	33	38	62
Fitoplanktona biomasa, mg/l	2,2	1,9	27,3

*paraugu ņemšanas vietas skat. 1.7. attēlā (paraugu testēšana veikta LVĢMA laboratorijā)

1.7. attēls. Ūdens paraugu ņemšanas vietas (2008. gada 8. augustā) un notekūdeņu izplūdes vietas

Iegūtie testēšanas rezultāti, saskaņā ar Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras (LVĢMA) (kopš 2009. gada 7. jūlija Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs") izmantoto ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes novērtēšanas sistēmu (sk. 1.7. tabulu), atbilst ļoti sliktas kvalitātes klasei.

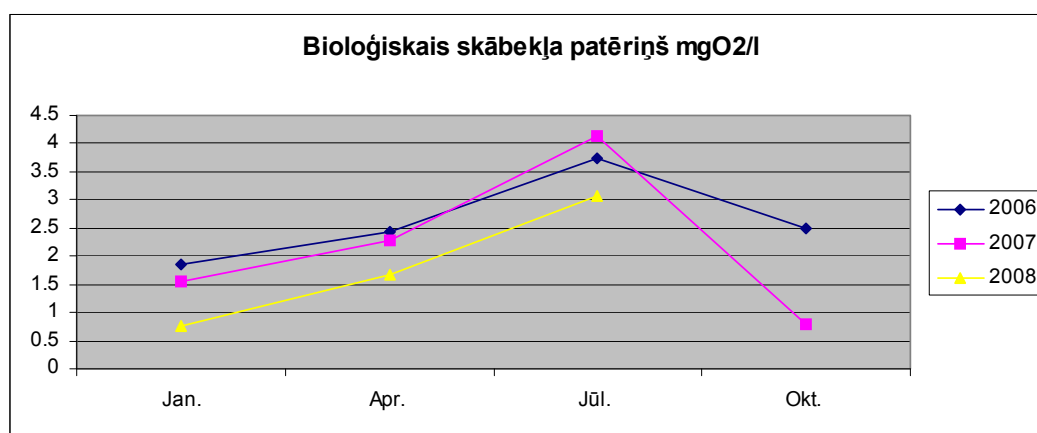
1.7. tabula. LVĢMA ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes novērtēšanai izmantotie robežlielumi

Kvalitātes rādītāji	Augsta	Laba	Vidēja	Slikta	Ļoti slikta
P _{kop} , mg/l	<0,025	0,025-0,050	0,05-0,075	0,075-0,100	>0,100
N _{kop} , mg/l	<1	1-1,5	1,5-2	2-2,5	>2,5
Hlorofils, µg/l	<7	7-20	20-40	40-60	>60
Seki, m	neder, jo augsta krāsainība				
Fitoplanktons, mg/l	<0,5	0,5-2,5	2,5-5,0	5,0-10,0	>10

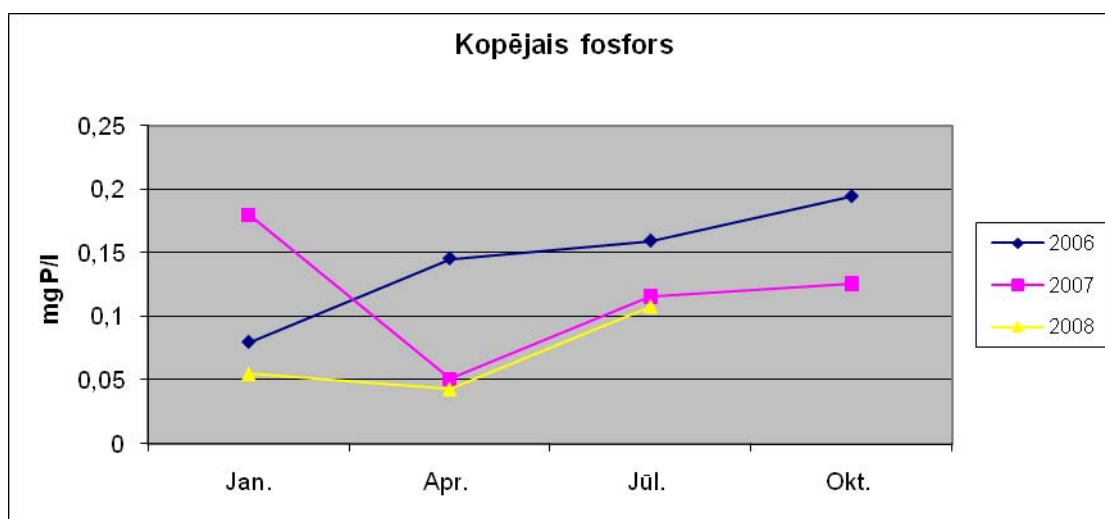
Tas saskan arī ar LVĢMC Virszemes ūdensobjektu kvalitātes ikgadējo ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes novērtējumu rezultātiem 2006., 2007. un 2008. gadā, kad Babītes ezera ūdens kvalitāte atbilda ļoti sliktas vai sliktas kvalitātes ūdenim.

Sliktas un ļoti sliktas ūdens kvalitātes biežākais cēlonis ir liela fitoplanktona biomasa, jo seklo ezeru ūdens vasarā uzsilst, un tajā veidojas labvēlīgi apstākļi, lai savairotos fitoplanktons. Pārmērīgi liela fitoplanktona koncentrācija jeb "ziedēšana", pēc kuras tas mirst, arī patērē papildu skābekli. Babītes ezerā ir arī augsta biogēno elementu – N_{kop} un P_{kop} koncentrācija.

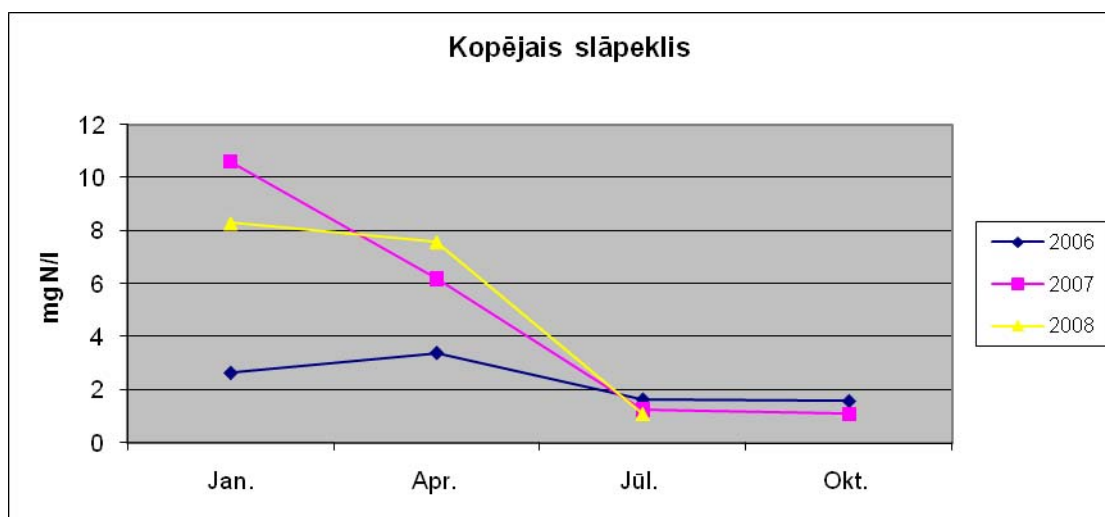
LVĢMA monitoringa datu rezultātu apkopojumā par 2006. – 2008. gadu (1.8. – 1.14. attēls) atspoguļotas to parametru vērtības, kas tika analizētas DAP izstrādes ietvaros (1.6. tabula), kā arī izšķīdušā skābekļa koncentrācija, ūdens caurredzamība un ūdens krāsainība. LVĢMA monitoringa ietvaros paraugi tiek ņemti ezera vidusdaļā.

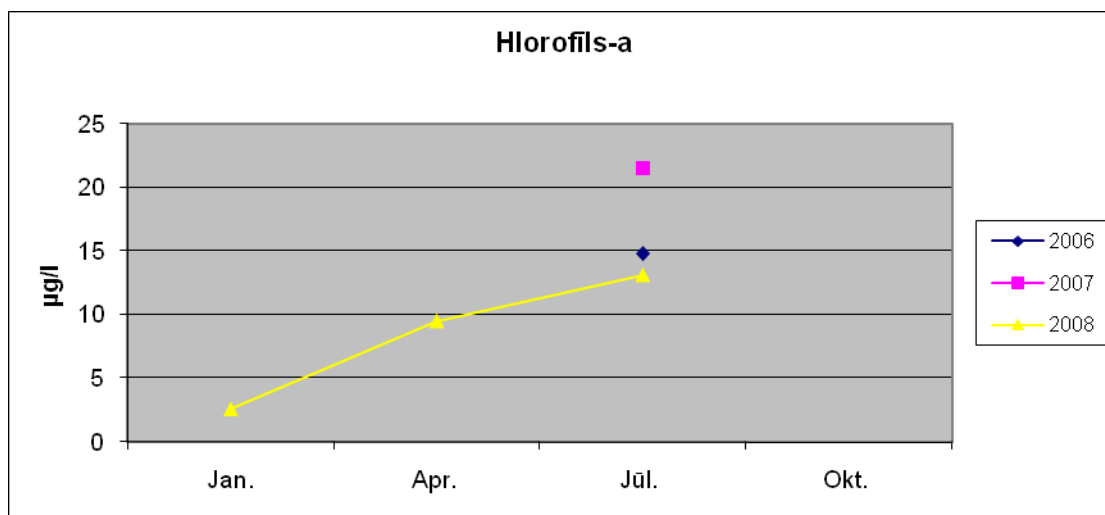
1.8. attēls. Bioloģiskā skābekļa patēriņš (mg O₂/l) Babītes ezerā 2006.- 2008. gads (LVĢMA monitoringa dati)

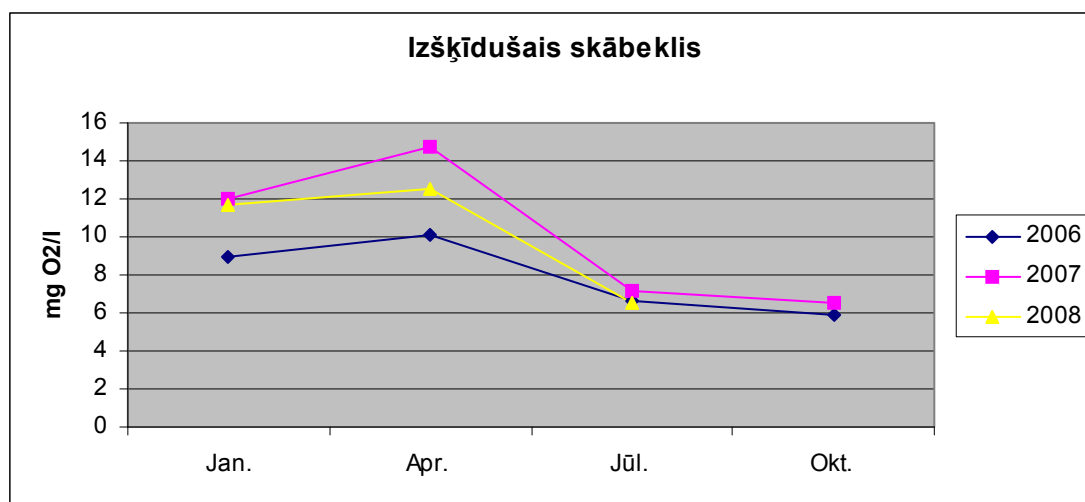
1.9. attēls. Kopējais fosfors (mg P/l) Babītes ezerā 2006.- 2008. gads (LVĢMA monitoringa dati)

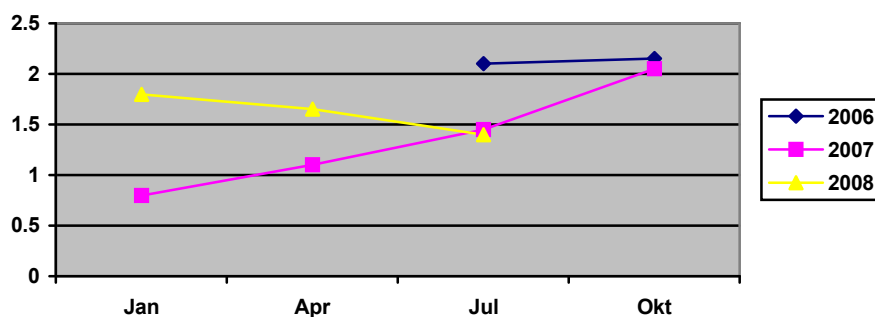
1.10. attēls. Kopējais slāpeklis (mg N/l) Babītes ezerā 2006.- 2008. gads (LVĢMA monitoringa dati)

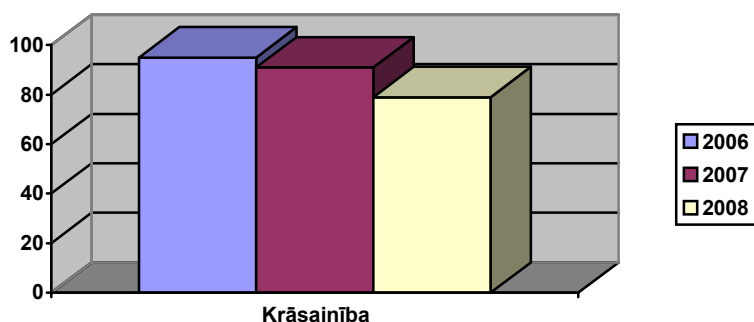
1.11. attēls. Hlorofīls-a (µg/l) Babītes ezerā 2006.- 2008. gads (LVĢMA monitoringa dati).

1.12. attēls. Izšķīdušais skābeklis (mg O₂/l) Babītes ezerā 2006.- 2008. gads (LVĢMA monitoringa dati).

1.13. attēls. Caurredzamība ar Seki disku (m) Babītes ezerā 2006.- 2008. gads (LVĢMA monitoringa dati).

1.14. attēls. Krāsainība (mg Pt/l) Babītes ezerā 2006.- 2008. gads (LVĢMA monitoringa dati).

LVĢMA 2008. gadā ir izstrādājusi provizorisko riska ūdensobjektu sarakstu, balstoties uz modelēšanas (Mass Balance Model) rezultātiem. Šajā sarakstā ir iekļauti tie ūdensobjekti, kuros biogēno elementu (N_{kop} , P_{kop}) slodzes dēļ pastāv risks līdz 2015. gadam nesasniegt labu ūdens kvalitāti. Ūdensobjekts E032 (Babītes ezers) ir iekļauts šajā sarakstā. Risks nesasniegt labu ūdens kvalitāti pastāv galvenokārt punktveida piesārņojuma avotu dēļ (t. sk. nepietiekamas notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitātes) dēļ.

Saskaņā ar LVĢMA informāciju Babītes ezerā punktveida piesārņojumu rada komunālā sektora izplūdes, pārtikas ražošanas uzņēmumu izplūdes un degvielas uzpildes stacijas – kopā novadot 258,17 tūkst. m^3 notekūdeņu gadā (dati par 2005. gadu). Vislielāko daudzumu notekūdeņu rada Babītes, Mārupes un Salas pagasti un Piņķi, novadot 176,18 tūkst. m^3 notekūdeņu gadā. Babītes pagasta notekūdeņu dūņās ir konstatēti smagie metāli – dzīvsudrabs, svins, kadmījs, hroms, cinks, niķelis, varš. Ar notekūdeņos paliekošo piesārņojumu ūdensobjektā salīdzinoši lielā daudzumā nonāk suspendētās vielas (3,31 t/g.), P_{kop} . (1,02 t/g.) un N_{kop} . (2,83 t/g.).

Notekūdeņu izplūdes vietas Babītes ezerā ir attēlotas 1.7. attēlā.

2009. gada jūlijā bija pieejams Lielupes baseina apsaimniekošanas plāna projekts un tas ir izstrādāts atbilstoši 2009. gada 25. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 646 “Noteikumi par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un pasākumu programmām”.

Lielupes baseina apgabala pasākumu programmā ir iekļauti pasākumi, kurus nepieciešams veikt, lai sasniegtu noteiktos vides kvalitātes mērķus. Pasākumi ir iedalīti pamata un papildus pasākumos. Pamata pasākumi ir tie pasākumi, kuri saistīti ar ūdens apsaimniekošanas un aizsardzības politiku regulējošo ES direktīvu un Latvijas normatīvo aktu ieviešanu. Papildus pasākumi ir definēti tajos gadījumos, ja vides kvalitātes mērķu sasniegšana netiks nodrošināta ar pamata pasākumu ieviešanu. Visu pasākumu programmā iekļauto pasākumu realizācija jāuzsāk trīs gadu laikā pēc programmas stāšanās spēkā (t.i., līdz 2012. gada 22. decembrim) un definētais izpildes termiņš ir ne vēlāk kā līdz 2015. gada 22. decembrim. Katram no definētajiem pasākumiem sniegta informācija par pasākuma ieviešanas vietām, sagaidāmo efektu, prognozētās izmaksas (investīcijas, uzturēšanas izmaksas, vidējās izmaksas gadā), izpildes termiņš un pasākuma īstenotājs.

Lielupes baseina apgabala apsaimniekošanas plāna projekta pasākumu programmā iekļautie pasākumi Babītes ezera un tā sateces baseina ūdensobjektiem L 101 un E 032 SP, galvenokārt, paredz slāpekļa un fosfora noteces samazināšanu. Plānotie pamata un papildus pasākumi attiecas uz komunālo sektoru, lauksaimniecību, mežsaimniecību un pasākumiem, kas saistīti ar hidroloģiskās slodzes samazināšanu. Cita starpā plānots arī līdz 2013. gadam izstrādāt ūdens kvalitātes kritērijus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kas ļautu izvēlēties piemērojamus pasākumus ūdensobjektu esošās situācijas saglabāšanai vai uzlabošanai. Plānu paredzēts apstiprināt Ministru Kabinētā līdz 2009. gada 22. decembrim.

1.3.4. Augsne

Hidromorfās jeb purvu augsnes veidojušās pastāvīga lieka mitruma apstākļos, aizaugot ūdenstilpei un pārpurvojoties sauszemei. Kūdras slāņa biezums pārsniedz 30 cm.

Zemo jeb zāļu purvu augsnes veidojas zemākās reljefa vietās, kur saplūst minerālsāļiem bagāti ūdeņi. Pārkūdrojoties zālaugu atliekām (niedrēm, grīšļiem) veidojas kūdra. Palieņu (aluviālās) augsnes veidojas upju ielejās un lēzenās ezeru piekrastēs.

1.4. Aizsargājamās teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts

1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība

Liegums „Babītes ezers” ietilpst 2 novadu teritorijā. Tā kā novadi ir izveidoti tikai no 1. jūlija, tad šajā nodaļā ir izmantoti dati par Babītes, Salas un Valgundes novadu.

Babītes pagasta kopēja platība ir 167 km², 2008. gada sākumā tajā dzīvoja 7098 iedzīvotāji un iedzīvotāju blīvums ir 42,5 iedzīvotāji uz km².

Salas pagasta kopēja platība ir 76,1 km², 2008. gada sākumā tajā dzīvoja 1389 iedzīvotāji un iedzīvotāju blīvums ir 18,3 iedzīvotāji uz km².

Valgundes novada kopēja platība ir 210,5 km², 2008. gada sākumā tajā dzīvoja 2118 iedzīvotāji un iedzīvotāju blīvums ir 10,1 iedzīvotāji uz km² (Centrālās statistikas pārvaldes dati – <http://www.csb.gov.lv/>).

Dabas liegumā ietilpst 8,3 % no Babītes un 19,5 % no Salas pagastu teritorijām un 0,5 % no Valgundes novada teritorijas.

Bezdarba līmenis Rīgas rajonā 2008. gada novembrī bija 5,7%, bet Jelgavas rajonā 5.5 % (Nodarbinātības valsts aģentūras dati – <http://www.nva.lv>).

Liegumā ietilpstošā teritorija ir neapdzīvota. Tomēr lieguma apkārtnē 1 – 1,5 km attālumā no Babītes ezera izvietojušās viensētas un ciemi Salas un Babītes pagastos (skat. 1.1. attēlu).

Salas pagastā Babītes ezeram piekļaujas vairākas blīvi apdzīvotas vietas – ciemi joslā starp ezeru un Rīgas – Ventspils šoseju:

- *Spuņciems*, kas atrodas Spuņņupes labajā krastā un stiepjas paralēli Rīgas - Ventspils šosejai; Spuņciemā dzīvo 525 iedzīvotāji;
- *Pērnciems*, kas atrodas Spuņņupes kreisajā krastā; kolhoza laikā šeit atradās liellopu komplekss, mehāniskās darbnīcas un kartupeļu pārstrādes cehs, pašreiz Pērnciemā darbojas Salas pagasta lielākie ražošanas uzņēmumi; iedzīvotāju skaits 41;
- *Straupciems* atrodas uz dienvidrietumiem no Pērnciema, iedzīvotāju skaits - 59;
- *Varkaļi* atrodas Babītes ezera ziemeļaustrumu pusē; saskaņā ar Salas pagasta teritorijas plānojumu, uz 1998. gadu Varkaļos bija 45 iedzīvotāji (J. Turlajs, G. Miliņš „Latvijas apdzīvotās vietas”, Rīga, 1998);
- *Kaģi* atrodas Babītes ezera dienvidrietumu pusē; iedzīvotāju skaits – 97 (Salas pagasta teritorijas plānojums 2005.- 2017. gadam, ar grozījumiem 2008. gadā).

Salas pagasta teritorijas plānojumā paredzēts ievērojami paplašināt ciemu platības Babītes ezera ziemeļu krasta zonā.

Babītes pagastā ezera tuvumā atrodas sekojošas apdzīvotās vietas:

- *Vīkuļi*, ezera dienvidaustrumu galā;
- *Annasmuiža un Trenči* - ezera dienvidu krastā (Babītes pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019. gadam).

1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju

Babītes ezers jau izsens ir bijusi cilvēku ietekmēta un pārveidota teritorija. Babītes ezera tiešā tuvumā atrodas vairākas apdzīvotas vietas, ezers ir populāra atpūtas, makšķerēšanas un putnu medību vieta. Gan ezera, gan apkārtnes hidroloģiskais režīms ir stipri pārveidots (polderi, Varkaļu kanāls) (sīkāk skat. 1.3.3. sadaļu un 2. pielikumu).

Babītes ezera ūdens kvalitāti ietekmē notekūdeņu izplūdes (sīkāk skat. 1.3.3. sadaļu).

Plānoto apdzīvoto vietu un šosejas tuvums nozīmē to, ka nākotnē antropogēnā slodze palielināsies. Ietekmes var mēģināt pēc iespējas samazināt ar attiecīgiem apsaimniekošanas pasākumiem. Nepieciešams plānot un uzturēt tūrisma infrastruktūru, kā arī nepieciešams regulēt mednieku un makšķernieku skaitu un apmeklējuma nosacījumus.

1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi

Medības

Medības izsenis ir bijušas viens no galvenajiem ezera saimnieciskās izmantošanas veidiem, ko noteikusi liela putnu bagātība un atrašanās lielas pilsētas – Rīgas – tuvumā, kur šobrīd ir ap 8000 mednieku.

Medībās izmantojamo ūdensputnu resursiem Babītes ezerā ir sekojošas īpatnības:

- 1) Pašā ezerā medjamie ūdensputni (izņemot lauci) ligzdo nelielā skaitā, vairums peldpīļu (meža pīle, krīklis) perējumu ir šķīlušies ārpus ezera un sanāk ezerā pa upītēm un grāvjiem kā nelidojoši mazuļi vai ierodas ezerā jau kā lidojoši jaunputni;
- 2) Medībām nozīmīgi ir dažādu pīļu spalvmetēji tēviņi, kuri pulcējas ar barību sevišķi bagātās vietās un intensīvi maina spalvas, uz 2-3 nedēļām zaudējot lidspēju. Spalvmetēju koncentrācijas Babītē vērojamas meža pīlei (regulāri), baltvēderim un brūnkaklim (neregulāri), mazākā skaitā arī krīklim, priekšķei, platknābim. Spalvmetēju klātbūtne lielā mērā ir atkarīga no traucējumu līmeņa ezerā no maija līdz jūlija sākumam;
- 3) Babītes ezers ietilpst rudens migrāciju trasē, tāpēc visu rudeni no ūdensputnu medību sezonas atklāšanas līdz slēgšanai 15. novembrī ezerā ir būtiski lielāka caurceļojošo ūdensputnu koncentrācija nekā, piemēram, Engures ezerā, kas atrodas nedaudz iesāņus galvenajai migrantu straumei.

Sakarā ar Latvijas mednieku un makšķernieku biedrības un medību lietas pārraugošās institūcijas – Mežsaimniecības un mežrūpniecības ministrijas reorganizāciju pēc valsts neatkarības atjaunošanas, attiecīgie rakstiskie materiāli par medībām nav saglabājušies, un līdz ar to nav ziņu par to, cik mednieku medījuši Babītes ezerā un cik ūdensputnu nomedīts 20. gs. otrajā pusē. Tomēr neapšaubāms ir fakts, ka vispārējā ūdensputnu skaita samazināšanās kopš 20. gs. vidus skārusi arī Babītes ezeru, un kopš valsts neatkarības atjaunošanas notikusi aktīvo mednieku skaita samazināšanās valstī no apmēram 35 000 līdz 20 000, kas atspoguļojas arī Babītes ezera mednieku skaitā.

Pēc neatkarības atjaunošanas ūdensputnu medības Babītes ezerā notiek apmēram 2/3 tā platības, un tās notiek ezera centrālajā un rietumu daļā, valstī noteiktajos termiņos: no augusta otrās sestdienas (bijušas novirzes sakarā ar fenoloģisko situāciju) līdz sezonas slēgšanai 15. novembrī (dažus gadus – līdz 30. novembrim). No sezonas atklāšanas līdz 15. (agrāk – 30.) septembrim medības notiek sestdienās, svētdienās un trešdienās, turpmāk – katru dienu. Tiek izmantotas mednieku privātās un no četrām privātām laivu bāzēm īrētas laivas.

Precīzas ziņas par Babītes ezerā nomedīto ūdensputnu skaitu un sugu sastāvu pieejamas par 1993.-2008. gadu, kad LU Bioloģijas institūts veicis nomedīto ūdensputnu reģistrāciju laivu bāzēs trīs pirmajās medību reizēs – sestdien/svētdien, trešdien, sestdien/svētdien (skat. 1.8. tabulu). Ik gadus pirmajās trīs medību reizēs nomedīto ūdensputnu skaits svārstījās robežās no 199 līdz 683, vidēji – 497. Vidēji sezonas sākumā gadā nomedīto ūdensputnu skaits četru gadu periodiem ir šāds:

- 1) 1993.-1996.g. – 476;
- 2) 1997.-2000.g. – 476;
- 3) 2001.-2004.g. – 599;

4) 2005.-2008.g. – 435.

Šie kopējie skaitļi it kā neliecina par negatīvām tendencēm. Tomēr jāņem vērā, ka pakāpeniski pieaug lauču relatīvais daudzums (1993.-1996.g. – 28,1%, 2005.–2008.g. – 63,6%) un samazinās pīļu daudzums, kas konstatēts, jau analizējot datus par 1993.-2004. gadiem (Vīksne, 2006). Jāpiebilst, ka runa ir par sezonas sākumā nomedītajiem, tātad galvenokārt vietējiem putniem, kuri Babītes ezerā vai tā apkārtnē ligzdojuši, perējuši vai mainījuši spalvas.

Ir pamats domāt, ka pēdējos gados Babītes ezerā kopējais nomedīto ūdensputnu skaits nepārsniedz 1400-2000 īpatņus, kas sastāda aptuveni 5% no kopējā Latvijā nomedīto putnu skaita. Ezers kā ūdensputnu medību vieta saglabājams arī turpmāk.

1.8. tabula. Nomēdītie ūdensputni Babītes ezerā medību sezonas pirmajās trīs medību reizēs (sestdiena/svētdiena, trešdiena, sestdiena/svētdiena) (1993.-2008.g.)

Suga	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Garkaklis <i>Anas acuta</i>	1	3	9	8	16	3	1	1		5		3	2	1		2
Platknābis <i>A. clypeata</i>	9	7	10	38	33	14	18	2	1	2	3	7	13	5	4	1
Krīklis <i>A. crecca</i>	10	42	46	98	84	27	35	3	12	13	10	13	9	11	4	3
Baltvēderis <i>A. penelope</i>	29	9	40	111	45	27	30	9	24	8	1	3	8	9	7	2
Meža pīle <i>A. platyrhynchos</i>	107	146	145	160	209	100	161	52	50	186	99	115	93	91	51	69
Prīkšķe <i>A. querquedula</i>	7	9	31	62	107	41	63	5	7	14	3	22	19	10	17	3
Pelēkā pīle <i>A. strepera</i>	5	2	8	6	11	6	9	5	8	4		12	5	7	6	17
Brūnkaklis <i>Aythya ferina</i>	11	9	17	17	11	9	13	8	7	20	11	28	15	4	12	15
Cekulpīle <i>A. fuligula</i>	15	7	12	7	8	14	7	3	3	5	3	2			3	6
Ķerra <i>A. marila</i>					1							1				3
Gaigala <i>Bucephala clangula</i>	8	3	3	1	3	7	5			2	3	2	9	1	9	12
Laucis <i>Fulica atra</i>	199	41	195	103	118	197	201	104	235	391	526	427	378	168	279	296
Citi medījamie putni	3		3	11	1	3	4		2	1	2	11		1		
Nemedījamie putni	27	16	18	21	19	29	15	7	14	19	20	37	24	4	23	8
Kopā	431	294	537	643	666	477	562	199	363	670	681	683	575	312	415	437

Lauksaimniecība

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes lieguma teritorijā aizņem tikai 307,8 ha jeb 10,3 % no teritorijas platības, turklāt šīs zemes vairumā gadījumu ir pārmitras, tāpēc teritorijā nenotiek plaša lauksaimnieciskā darbība. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes pārsvarā ir neapstrādātas un tajās ir ruderālas pļavas vai niedrāji.

Rūpnieciskā zveja un makšķerēšana

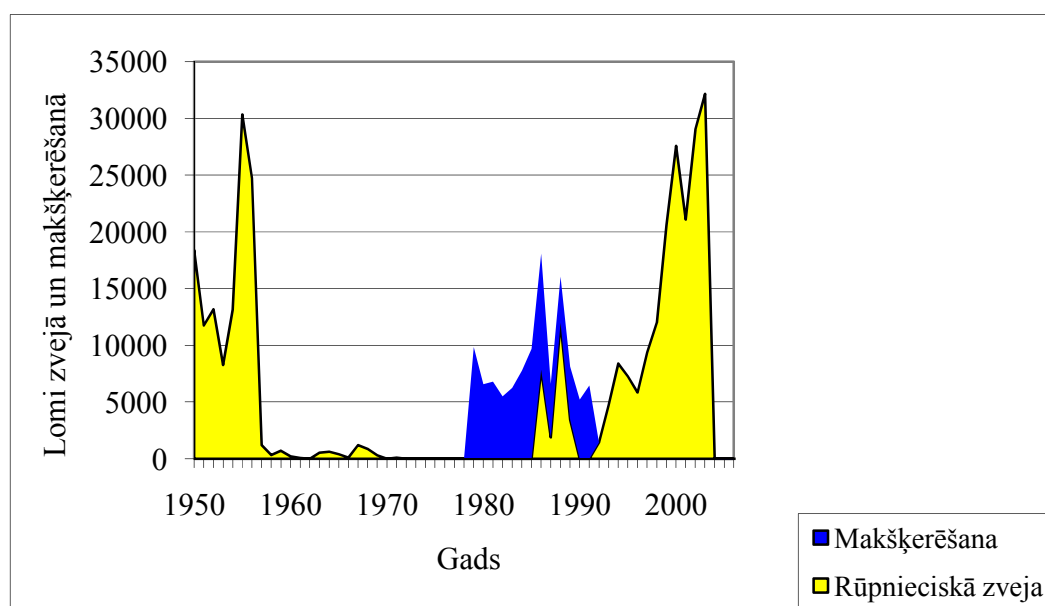
Pārskats par rūpniecisko zveju un makšķerēšanu ir sagatavots izmantojot Zivsaimniecības resursu aģentūras datus.

Rūpnieciskā zveja Babītes ezerā veikta neregulāri. No 1950.- 1957.g. tika zvejotas dažādas zivju sugas, bet pēc tam (1958.- 1970. g.) zvejoti zuši, piezvejā iegūstot mazāk kā 1t citu sugu zivis. No 1971. g. pārtraukta arī zuša zveja. Regulāra rūpnieciskā zveja ezerā tika atsākta ar 1992. g., taču aizliegta no 2005. gada un netiek veikta arī pašlaik.

Rūpnieciskajā zvejā ezerā gadā iegūtas līdz 32 tonnas zivju, ezera lielākā zivsaimnieciskā produktivitāte bijusi 12 kg/ha, kas attiecīga tipa ezeram ir visai zems rādītājs. Taču jāņem vērā divi apstākļi:

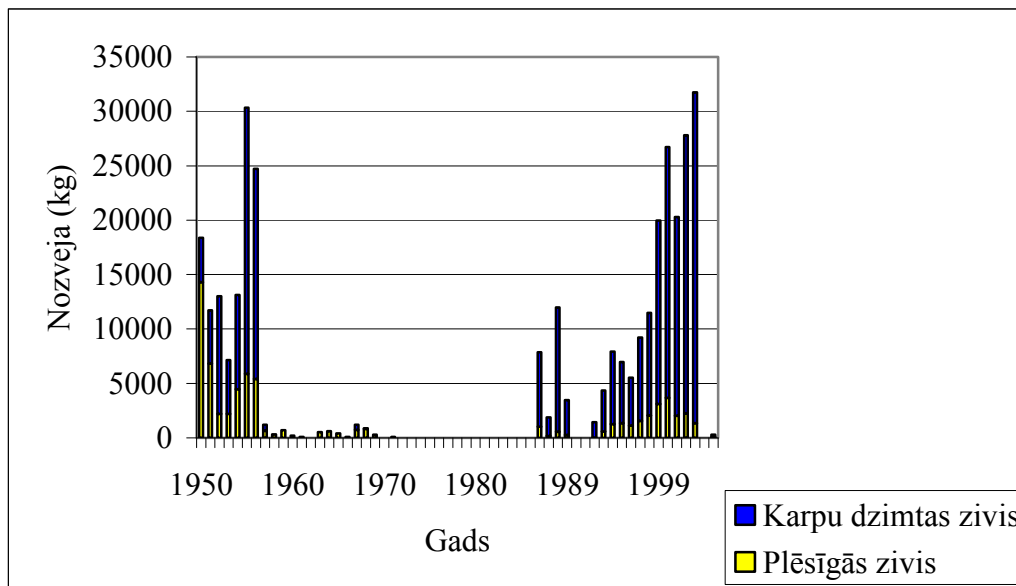
1. Daļu no Babītes ezera platības (2556 ha) aizņem blīvas zāļu audzes, kas zivīm nav pieejamas;
 2. Daļu no ezera resursiem izmantoja un izmanto makšķernieki.
- Tāpēc var secināt, ka ezera zivsaimnieciskā produkcija ir būtiski lielāka.

Lomu sastāva analīze liecina, ka rūpnieciskajā zvejā dominēja karpu dzimtas zivis, galvenokārt karūsa, līnis, rauda un rudulis. To nozveja kopējā nozvejā bijusi 80% no kopējās nozvejas masas. Novērojamas būtiskas atšķirības pa periodiem (skat. 1.15. attēlu).

1.15. attēls. Zivju resursu izmantošana Babītes ezerā

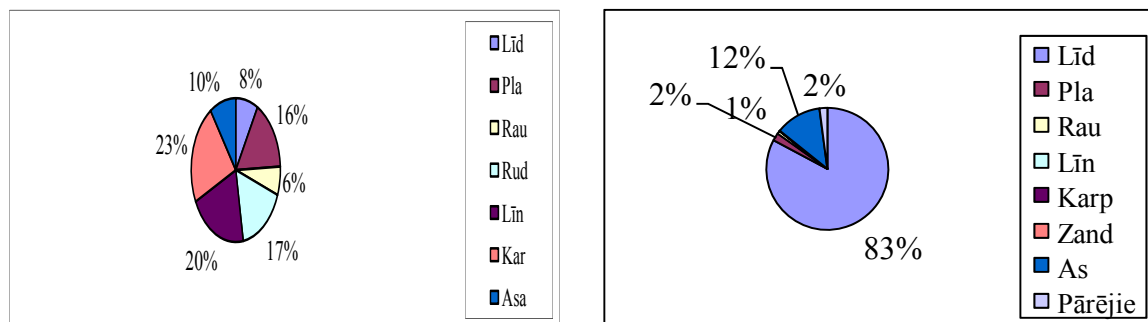
50-tajos gados rūpnieciskajā zvejā no karpu dzimtas zivīm lielāko nozvejas daļu veidoja rauda un rudulis, bet laikā no 1992.- 2005. gadam karūsas (abas sugas- karūsa un sudrabkarūsa) un līnis (skat. 1.16. attēlu).

1.16. attēls. Lomu sastāvs pa zivju ekoloģiskajām grupām rūpnieciskajā zvejā Babītes ezerā

Dati par lomu sastāvu un apjomu makšķerēšanā vākti laika posmā no 1979.- 1991. gadam. Vidēji makšķernieki gadā ieguvuši 6,7 tonnas zivju jeb 2,6 kg zivju no ha. Lomu sastāvs makšķerēšanā bijis diametrāli pretējs kā rūpnieciskajā zvejā vairāk kā 90% lomu veidoja divas zivju sugas – līdaka un asaris.

Makšķerēšanas datu kvalitāte iespējams ir visai apšaubāma, jo nav zināma datu vākšanas metodika (skat. 1.17. un 1.18. attēlu)

1.17. attēls. Lomu sastāvs zvejā (vidēji periodā no 1950- 2005.g.)

1.18. attēls. Lomu sastāvs makšķerēšanā (vidēji periodā no 1979.- 2005.g.)

Tūrisms

Lieguma teritorija samērā intensīvi tiek izmantota rekreācijas vajadzībām, pārsvarā makšķerēšanai.

Babītes ezera krastos atrodas vairākas laivu bāzes.

Saskaņā ar informāciju, kas iegūta aptaujājot lielākās un populārākās laivu bāzes, Babītes ezera krastos makšķerniekiem un citiem interesentiem, šobrīd pieejamas apmēram 230 laivas:

- Laivu bāzē “Dālderī” – 130 laivas;
- Laivu bāzē “Ezerkrastī” – 30 laivas;
- “Upeniekos”, laivu bāzē, kas pieder Rīgas mednieku un makšķernieku biedrībai – 50 laivas;
- “Upeniekos”, laivu bāzē, kas pieder kādam privātpašniekam, ir vēl 15 – 20 laivas.

2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums

2.1. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un faktori, kas to ietekmē

Dabas liegums „Babītes ezers” ir nozīmīga teritorija putnu aizsardzībai. Babītes ezerā konstatētas aizsargājamo augu sugas un Eiropas nozīmes aizsargājams biotops – dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju. Vērtīgi biotopi ir arī lieguma rietumu daļā – eitrofas augsto lakstaugu audzes un upju palieņu pļavas. Šādas mitrās pļavas Zemgalē saglabājušās tikai atsevišķos mazos fragmentos, galvenokārt gar Lielupi.

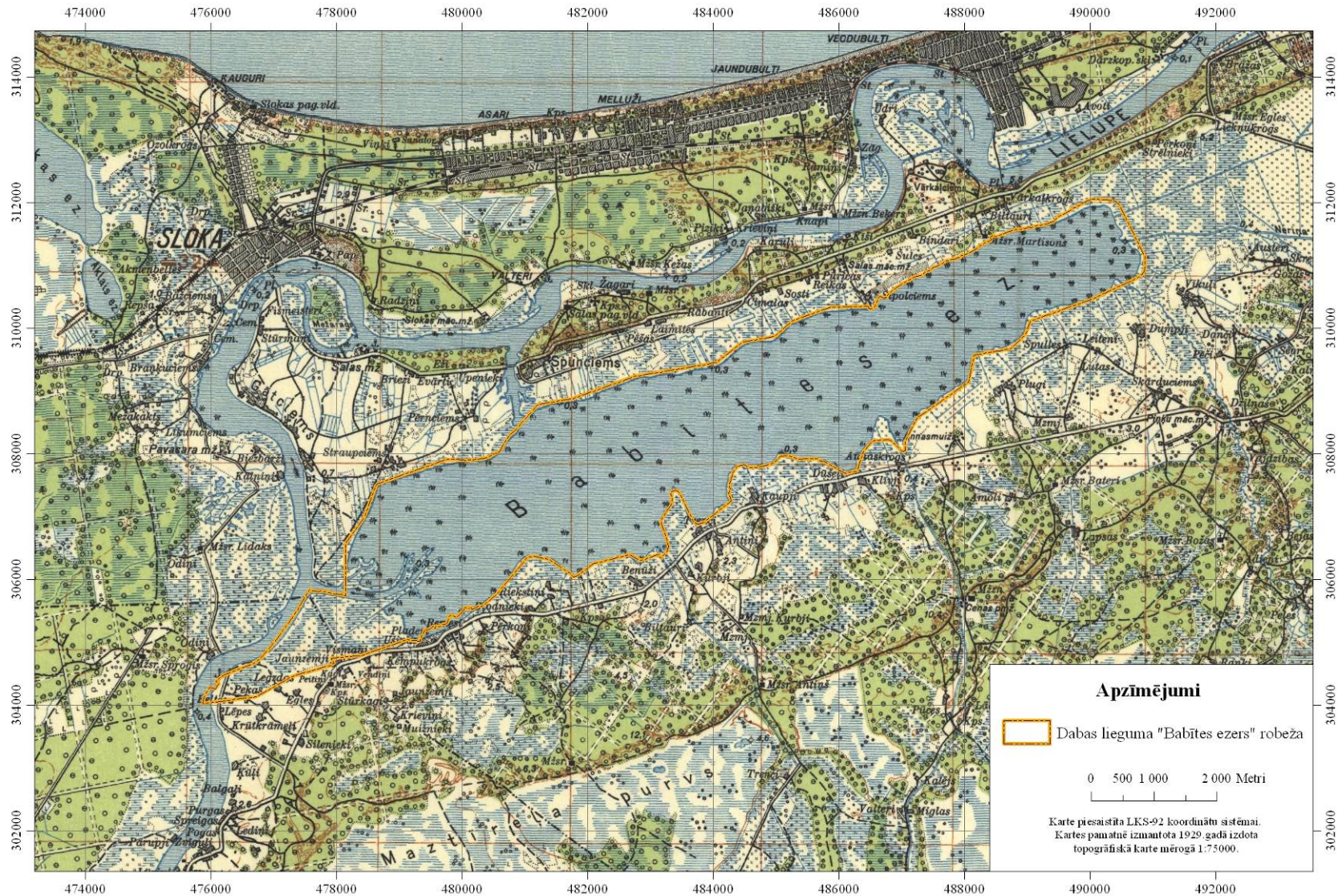
Viens no liegumu negatīvi ietekmējošiem faktoriem ir lielā antropogēnā slodze. Ezeru apdraud eitrofikācija, un ezerā ietekošie ūdeņi nes sev līdzī uzkrāto piesārņojumu un tādejādi veicina ezera tālāku aizaugšanu. Biogēno elementu (N un P) ieplūšana ezera ūdenī veicina pavedienveida zaļalģu tālāku savairošanos, kas samazina gaismas iekļūšanu ūdenī.

2.2. Ainaiskais novērtējums

Pēc fiziogēogrāfiskā iedalījuma dabas liegums atrodas Piejūras zemienē. Pēc Latvijas ainavu rajonēšanas iedalījuma teritorija ietilpst Piejūras ainavzemes Rīgas ūdeņu un silaines ainavapvidū (K. Ramans, 1994). Latvijas ainavu kartē, ko sastādījis O. Nikodemus, par pamatu ņemot reljefu un zemes izmantošanas raksturu, dabas liegums atrodas Ezeru un Polderu ainavā (Ainavu aizsardzība, 2000).

Ainavu aizsardzībai dabas liegumā nav prioritārs aizsardzības mērķis. Tuvākās ainaviski nozīmīgās teritorijas atrodas Lielupes krastos un Rīgas jūras līča piekrastes teritorijās. Dabas liegumu „Babītes ezers” veido lagūnas tipa ezers ar tam piegulošu šauru krasta joslu. Dabas liegumā iekļautā krasta josla ir cieši saistīta ar ezeru, jo tā ir periodiski applūstoša vai kādreiz bijusi periodiski applūstoša. Lieguma teritorija ir nozīmīga apkārtnes ekosistēmā. Laika gaitā tā gan dabisku, gan antropogēnu faktoru rezultātā ir mainīta. Svarīgākās pārmaiņas saistāmas ar paša Babītes ezera un Lielupes hidroloģisko režīmu un tā izmaiņām (sīkāk skat. 1.3.3. sadaļu).

Dabas lieguma robeža noteikta pa ezera krasta līniju, dambi vai pa mākslīgajām ūdenstecēm, kuras izveidotas praktiski visapkārt ezeram. Pēc polderu izveides kādreiz ievērojamās platībās regulāri applūstošās palieņu pļavas (skat. 2.1. attēlu) daudz intensīvāk sāka izmantot lauksaimniecībā. Patlaban vietām polderu teritorijās tiek izvietota savrupmāju apbūve, līdz ar to mainās arī dabas lieguma apkārtnes ainava. Salīdzinot dažādu laiku kartogrāfiskos materiālus var secināt, ka ezers pamazām aizaug. Daudzviet ezera apaugums pieaudzis savulaik veidoto mākslīgo salu vietās.

2.1. attēls. Babītes ezera apkārtnē 1930-tajos gados

Lieguma teritorijas ainavu struktūras matricu veido viens no lielākajiem Latvijas ezeriem – Babītes ezers. Citi nozīmīgākie ainavas elementi ir niedru audzes ezerā un tā krasta zonā, niedru audzes bijušajās lauksaimniecības zemēs, pļavas ezera krastmalā, krūmāji, atsevišķi augoši lieli koki vai to grupas, dabiskas un mākslīgi veidotas ūdenstece. Dabas lieguma teritorija ir ekoloģiski nozīmīga un jutīga teritorija, ne tikai lokālā mērogā, bet arī reģionālā un starptautiskā mērogā. Pēc plašo meliorācijas sistēmu izbūves teritorijai ir liela nozīme pašreizējā Lielupes hidroloģiskajā režīmā.

Savulaik ekoloģiski nozīmīgas teritorijas bija arī ezera apkārtņē sastopamās palieņu pļavas, bet pēc polderu izbūves to nozīme mazinājusies. Dabas liegumā vairs atrodami tikai atsevišķi nelieli palieņu pļavu fragmenti, jo lieguma rietumu daļā iekļautās lauksaimniecības zemes ir aizaugušas ar niedrēm un krūmiem.

Patlaban dabas lieguma teritorijas ekosistēmu negatīvi ietekmē regulārās ūdens līmeņa svārstības, kuras saistītas ar jūras vējuzplūdiem (sīkāk skat. 1.3.3. sadaļu). Tā kā ezers ir pietiekami liels, tad stipru vēju ietekmē tajā izveidojas salīdzinoši augsti viļņi, kā rezultātā atsevišķās vietās novērojama krastu noskalošana.

Babītes ezers ir iecienīta makšķerēšanas un medību vieta. Galvenie iemesli ir salīdzinoši nelielais attālums no Rīgas (aptuveni 30 km), kas nodrošina pastāvīgu apmeklētāju skaitu, ezera sastopamo zivju un putnu daudzums, kā arī pieejamās laivu bāzes (skat. 2.2. attēlu). Tāpat viens no faktoriem, kas palielina ezera rekreatīvo potenciālu, ir arī tā pievilcīgā dabiskā ainava. Lai gan dabas lieguma teritorija atrodas starp Ventspils un Liepājas šosejām, tā pieejama tikai nedaudzās vietās. Veidojot polderus, ierīkotas plašas meliorācijas sistēmas un ceļi līdz ezeram ierīkoti tikai pāris vietās. Pie tam mūsdienās daudzi no šiem ceļiem ir slēgti. No atsevišķām vietām (Spunņupes, Gātes, Varkaļiem) teritorija pieejama ar laivu. Tā kā dabas liegums atrodas līdzenumā, tad apkārtnes ainavām raksturīgi plaši un tāli skatu vērsumi. No apkārtnes teritorijām dabas lieguma ainava praktiski nav uztverama, jo to nosaka lielais attālums līdz dabas liegumam (skat. 2.3. attēlu) un ceļu skaits lieguma apkārtņē. No tuvākām teritorijām skatus ierobežo dambis un krasta joslas aizaugums ar niedrēm vai apaugums ar krūmiem un kokiem.

2.2. attēls. Skats uz laivu bāzi „Dālderī”

2.3. attēls. Skats no Liepājas šosejas uz dabas liegumu

Atklātās vietās dabas lieguma teritorijā galvenokārt vērojami tāli, vizuāli pievilcīgi skati ar dabiskām ezera ainavām (skat. 2.4. un 2.5. attēlus). Šādus skatus nodrošina

plašā Babītes ezera atklātā ūdens virsma. Ezerā sastopamās niedru audzes atsevišķās vietās veido interesantu mozaīku.

2.4. attēls. Skats uz Babītes ezeru no dienvidu krasta

2.5. attēls. Skats uz Babītes ezeru no ziemeļu krasta

2.6. attēls. Skats uz aizaugušajām lauksaimniecības zemēm pie Gātes

2.7. attēls. Skats uz lieguma teritoriju austrumu galā pie Vīkuļiem

Kā dabas lieguma ainavas vizuālo vērtību negatīvi ietekmējošus varētu minēt šādus faktorus:

- pļavu un krasta joslas pastiprinātu aizaugšanu ar niedrēm un krūmiem (skat. 2.8. attēlu),
- atpūtnieku radīto krasta joslas piesārņojumu ar atkritumiem (skat. 2.9. un 2.10. attēlu), kurš regulāro ūdens līmeņa izmaiņu rezultātā tiek ieskalots ezerā un kopā ar sanešiem vietām biežā slānī izskalojas krastos.

Kopumā dabas lieguma teritorijā sastopamas vizuāli pievilcīgas dabiskas ainavas. Dabas liegumā ainavu aizsardzībai speciāli pasākumi nav nepieciešami, jo teritorijas ainaviskās vērtības nodrošina Babītes ezera pastāvēšana. Savukārt, nodrošinot teritorijā labvēlīgākus un piemērotus apstākļus gan putniem, gan makšķerniekiem un medniekiem, teritorijas ainaviskās vērtības un to nozīme tikai pieaugs.

2.8. attēls. Aizaugušās pļavas
pie Gātes

2.9. attēls. Atpūtnieku atstātie
atkritumi ezera krastā

2.10. attēls. Iecienīta atpūtas
vieta ezera krastā

Potenciāli nozīmīgu ietekmi uz lieguma teritoriju var atstāt darbības ezera krastos, jo ezers tiek aizsargāts praktiski tikai tā krasta līnijās, tāpēc jāpievērš pastiprināta uzmanība zemes izmantošanas veidiem krasta joslā.

2.3. Biotopi, to sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori

2.3.1. Saldūdens biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas liegumā „Babītes ezers” atrodas Babītes ezers, Gāte un vairāki polderu kanāli, kas ir savienoti ar ezeru. Babītes ezers saskaņā ar Eiropas Savienības Direktīvu par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC (21.05.1992.) atbilst aizsargājamam biotopam „Dabīgs eitrofs ezers ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju” (Eiropas biotopu klasifikatora kods – 3150) (skat. 2.1. tabulu un 2.11. attēlu). Šādiem ezeriem ir raksturīga augsta bioloģiskā produktivitāte un sugām bagāta flora. Eitrofi ezeri Latvijā ir bieži sastopami (Kabucis 2004). Ezerā līčos un gar krastiem konstatētas bagātīgas jūras najādas (*Najas marina*) audzes, kas ir Latvijā īpaši aizsargājams biotops (05.12.2000. Ministru kabineta noteikumi Nr. 421).

2.1. tabula. Īpaši aizsargājamie saldūdens biotopi dabas liegumā „Babītes ezers”

Latviskais nosaukums	Eiropas Savienības biotopu klasifikatora kods	Eiropā prioritārs biotops*	Latvijā īpaši aizsargājams biotops (Ministru kabineta noteikumi Nr. 421)**	Platība, ha
Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	3150	-	Najādu <i>Najas</i> audzes ezeros	2247,9

*21.02.2006. Ministru kabineta noteikumi Nr. 153 “Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu”

**05.12.2000. Ministru kabineta noteikumi Nr. 421 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”

Dabas liegumā “Babītes ezers” konstatētie stāvošu ūdeņu biotopi (Kabucis 2001) sniegti 2.4. tabulā un 2.12. attēlā.

2.2. tabula. Stāvošu ūdeņu biotopu veidi dabas liegumā „Babītes ezers”

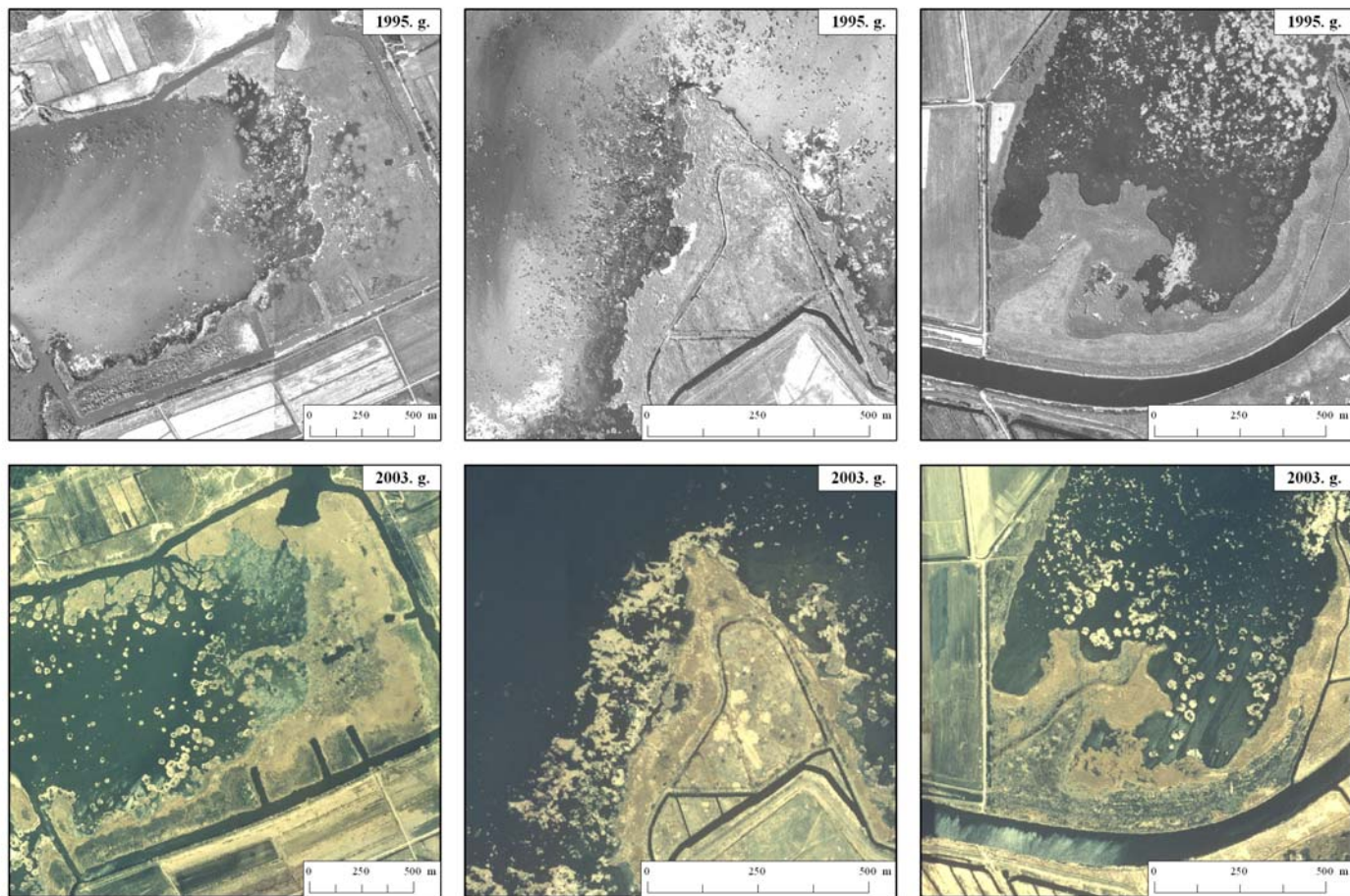
Nosaukums un Latvijas biotopu klasifikatora kods	
C.1.5. Niedrāji ezeru krastmalās	
C.1.7. Slīkšņas ezeru krastmalās	C. 1.7.5. Niedru slīkšņas ezera krastos
C.1.8. Antropogēni ietekmētas un izmainītas krastmalas	
C.2. Ezeru piekraste (litorāle)	C.2.1.5. Niedru virsūdens audzes piekrastēs
	C.2.1.6. Ezera meldra <i>Scirpus lacustris</i> virsūdens audzes ezeru piekrastēs
	C.2.1.9. Vilkvālišu augājs
	C.2.1.15. Dažādu sugu helofītu virsūdens audzes ezeru piekrastē
	C.2.2. Brīvi peldošu ūdensaugu (lemnīdu) augājs
	C.2.3.1. Dzeltenās lēpes <i>Nuphar lutea</i> audzes ezeros
	C.2.3.3. Ūdensrožu audzes ezeros
	C.2.3.5. Peldošās glīvenes <i>Potamogeton natans</i> audzes ezeros
	C.2.3.8. Jaukts nimfeīdu un elodeīdu augājs ezeros
	C.2.4. Zemūdens (elodeīdu) augājs ezeros
	C.3.1. Ezeru dzidrūdens pelagiāle
C.4. Ezeru grunts bez augāja (bentāle)	C.4.6. Dūņaina grunts ezeros

Sociālekonomiskā vērtība

Babītes ezers ir piemērots makšķerēšanai un medībām, bet tā krasti ir aizauguši un slīkšņaini, tādēļ ezerā var iebraukt tikai atsevišķās vietās. Labiekārtota piekļūšana ezeram iespējama gandrīz tikai no laivu bāzēm. Tā kā ezers ir sekls un aizaudzis, tas nav piemērots peldēšanai. Gātupes polderī, ap Gātes upi un Babītes ezera krastiem iespējams iegūt niedres, kas tur veido lielas, praktiski monodominantas audzes.

Ietekmējošie faktori

Pēdējos gadu desmitos Babītes ezerā novērojama arvien straujāka ezera aizaugšana. To nosaka gan dabīgā, gan antropogēno faktoru darbības rezultātā radītā eutrofikācija. Apauguma palielināšanās labi redzama, salīdzinot pēdējos 15 gados veiktos ortofoto uzņēmumus (skat. 2.11. attēlu). Visbūtiskāk apaugums pieaudzis ezera rietumu galā pie Varkaļu kanāla. Taču arī citviet (pamatā gar ezera krasta joslu dienvidu krastā, pie Gātes u.c.) novērojama apauguma palielināšanās.

2.11. attēls. Apauguma palielināšanās pēdējos 15 gados

Analizējot ortofotokartes redzams, ka apaugums veidojas palielinoties mazajiem niedru puduriem un saslēdzoties tiem kopā, kā rezultātā izveidojas vienlaidus niedru audzes.

Ezera apauguma palielināšanās vēl vairāk pastiprina eitrofikācijas procesus un veicina pastiprinātu aizaugšanu, kā arī apdraud jūras najādas audzes. Lai iespēju robežās mazinātu apauguma palielināšanos veicami apsaimniekošanas pasākumi – piesārņojuma ieplūdes mazināšana un regulāra niedru pļaušana. Ezerā ietekošie ūdeņi nes sev līdzī uzkrāto piesārņojumu un tādejādi veicina ezera tālāku aizaugšanu. Biogēnu vielu ieplūšana ezera ūdenī veicina pavedienveida zaļāļģu tālāku savairošanos, kas samazina gaismas iekļūšanu ūdenī. Tāpat iespējama atsevišķu makrofītu (daudzlapju, raglapju) savairošanās, kas visticamāk no savas dzīvotnes izkonkurēs reto jūras najādu. Babītes ezerā, salīdzinot ar citiem piejūras ezeriem, mieturaļģu audzes ir sastopamas ļoti nelielās platībās (galvenokārt ezera dienvidu piekrastē). Mieturaļģu audzes visdrīzāk ir samazinājušās tieši ezera eitrofikācijas rezultātā.

2.3.2. Pļavu biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Pļavas kā dabisks biotops Babītes ezera krastos šobrīd ir praktiski iznīcinātas, jo sākot ar 20. gs. vidū apkārt ezeram tika izveidoti vairāki polderi un plūdiem atkarotās platības galvenokārt tika izmantotas kā aramzeme. Nelielas dabisko pļavu platības šobrīd vēl atlikušas lieguma dienvidrietumu daļā. No tām vērtīgākās mitrās pļavas atrodas Lielupes un Gātes upes krastos, kā arī Gātupes poldera ziemeļu daļā. Minētās mitrās pļavas atbilst Eiropas nozīmes aizsargājamajam biotopam „upju palieņu pļavas” (Eiropas biotopu klasifikatora kods 6450, Latvijas biotopu kods E.4.3. augsto grīšļu pļavas.) (skat. 2.3. tabulu un 2.12. attēlu). Palieņu pļavas, kas atrodas gar upju krastiem un Gātupes poldera ziemeļu daļu, pavasaros regulāri applūst, zelmenis tajās ir augsts un kopējais sugu skaits salīdzinoši neliels. Gātupes poldera ziemeļu daļā esošā pļava ir mozaikveida, parasti ar vienu vai divām dominējošām sugām. Lielākās platībās sastopamas pļavas ar dominējošo sugu – dižo ūdenszāli *Glyceria maxima* (E.4.3.13.), divrindu grīslī *Carex disticha* (E.4.3.10.) un uzpūsto grīslī *Carex rostrata* (E.4.3.7.). Lielupes un Gātupes krastos esošās pļavas vasarās aizaug ar parasto niedri (*Phragmites australis*), tādēļ lielākā augu sugu daudzveidība šajās pļavās ir novērojama pavasarī, kamēr zelmenī nedominē niedre.

Gātupes poldera dienvidu daļā esošās kādreizējās Lielupes palienes pļavas ir nosusinātas, tādēļ augšanas apstākļi tajos ir sausāki, īpaši pavasaros, nekā pirms dambju un polderu būvniecības. Izteikti mitrākas ieplakas pašlaik ir saglabājušās ūdens tuvumā, kur sastopamas mitru un slapju vietu augu sugas – parastais miežubrālis (*Phalaroides arundinacea*), dižā ūdenszāle (*Glyceria maxima*), grīšļi (*Carex spp.*), kalme (*Acorus calamus*), meža meldrs (*Scirpus sylvaticus*), parastā vīgrieze (*Filipendula ulmaria*), abinieku blussūrene (*Persicaria amphibia*). Neraugoties uz izmainītiem mitruma apstākļiem, teritorijā ir saglabājušās daudzas upju palienēm raksturīgas sugas – dižzirdzene (*Angelica archangelica*), pļavas

lapsaste (*Alopecurus pratensis*), parastā vīgrieze (*Filipendula ulmaria*), purva purene (*Caltha palustris*), meža meldrs (*Scirpus sylvaticus*), smaržīgā mārsmilga (*Hierochloë odorata*). Lai arī pļavās ir konstatētas vairākas neielabotu pļavu indikatorsugas – ziemeļu madara (*Galium boreale*), purva gandrene (*Geranium palustre*) un purva dedestiņa (*Lathyrus palustris*), tomēr bieži ir sastopamas un vietām dominē sugas, kas liecina arī par bijušo lauksaimniecisko darbību esošajā teritorijā – tīruma usne (*Cirsium arvense*), meža suņuburkšķis (*Anthriscus sylvestris*), lielā nātre (*Urtica dioica*), parastā kamolzāle (*Dactylis glomerata*), ložņu vārpata (*Elytrigia repens*), kā arī parastā vībotne (*Artemisia vulgaris*), pūkainā kazroze (*Epilobium hirsutum*) u.c. Vietās, kur neaug niedres vai tās ir izpļautas, augu sugu daudzveidība ir lielāka. Lai saglabātu un atjaunotu šīs Babītes ezera tuvumā esošās vērtīgākās pļavas, tās nepieciešams apsaimniekot. Nepieciešams regulāri izpļaut niedres, kā arī ganīt lopus, lai sekmētu bioloģiskās daudzveidības atjaunošanos pļavās. Domājams, ja pļavas netiks apsaimniekotas, tajās saglabāsies nitrofilām augstzāļu sabiedrībām raksturīgas sugas, kas būtiski mazina pļavu bioloģisko vērtību. Pļavas apsaimniekojot, ar laiku varētu uzlaboties esošo pļavu struktūra un bagātinātos sugu sastāvs, kas sekmētu dabiskās pļavu veģetācijas atjaunošanos, līdz ar to sekmētu putnu un citu dzīvnieku faunas dažādību. Neizmainot mitruma režīmu, visticamāk, ka sausākajās vietās pļavās varētu atjaunoties mēreni mitru pļavu veģetācija.

Tā kā pļava pēc izcelsmes ir upju palieņu pļava un tajā ir saglabājušās upju palienēm raksturīgas sugas, pļavas struktūra daļēji atbilst Eiropas nozīmes aizsargājamajam biotopam upju palieņu pļavas (Eiropas biotopu klasifikatora kods 6450). Dabas aizsardzības plānā pļavu biotopi ir kartēti mērogā 1 : 10 000. Tā kā vietām pļavu struktūra ir sarežģīta, tad, kartējot biotopus lielākā mērogā, biotopu robežas var mainīties.

2.3. tabula. Īpaši aizsargājami pļavu biotopi dabas liegumā „Babītes ezers”

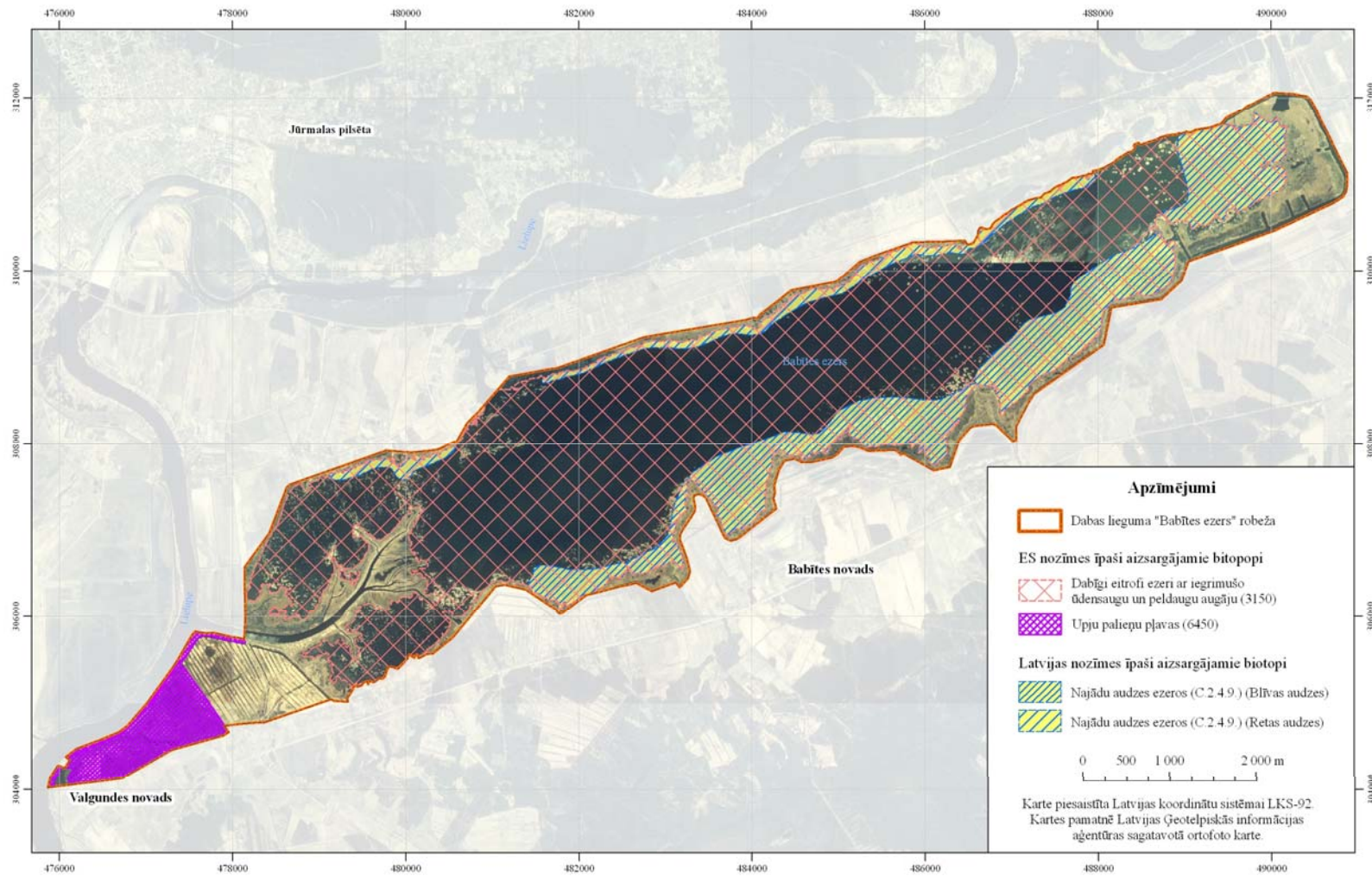
Latviskais nosaukums	Eiropas Savienības biotopu klasifikatora kods	Eiropā prioritārs biotops ²	Latvijā īpaši aizsargājams biotops (Ministru kabineta noteikumi Nr. 421) ³	Platība, ha
Upju palieņu pļavas	6450	-	-	111,14

Sociālekonomiskā vērtība

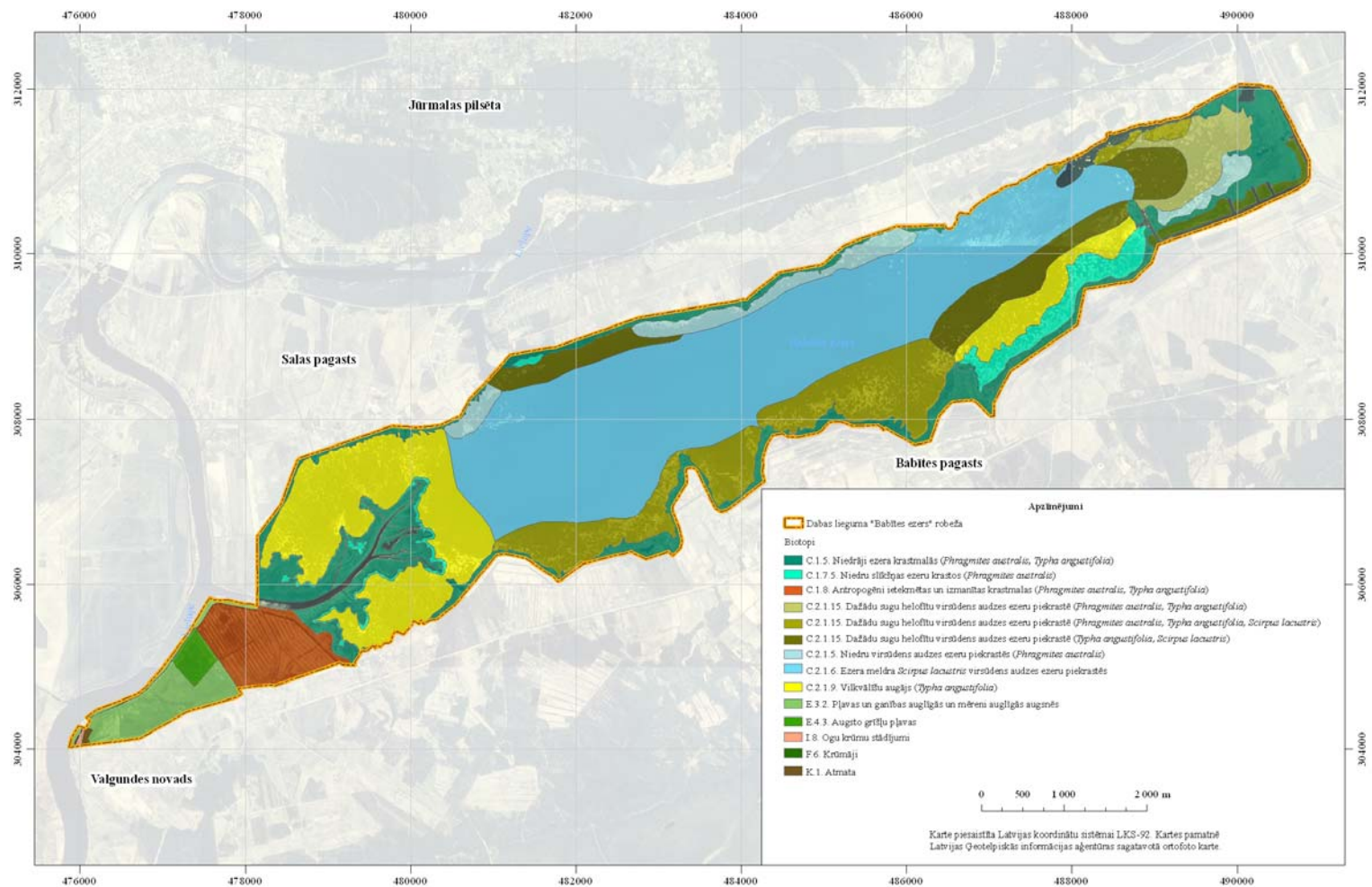
Pļavā iespējams ganīt lopus, sausākās vietās pļaut sienu.

Ietekmējošie faktori

Pļavas ietekmē aizaugšana un agrāk veiktās biotopa izmaiņas – dambja un polderu būvniecība. Daļa pļavu platības pašlaik netiek apsaimniekotas, tādēļ tās aizaug ar niedri un vietām arī krūmiem.

2.12. attēls. Dabas lieguma „Babītes ezers” īpaši aizsargājami biotopi

2.12. attēls. Dabas liegumā sastopamo biotopu karte (pēc Latvijas biotopu klasifikācijas)

2.3.3. Citi biotopi

Dabas liegumā “Babītes ezers” konstatētas arī atmatas (Latvijas biotopu kods K.1.), kas veidojušās pamestos tīrumos. Atmatā sastopama sarkanā auzene (*Festuca rubra*), parastā vībotne (*Artemisia vulgaris*), tīruma usne (*Cirsium arvense*), parastā kamolzāle (*Dactylis glomerata*), tīruma kosa (*Equisetum arvense*), parastais biškrēsliņš (*Tanacetum vulgare*), kā arī citas atmatām raksturīgas augu sugas. Nekustamajā īpašumā “Odiņu pārceltuve” ierīkoti arī upeņu krūmu stādījumi (Latvijas biotopu kods I.8. – ogu krūmu stādījumi), kurus paredzēts paplašināt.

Augāju uz dambja nogāzes veido bezakotu zaķauza (*Bromopsis inermis*), kazene (*Rubus caesius*), podagras gārša (*Aegopodium podagraria*), neīstā tūsklape (*Petasites spurius*) u. c. sugas (Latvijas biotopu kods K.2.).

2.4. Sugas, to sociālekonomiskā vērtība un sugas ietekmējošie faktori

2.4.1. Flora

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas liegumā „Babītes ezers” konstatētas divas retas augu sugas – jūras najāda un maigā sūrene. Babītes ezerā atrodas viena no lielākajām un bagātīgākajām jūras najādas atradnēm Latvijā.

2.4. tabula. Retie un īpaši aizsargājamie augi dabas liegumā „Babītes ezers”

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	ĪAS	MIK
Jūras najāda	<i>Najas marina</i> L.	2	-	+	-
Maigā sūrene	<i>Polygonum mite</i> Schrank	3	-	-	-

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā;

ES – Eiropas Savienības Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC;

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396;

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada 30. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 45.

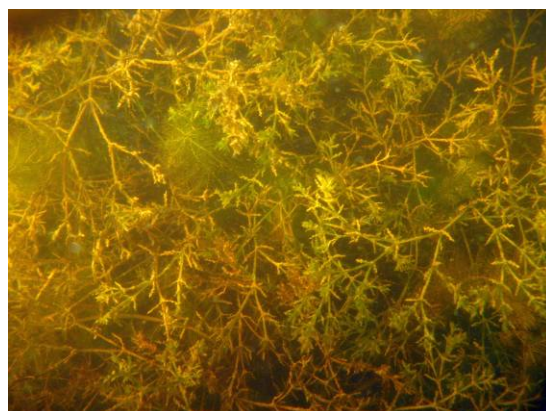
Babītes ezers ir eitrofs, makrofītu ezers ar Seki caurredzamību līdz gruntij (maksimālais dziļums 1,7 m). Lielākajā ezera daļā ūdens vidējais dziļums sasniedz aptuveni metru. 2008. gada augustā ezerā ir novērota ūdens „ziedēšana”.

Dabas liegumā „Babītes ezers” konstatētas divas retas augu sugas – jūras najāda (*Najas marina*) un maigā sūrene (*Polygonum mite*) (skat. 2.14. un 2.15. attēlus un 2.4. tabulu). Lielākās jūras najādas audzes konstatētas ezera dienvidu piekrastē, kur nereti šī suga pat dominē iegrimušo augu joslā. Retāk jūras najāda sastopama ezera ziemeļu piekrastē un austrumu galā. Pašlaik sugas stāvoklis ezerā ir labs, bet to apdraud eitrofikācija un citu makrofītu sugu, kā arī aļģu savairošanās. Ezera rietumu

daļā ap Gātes grīvu jūras najāda nav sastopama, jo ūdenī milzīgos daudzumos ir savairojušās zaļalģes.

2.14. attēls. Maigā sūrene *Polygnum mite* uz slīkšņas Babītes ezerā

2.15. attēls. Jūras najādas *Najas marina* audzes Babītes ezerā

Maigā sūrene konstatēta uz slīkšņām un ezera krastos ar nenaslēgtu veģētāciju, piemēram, laivu piestātnēs, makšķernieku vietās. Ezeru palienes ar nenaslēgtu veģētāciju ir savvaļas biotops maigajai sūrenei un šādai populācijai ir nepieciešama aizsardzība (Latvijas Sarkanā grāmata 2003).

2.16. attēls. Babītes ezera ziemeļu krasts ar parastās niedres *Phragmites australis* audzēm

2.17. attēls. Babītes ezera dienvidu krasts pie laivu bāzes „Dālderī”

Gar ezera un kanālu krastiem, polderos, upju ieteku vietās ezerā virsūdens veģētācijas (helofītu) joslā dominē parastā niedre (*Phragmites australis*). Monolītajās parastās niedres audzēs ir ļoti maza citu augu sugu daudzveidība (skat. 2.16. attēlu). Gar niedru audžu ārmalām vietām sastopama šaurlapu vilkvālītes (*Typha angustifolia*) josla, kas gar ezera krastiem bieži veido arī cerus. Ezera centrālajā daļā atklātajā ūdenī dominē ezera meldra (*Scirpus lacustris*) ceri, vietām sastopama arī šaurlapu vilkvālīte un pavisam reti parastās niedres ceri, kas savukārt bieži sastopami tuvāk krastiem (skat. 2.17. attēlu). Līdz ar to var teikt, ka ezeram raksturīgs diezgan labi izteikts virsūdens veģētācijas zonējums – tuvāk krastiem sastopama parastā niedre, tad virzienā uz ezera centru šaurlapu vilkvālīte un centrālajā daļā parastākā un acīm redzot vēja ietekmi vislabāk izturošā suga ir ezera meldrs.

Vietām gar krastu un slīkšņām sastopama parastā bultene (*Sagittaria sagitifolia*) un kalme (*Acorus calamus*), kas ir raksturīgas eitrofiem biotopiem, kamolainā ežgalvīte (*Sparganium microcarpum*) un vienkāršā ežgalvīte (*S. emersum*.) Reti, galvenokārt gar polderu grāvjiem un dažkārt slīkšņām, ezerā konstatēta platlapu vilkvālīte (*Typha latifolia*). Joprojām ezerā vietām ir sastopama tuskarora (*Zizania aquatica*), kuru 1931. gadā ieaudzēja ūdensputnu barībai (<http://latvijas.daba.lv/aizsardziba/teritorijas/liegumi>).

Pēc vietējo iedzīvotāju stāstītā 80. gados kādā bargā ziemā ezers bijis tik dziļi aizsalis, ka pavasarī palu laikā ezera centrālās daļas augu ceri (niedres, vilkvālītes, meldri) ar ledu ir tikuši izrauti un aiznesti uz ezera austrumu pusi. Tagad ceri atkal ir atjaunojušies.

Babītes ezera krastos, gar upju grīvām un polderiem veidojas slīkšņu josla (skat. 2.18. attēlu). Slīkšņās sastop tām raksturīgas sugas – parasto niedri (*Phragmites australis*), šaurlapu vilkvālīti (*Typha angustifolia*), krastmalu skābeni (*Rumex hydrolapathum*), Eiropas vilknadzi (*Lycopus europaeus*), purva kazrozi (*Epilobium palustre*), pūkaino kazrozi (*Epilobium hirsutum*), purva madaru (*Galium palustre*), indīgo velnartuku (*Cicuta virosa*), lielo nātri (*Urtica dioica*), nokareno sunīti (*Bidens cernuus*) un citas sugas.

Starp slīkšņām, ličos, polderu grāvjos sastopams trejdaivu ūdensziņš (*Lemna trisulca*), mazais ūdensziņš (*L. minor*), parastā spirodela (*Spirodela polyrrhiza*), parastā mazlēpe (*Hydrocharis morsus-ranae*).

Peldlapu veģetācijas joslā dominē dzeltenā lēpe (*Nuphar lutea*) un baltā ūdensroze (*Nymphaea alba*). Lielākās šo augu audzes sastopamas ap Gātes upes ieteku Straupciema un Ušiņu kaktā (skat. 2.19. attēlu).

2.18. attēls. Tipiskas slīkšņas Babītes ezerā

2.19. attēls. Aizaugušais Straupciema kaktā

Iegrimušās veģetācijas joslā gar krastiem un slīkšņām ļoti bieži sastopama vārpainā daudzlape (*Myriophyllum spicatum*), kā arī mieturu daudzlape (*M. verticillatum*). Bieži sastopama iegrimušī raglape (*Ceratophyllum demersum*), apaļlapu ūdensgundega (*Batrachium circinatum*), pūslenes (*Utricularia spp.*), kā arī skaujošā glīvene (*Potamogeton perfoliatus*) un ķemmveida glīvene (*P. pectinatus*).

Galvenokārt gar ezera dienvidu krastu, retāk citviet ezerā sastopamas mieturaļģu audzes ar dominējošo sugu – strupo nitellīti (*Nitellopsis obtusa*), kas ezerā vietām veido blīvas audzes. Vietām konstatēta arī traušlā mieturīte (*Chara globularis*). Mieturaļģu audzes ir klātas ar citu aļģu pavedieniem, kas samazina gaismas piekļūšanu tām, līdz ar to nākotnē mieturaļģu audžu izplatība varētu samazināties.

Sociālekonomiskā vērtība

Babītes ezera rietumu galā iespējams iegūt niedres, kas tur veido plašas, praktiski monolītas audzes. Retajiem augiem nav iespējams noteikt sociālekonomisko vērtību.

Ietekmējošie faktori

Babītes ezera patreizējo floru un īpaši jūras najādas un mieturaļģu audzes apdraud tālāka ezera antropogēna eutrofikācija un masveida pavedienaļģu savairošanās, kas sekmēs šo vērtīgo augu audžu samazināšanos.

2.4.2. Fauna

2.4.2.1. Putni

Babītes ezera putnu fauna kopumā tikpat kā nav guvusi atspoguļojumu literatūrā (Volkova u.c. 1975), kaut ziņas par atsevišķu sugu konstatēšanu vai skaitu bieži iekļautas plašākām teritorijām vai problēmām veltītos rakstos (Виксне 1983; Priednieks u.c. 1989).

3. pielikumā un šeit tekstā zemāk sniegts konspektīvs pārskats par dabas liegumā „Babītes ezers” sastopamajiem putniem kopš 20. gs. vidus. Šajā pārskatā iekļautas sugas, kuras ezerā vai tā piekrastes pļāvās konstatētas kā ligzdotājas; sugas, kuras ligzdo ārpus ezera, bet ar to saistītas kā barības ieguves vietu; neligzdojošas sugas, kurām ezers kalpo kā spalvu maiņas vieta vai nozīmīga pieturas vieta pavasara vai rudens migrāciju laikā. Taču jāpiebilst, ka Babītes ezers atrodas vietā, kur migrācijas laikā iespējams sastapt praktiski visas sugas, kādas vispār konstatētas Latvijā.

Putnu faunas raksturojumam izmantotas kā oriģinālrakstos, tā dažādos apkopojumos iekļautās ziņas (Volkova u.c. 1975; Виксне 1983; Priednieks u.c. 1989; Račinskis u.c. 2004; u.c.). Īpaši pieminams A.Volkovas u.c. (1975) veiktais Babītes ezera bioloģisko resursu pētījums, kurā minētie dati par 1968.-1970. gadiem izmantoti ligzdojošo populāciju skaita raksturojumam šajā laikā. Līdztekus publicētajām ziņām izmantoti arī npublicēti LU Bioloģijas institūta datu bāzēs uzkrātie novērojumi. Dabas aizsardzības plānas izstrādes laikā 2009. gada pavasarī tika veikti apsekojumi putnu vairošanās sezonā un tika iegūta informācija par kaijveidīgo putnu kolonijām un to skaitu (skat. attēlus 3. pielikumā ar kartēšanas rezultātiem). Lieguma dienvidrietumu daļas pļāvās arī tika veikti atkārtoti apmeklējumi, lai novērtētu to pašreizējo un potenciālo nozīmi tārtiņveidīgajiem u.c. putniem.

Dabas aizsardzības vērtība

Informācija par dabas lieguma „Babītes ezers” putnu sugu sastopamību (ligzdo liegumā, ligzdo ārpus lieguma, ezeru izmanto kā migrāciju apstājas vietu) un to aizsardzības statusu ir apkopota 2.5. tabulā (Eiropas nozīmes aizsargājamās sugas) un 3. pielikumā (pilns sugu saraksts ietverts 3. pielikumā) (izmantotas ziņas par sugu skaitu laika posmam 1968.-1970. g. no Volkova u.c. 1975). Pavisam 3. pielikuma tabulā iekļautas 87 sugas, no kurām 70 ligzdo liegumā, 12 – ārpus lieguma, bet apmeklē to ligzdošanas laikā, 18 sugām ezers kalpo kā nozīmīga atpūtas vieta ceļošanas laikā. Starp tām 25 sugas iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā, 31 ir valstī īpaši aizsargājama, 12 sugu dzīves vietās veidojami mikroliegumi, 22 sugas iekļautas ES Putnu direktīvas 1. pielikumā, 49 – Bernes konvencijas sarakstā.

2.5. tabula. Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās putnu sugas dabas liegumā „Babītes ezers”

Nr.	Suga	Sugas latīniskais nosaukums	Sastopamība dabas liegumā	SG	ĪAS	MIK	ES	BK
1	Ragainais dūkuris	<i>Podiceps auritus</i>	*	II	+		+	+
2	Lielais dumpis	<i>Botaurus stellaris</i>	*	III	+	+	+	+
3	Mazais dumpis	<i>Ixobrychus minutus</i>	*	I	+		+	+
4	Lielais baltgārnis	<i>Egretta alba</i>	**				+	+
5	Melnais stārķis	<i>Ciconia nigra</i>	**	III	+	+	+	+
6	Baltais stārķis	<i>Ciconia ciconia</i>	**		+		+	+
7	Mazais gulbis	<i>Cygnus columbianus</i>	m		+		+	+
8	Ziemeļu gulbis	<i>Cygnus cygnus</i>	m	III	+	+	+	+
9	Mazā gaura	<i>Mergus albellus</i>	m				+	+
10	Jūras ērglis	<i>Haliaeetus albicilla</i>	**	I	+	+	+	+
11	Niedru lija	<i>Circus aeruginosus</i>	*		+		+	+
12	Pļavu lija	<i>Circus pygargus</i>	*	II	+		+	+
13	Ormanītis	<i>Porzana porzana</i>	*	II	+		+	+
14	Mazais ormanītis	<i>Porzana parva</i>	*	III	+		+	+
15	Grieze	<i>Crex crex</i>	*	II	+		+	+
16	Gugatnis	<i>Philomachus pugnax</i>	*	II	+		+	+
17	Upes zīriņš	<i>Sterna hirundo</i>	*		+	+	+	+
18.	Mazais zīriņš	<i>Sterna albifrons</i>	*	II	+	+	+	+
19.	Baltvaigu zīriņš	<i>Chlidonias hybrida</i>	***				+	+
20.	Melnais zīriņš	<i>Chlidonias niger</i>	*			+	+	+
21.	Ūpis	<i>Bubo bubo</i>	**	I	+	+	+	+
22.	Svītrainais kauķis	<i>Sylvia nisoria</i>	*		+		+	+

Skaidrojums:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada MK noteikumiem Nr. 45

ES – Eiropas Savienības Direktīva par savvaļas putnu aizsardzību 79/409/EEK

BK- Bernes konvencija;

* - ligzdo liegumā;

**– ligzdo ārpus lieguma, bet izmanto tā teritoriju kā barošanās vietu;

*** – iespējama ligzdošana liegumā;

m – liegums sugai ir nozīmīgs kā atpūtas vieta migrāciju laikā un/vai spalvu maiņas vieta.

Ragainais dūkuris (*Podiceps auritus*) teritorijā konstatēts 20. gs. 40. – 50. gados ligzdojuši ap 10 pāriem, bet 60. – 70. gados vairs nav konstatēti, 80. gados – atsevišķi pāri, turpmākajos gados nav konstatēts.

Liels dumpis (*Botaurus stellaris*) 1968.- 1970. gados. skaits vērtēts kā 10 vokalizējoši tēviņi, 1988. – 1990. gados 1 – 3, pēdējos gados - 2 – 5 (Račinskis 2004). Mazais dumpis (*Ixobrychus minutus*) pēdējos gados tika konstatēta dažu pāru ticama ligzdošana ezera Gātes galā.

Liels baltgārnis (*Egretta alba*) ezerā neligzdo, bet pēdējā desmitgadē samērā regulāri tika novēroti atsevišķi īpatņi (vai pa dažiem kopā). Ņemot vērā sugas ligzdošanu līdzīgos ezeros (Engure, Kaņieris), tie var sākt ligzdot arī Babītes ezerā.

Baltais stārķis (*Ciconia ciconia*) lieguma robežās neligzdo, atsevišķi īpatņi barojas lieguma dienvidrietumu stūrī esošajās pļavās. Babītes ezerā reizēm ir novēroti 1- 2 melnā stārķa (*Ciconia nigra*) pāri. (Račinskis, 2004).

Melnais stārķis (*Ciconia nigra*) reizēm novērots dabas lieguma teritorijā (Račinskis, 2004).

Ziemeļu gulbis (*Cygnus cygnus*) ezerā neligzdo. Ceļošanas laikā, īpaši pavasarī, konstatēti vienlaikus 380 līdz 700 īpatņi (Račinskis, 2004).

Mazais gulbis (*Cygnus columbianus*) arī sastopams ceļošanas laikā un ezerā vienlaikus novēroti ap 30 īpatņiem (Račinskis, 2004).

Mazā gaura (*Mergus albellus*) caurceļo pavasarī un rudenī, vienlaicīgi tika konstatēti 1 - 100 īpatņi (Račinskis, 2004).

Jūras ērglis (*Haliaeetus albicilla*) liegumā neligzdo, taču ezerā atsevišķi īpatņi novēroti medījot.

Niedru lija (*Circus aeruginosus*). Laika posmā no 1968. līdz 1970. gadam tika konstatēti 10 ligzdojošie pāri, bet pēdējā laikā – 15 - 30 pāri (Račinskis 2004). Iespējams, ka 2009.g. ligzdojošo pāru skaits bija mazāks (ap 10) (skat. attēlu 3. pielikumā).

Pļavu lija (*Circus pygargus*) ligzdo epizodiski dabas lieguma teritorijā Gātupes rajonā.

Ormanītis (*Porzana porzana*) agrāk ligzdoja piekrastes pļavās, bet pēc polderu izveides skaits katastrofāli samazinājies. Šobrīd, domājams, ligzdo tikai daži pāri.

Mazais ormanītis (*Porzana parva*). Laika posmā no 1965. līdz 1970. gadam ligzdojošā skaits vērtēts kā 10 pāri, bet pēdējā laikā kā 1 – 5 pāri (Račinskis 2004).

Grieze (*Crex crex*) ir konstatēta dabas lieguma teritorijā. Laika posmā no 1968. līdz 1970. gadam ezera piekrastes pļavās ligzdojošo griežu skaits vērtēts kā 20 pāri. Pēdējos gados atlikušajās pļavās lieguma dienvidrietumu stūrī ligzdo ne vairāk kā daži pāri.

Gugatnis (*Philomachus pugnax*). Dabas lieguma teritorijā ir novērojama strauja skaita samazināšanās kopš 50. gadiem. 60. gadu nogalē gugatņu skaits vērtēts kā 10 ligzdojošas mātītes, bet gadsimtu mijā 0 – 5 mātītes (Račinskis 2004). Šobrīd visticamāk gugatņi liegumā neligzdo.

Upes zīriņa (*Sterna hirundo*) vislielākais ligzdojošo pāru skaits – vairāki desmiti pāru – novēroti 80. gadu beigās - 90. gadu sākumā, kad tie ligzdoja uz neapaugušajām mākslīgajām salām. Izzūdot koncentrētas ligzdošanas iespējām mākslīgajās salās, upes zīriņi mainīgā skaitā (10-15 pāri) ligzdo izklīdēti pa dažiem pāriem lielo ķīru kolonijās. Arī 2009. gadā kopējais ligzdojošo skaits vērtēts kā 50 pāru.

Mazais zīriņš (*Sterna albifrons*). Atsevišķi pāri ligzdoja 80. gados un 90. gadu sākumā uz jaunveidotajām neapaugušajām mākslīgajām salām.

Baltvaigu zīriņš (*Chlidonias hybrida*) līdz šim ezerā konstatēts tikai vienu reizi – 1 īpatnis 31.05.2009. netālu no „Dālderu” laivu bāzes. Ņemot vērā šīs sugas aizvien biežāko epizodisko ligzdošanu Latvijā, ligzdošana Babītes ezerā nav izslēgta.

Melnais zīriņš (*Chlidonias nigra*). Ap 1940. gadu Babītes ezerā ir ligzdojoši 500-600 pāri (Bērziņš 1946), 50. gados – no 100 līdz 380 pāriem, 60. – 90. gadu pirmajā pusē no 7-10 līdz vairāk kā 60 pāriem. 1999. gadā tika uzskaitīti 155 pāri (Vīksne, Janaus 2000). Līdzīgā skaitā – ap 150 pāru – tie konstatēti arī 2009. gadā divās kolonijās Spuņņupes iztekas rajonā. Diemžēl mainīgā ūdenslīmeņa dēļ, melno zīriņu ligzdošanai piemēroto substrātu izvietojums ir atšķirīgs pa gadiem. Arī 2009. gadā kolonija gājusi bojā, aizskalojoties un apslīkstot ligzdām ūdens līmeņa celšanās un vēja darbības rezultātā, papildus dējumus zīriņi mēģina veidot jaunās, pārsvarā tikpat nedrošās vietās (skat. attēlu 3. pielikumā). Melno zīriņu vēlā ligzdošana ļoti apgrūtinā tā koloniju aizsardzību sezonas liegumā vispārējā režīma ietvaros, tāpēc būtu nepieciešams ik gadus konstatētās melno zīriņu kolonijas apzīmēt dabā ar norādi netuvoties tām tuvāk par 100 m.

Ūpis (*Bubo bubo*) dabas liegumā neligzdo, bet ir iespējami reti ārpus lieguma ligzdojošo īpatņu medību ielidojumi.

Svītrainais kauķis (*Sylvia nisoria*). 1993. gadā mākslīgajās salās ezera austrumu galā konstatēts ligzdojam viens pāris.

Pēc Spuņņupes aizbēršanas un Varkaļu kanāla izrakšanas, kā arī pēc polderu izveides, gandrīz visās dabiskajās piekrastes pļavās Babītes ezers ir daudz zaudējis no savas dabas bagātības, taču lielais aizsargājamo sugu skaits nerada šaubas par teritorijas dabas aizsardzības vērtību. Ligzdošanas laikā un atsevišķās dienās arī caurceļošanas laikā ezerā uzturas vienlaicīgi vairāk kā 20 000 ūdensputnu, kas to kvalificē kā Eiropas Savienības putniem nozīmīgu vietu Latvijā.

Sociālekonomiskā vērtība

No putnu bagātības izrietošā sociālekonomiskā vērtība ir divējāda:

- dabas liegums „Babītes ezers” ir galvenā un gandrīz vienīgā ūdensputnu medību vieta apmēram 8000 Rīgas un Jūrmalas medniekiem, kuras nozīme šajā ziņā vēl palielinājusies pēc medību aizliegšanas Kaņiera ezerā;
- tā ir izcila putnu vērošanas vieta, īpaši pavasara migrācijas laikā, kad ezerā atpūtai lielā skaitā apmetas dažādi ūdensputni, un to apskati netraucē virsūdens augājs; ezera dienvidu krastā uzbūvējot vairākus novērošanas torņus, tas varētu kļūt par rīdziniekiem iecienītāko viegli aizsniedzamo putnu vērošanas vietu.

Ietekmējošie faktori

Babītes ezera putnu skaitu un ligzdošanas sekmes ietekmē šādi faktori:

- Lielās ūdens līmeņa svārstības: ceļoties ūdens līmenim Rīgas līcī pie rietumu vējiem, tas pats notiek arī ezerā. Rezultātā ūdensputnu ligzdas bieži tiek appludinātas un iet bojā, tāds pats liktenis nereti piemeklē arī papildu dējumus, un vairošanās sezona izrādās nesekmīga. Pēc nesekmīgas vairošanās uzticība vietai putniem mazinās, un tie cenšas atrast citu ligzdošanas vietu;
- Neparedzamās ūdens līmeņa svārstības ļoti negatīvi ietekmē arī spalvmetēju pīļu tēviņu skaitu ezerā – šiem putniem spalvu maiņas laikā, kad tie pilnīgi zaudē lidspēju, nepieciešami nemainīgi labi barošanās apstākļi. Ūdens līmeņa celšanās pīļu izvēlēto spalvu maiņas vietu padara nederīgu, jo ļoti samazina barošanās iespējas;
- Ar augstajiem palu ūdeņiem ezerā, ar ezera neaizsalšanu vēlā rudenī un ziemā, ir saistīta vēl viena negatīva ietekme – daļēji peldošās slīkšņas tiek atrautas no ezera dibena un izpūstas krastā, kur veido plašus aizaugumu masīvus, kas ir maz piemēroti ūdensputniem;
- Pēdējos gados ir savairojies plēsējdzīvnieku (lapsas, ūdeles) skaits, kuri ietekmē putnus
- Legāli un nelegāli antropogēnie traucējumi, pret kuriem putni ir īpaši jutīgi ligzdu vietas izvēles, dēšanas un perēšanas sākumā, kā arī spalvu maiņas vietas izvēles laikā.

2.4.2.2. Zīdītāji

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas lieguma teritorijā sastopamas trīs Eiropas nozīmes aizsargājamās zīdītāju sugas – bebrs (*Castor fiber*), ūdrs (*Lutra lutra*) un dīķu naktssikspārnis (*Myotis dasycneme*). Kaut gan bebrs iekļauts Eiropas Savienības direktīvas par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC II un IV pielikumā, tas ir Latvijā medījams dzīvnieks. To nosaka 2003. gada 23. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 760 „Medību noteikumi”, ka arī tas, ka par šīm sugām Latvijai noteikts ģeogrāfiskais izņēmums direktīvā 92/43/EEC.

2.6. tabula. Īpaši aizsargājamo zīdītāju sugas dabas liegumā „Babītes ezers”

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	ĪAS	MIK
Bebrs	<i>Castor fiber</i>		+	-	-
Ūdrs	<i>Lutra lutra</i>	4	+	-	-
Dīķu naktssikspārnis	<i>Myotis dasycneme</i>	2	+	+	-

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā;

ES – Eiropas Savienības Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC;

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396;

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada 30. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 45.

Teritorija piemērota arī brūnajam garausainim (*Plecotus auritus*).

Dīķa naktssikspārnis (*Myotis dasycneme*) ir Eiropas nozīmes īpaši aizsargājama suga – tas iekļauts Eiropas Savienības Direktīvas par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC 2. pielikumā.

Dīķa naktssikspārnis (*Myotis dasycneme*) ir Latvijā aizsargājams un iekļauts Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumu Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” 1. pielikumā.

Sociālekonomiskā vērtība

Bebra kā medījamās sugas sociālekonomiskā nozīme ir neliela. Nozīmīgāka ir bebra ietekme uz citām sociālekonomiskajām vērtībām. Kaut gan bebra darbība palielina teritorijas dabiskumu, bebrs bieži izposta ap ezeru esošos polderus un pļavas, rokot alas.

2.4.2.3. Zivis

Dabas aizsardzības vērtība

Babītes ezerā dzīvo 17 zivju sugas, tai skaitā līņi, karūsas, plauži, līdakas, asari, raudas, zuši (www.ezeri.lv).

Projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” laikā Babītes ezerā konstatētas trīs Eiropas nozīmes aizsargājamās zivju sugas (skat. 2.7. tabulu) – dūņu pīkste (*Misgurnus fossilis*), akmeņgrauzis (*Cobitis taenia*) un spidiķis (*Rhodeus sericeus amarus*).

2.7. tabula. Dabas liegumā „Babītes ezers” īpaši aizsargājamas zivju sugas

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	ES	ĪAS	MIK
Dūņu pīkste	<i>Misgurnus fossilis</i>	+	-	-
Akmeņgrauzis	<i>Cobitis taenia</i>	+	-	-
Spidiķis	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	+	-	-

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā;

ES – Eiropas Savienības Sugu un biotopu direktīva, 2.pielikums
97/62/EK; 92/43/EEC;

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumiem
Nr. 396;

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada 30. janvāra Ministru
kabineta noteikumiem Nr. 45.

Sociālekonomiskā vērtība

Zivju resursiem Babītes ezerā kopumā ir nozīmīga sociālekonomiskā vērtība, jo Babītes ezers ir iecienīta makšķerēšanas vieta. Babītes ezerā makšķerēšanā netiek iegūtas aizsargājamas zivju sugas vai sugas, kuru ieguve būtu stingri ierobežota. Zivju resursu izmantošana ir ierobežota – rūpnieciskā zveja saskaņā ar Zvejniecības likumu no 2005. g. nav atļauta. Babītes ezera iepriekšējā zivsaimnieciskā izmantošana aprakstīta 1.4.3. sadaļā. Rūpnieciskajā zvejā (līdz 2005. gadam) tika nozvejotas galvenokārt karpu dzimtas zivis karūsas (karūsa un sudrabkarūsa) un līnis. Karpu dzimtas zivju īpatsvars lomās bija 80- 95% no nozvejas masas. Karpu dzimtas zivju karūsas, līņa un plauža resursi ezerā varētu tikt izmantoti lielākā apjomā kā pašlaik. Pie tam netiktu pārsniegta ezera zivju resursu dabiskā pašatjaunošanās spēja.

Babītes ezera kopējā zivsaimnieciskā produktivitāte, ņemot vērā rūpnieciskās zvejas un makšķerēšanas rezultātus, bijusi 16 kg/ha, faktiski tā ir vismaz 25- 40 kg/ha. No 50. -tajiem gadiem ezera saimnieciski izmantojamo zivju sugu sastāvs mainījies, sevišķi pieaudzis sudrabkarūsu daudzums. Galvenās makšķerēšanas mērķsugas ir līdaka un asaris – tās veido līdz 85% no kopējā lomu sastāva makšķerēšanā. Makšķernieki šo „papildprodukciju” – 20-30 t karpu dzimtas zivju – neizmanto.

Ietekmējošie faktori

Rūpnieciskās zvejas aizliegšana ezerā nedod vēlamo efektu makšķernieku galvenās mērķsugas – līdakas – aizsardzībai. Spriežot pēc zvejā un makšķerēšanā iegūto zivju sugu sastāva, zvejas aizliegums neietekmē vai maz ietekmē galveno makšķerēšanas mērķsugu stāvokli ezerā.

2.6. Aizsargājamās teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
<p>Saldūdens biotopi un ar tiem saistītās sugas: Eiropas nozīmes aizsargājamās zivju sugas – dūņu pīkste (<i>Misgurnus fossilis</i>), akmeņgrauzis (<i>Cobitis taenia</i>) un spidiķis (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>).</p> <p>Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (Eiropas biotopu klasifikatora kods 3150)</p> <p>Najādu <i>Najas</i> audzes ezeros. Babītes ezerā atrodas viena no lielākajām šīs sugas populācijām Latvijā.</p>	<p>Babītes ezers ir piemērots makšķerēšanai un medībām. Ezers nav piemērots peldēšanai. Gātupes polderī, ap Gāti un ezera krastiem iespējams iegūt niedres, kas tur veido lielas, praktiski monodominantas audzes. Ezeru negatīvi ietekmē eutrofikācija, tās izraisītā pavedienveida zaļāļģu un dažu makrofītu savairošanās.</p> <p>Biotopa kvalitāti apdraud ezera aizaugšana un eutrofikācija. Saldūdens biotopam ir zinātniskā un izglītojošā vērtība.</p> <p>Najādu audzes negatīvi ietekmē ezera aizaugšana un piesārņošana. Biotopiem un sugām ir zinātniskā, izglītojošā vērtība.</p>
<p>Ļāvu biotopi un ar tiem saistītās sugas: Upju palieņu ūdas (Eiropas biotopu klasifikatora kods 6450)</p>	<p>Ļāvas ietekmē aizaugšana un agrāk veiktās biotopa izmaiņas. Daļa ūdas platības pašlaik netiek apsaimniekotas. Ļāvām ir zinātniskā un izglītojošā vērtība.</p>
<p>Putnu fauna Sastopamas 22 Eiropas nozīmes un 31 Latvijas nozīmes aizsargājamas putnu sugas</p>	<p>Babītes ezera putnu skaitu un ligzdošanas sekmes ietekmē sekojoši faktori:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lielās ūdens līmeņa svārstības: ceļoties ūdens līmenim Rīgas līcī pie rietumu vājiem, tas pats notiek arī ezerā. Rezultātā ūdensputnu ligzdas bieži tiek appludinātas un iet bojā, tādā veidā liktenis nereti piemeklē arī papildu dējumus, un vairošanās sezona izrādās nesekmīga. Pēc nesekmīgas vairošanās uzticība vietai putniem mazinās, un tie cenšas atrast citu ligzdošanas vietu. Neparedzamās ūdens līmeņa svārstības ļoti negatīvi ietekmē arī spalvmetēju pīļu tēviņu skaitu ezerā – šiem putniem spalvu maiņas laikā, kad tie pilnīgi zaudē lidspēju, nepieciešami nemainīgi labi barošanās apstākļi. Ūdens līmeņa celšanās pīļu izvēlēto spalvu maiņas vietu padara

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
	<p>nederīgu, jo ļoti samazina barošanās iespējas.</p> <ul style="list-style-type: none">• Ar augstajiem palu ūdeņiem ezerā un ezera neaizsalšanu vēlā rudenī un ziemā saistīta vēl viena negatīva ietekme – daļēji peldošās slīkšņas tiek atrautas no ezera dibena un izpūstas krastā, kur veido plašus aizaugumu masīvus, kas ir maz piemēroti ūdensputniem.• Legāli un nelegāli antropogēnie traucējumi, pret kuriem putni ir īpaši jutīgi ligzdvietais izvēles, dēšanas un perēšanas sākumā, kā arī spalvu maiņas vietas izvēles laikā.

3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu

3.1. Aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi

Ilgtermiņa mērķi:

Dabas liegums „Babītes ezers” saglabāts kā ūdensputniem nozīmīga barošanās, ligzdošanas un spalvu mešanas vieta, un nozīmīga atpūtas vieta migrāciju laikā, kā arī īpaši aizsargājamo saldūdens un pļavu biotopu atradne.

Īstermiņa mērķi

Šajā nodaļā ir uzskaitīti īstermiņa mērķi turpmākajiem 10 gadiem.

Plānošanas periodā galvenie īstermiņa mērķi tiek sadalīti vairākās grupās:

- A. Teritorijas organizatoriskie un administratīvie mērķi**
- B. Dabas vērtību aizsardzības un apsaimniekošanas mērķi**
- C. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas mērķi**
- D. Rekreācijas un tūrisma mērķi**
- E. Monitoringa mērķi**

Katram mērķim plānā atbilst viens vai vairāki pasākumi, kas jāveic tā sasniegšanai. Lai būtu vieglāk orientēties, kuram mērķim atbilst konkrētais pasākums, tie ir uzskaitīti atbilstoši mērķiem.

A. Teritorijas organizatoriskie un administratīvie mērķi

- A1. Dabas lieguma robeža precizēta atbilstoši kadastru robežām;
- A2. Dabas lieguma robeža dabā apzīmēta ar 21 informatīvo zīmi;
- A3. Pieņemti dabas lieguma individuālie izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumi un zonējums ir spēkā;
- A.4. Izvietotas sezonas lieguma zonu robežzīmes (bojas vai robežstabi);
- A.5. Aktualizēts un tiek risināts jautājums par Varkaļu slūžu rekonstrukciju;
- A.6. Babītes ezeram pieguļošie polderi tiek regulāri apsaimniekoti un attīstīti pēc saskaņotas un vienotas koncepcijas.
- A.7. Izveidota dabas lieguma apsaimniekošanas organizācija un teritorijā tiek regulāri kontrolēta.

B. Dabas vērtību aizsardzības un apsaimniekošanas mērķi

- B.1. Atjaunotas un regulāri uzturētas pļavas Gātupes un Gātes polderos, saglabājot īpaši aizsargājamās pļavu biotopu upju palieņu pļavas – 111,14 ha platībā;
- B.2. Tiek veikta kontrolēta niedru pļaušana, uzlaboti uzturēšanās apstākļi ūdensputniem;
- B.3. Tiek nodrošināta vai uzlabota Babītes ezera ūdens kvalitāte un līdz ar to netiek pasliktināta saldūdens biotopa kvalitāte – dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju ~ 2248 ha platībā, kā arī saglabātas retās jūras najādas audzes.
- B.4. Tiek uzlaboti putnu ligzdošanas un spalvu mešanas apstākļi, kā arī apstākļi migrāciju laikā, izveidojot sezonālo liegumu zonas.

Sabiedrības informēšanas un izglītošanas mērķi

- C.1. Izvietoti septiņi informatīvie stendi un vismaz 14 informatīvās plāksnes;
- C.2. Ierīkoti putnu vērošanas torņi pie dabas lieguma robežas.
- C.3. Makšķerņieki un mednieki tiek informēti par ierobežojumiem liegumā pirms makšķerēšanas un medību sezonas uzsākšanas.

D. Rekreācijas un tūrisma mērķi

- D.1. Tiek uzturētas esošās laivu bāzes;
- D.2. Uzcelti divu putnu vērošanas torņi un izveidots veloceļņš.

E. Monitoringa mērķi

- E.1. Veikta regulāra ūdensputnu uzskaitē saskaņā ar valsts monitoringa programmu;
- E.2. Tiek veikts dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu īstenošanas monitorings.
- E.3. Tiek veikts ūdens līmeņa un eutrofikācijas līmeņa monitorings.

3.2. Apsaimniekošanas pasākumi

Lai nodrošinātu izvirzītos mērķus un uzdevumus, izstrādāts dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumu plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai, infrastruktūras izveidi cilvēku plūsmas organizēšanai, teritorijas bioloģisko vērtību monitoringu, robežzīmju un informatīvo stendu uzstādīšanu, sabiedrības izglītošanu dabai draudzīgas attieksmes veidošanā. Apsaimniekošanas pasākumi ir aprakstīti 3.1. tabulā, kura ir lietojama kopā ar apsaimniekošanas pasākumu aprakstu.

3.1. tabulā ir sniegta katra pasākuma prioritāte, izpildes termiņš, iespējamais finansējuma avots, aptuvenais finansējuma apjoms, ja tāds ir nepieciešams un ja to var aprēķināt. Katrs pasākums ir attiecināts uz konkrētu īstermiņa mērķi un tiek norādīti izpildes rādītāji. Piedāvātie apsaimniekošanas pasākumi ir attēloti 5. pielikuma kartē.

3.2. tabula. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A - Administratīvie un organizatoriskie pasākumi							
1.	A.1.	Dabas lieguma robežas precizēšana	I (augsta prioritāte) – 2009. – 2010. gads	DAP	DAP	Administratīvās izmaksas	Precizēta dabas lieguma robeža, digitālais slānis ar robežām *shp faila formātā, robežas apraksts un robežpunktu koordinātu tabula ir publiski pieejami
2.	A.2.	21 informatīvās robežzīmes izvietošana	I (augsta), 2010. gads	Pašvaldības sadarbībā ar DAP (zīmes)	Pašvaldības sadarbībā ar DAP	1 robežstabs ar zīmi 50–60 Ls (20 Ls maksā pati zīme + uzstādīšanas izmaksas)	Dabas lieguma teritorija ir skaidri iezīmēta dabā
3.	A.3.	Apstiprināti dabas lieguma individuālie izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumi	I (augsta), 2010. gads	VIDM	VIDM	Administratīvās izmaksas	Pieņemti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un ir spēkā zonējums
4.	A.4.	Sezonas lieguma zonu robežstabu vai boju izvietošana	I (augsta), 2010. gads	DAP, laivu bāžu apsaimniekotāji, apsaimniekošanas organizācija	DAP, laivu bāžu apsaimniekotāji, apsaimniekošanas organizācija	Izmaksas šobrīd nav izvērtējamas	Sezonas lieguma zonas apmeklētājiem ir skaidri iezīmētas sezonas lieguma zonu robežas

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
5.	A.5.	Veikta Varkaļu slūžu izbūves aktualizācija, projektēšana un izbūve	I (augsta), 2012. gads	Jūrmalas pašvaldība, ES fonda līdzekļi	Jūrmalas pašvaldība, konkursā izvēlēts inženiertehnisko darbu veicējs	1.34 milj LVL *	Pabeigta Varkaļu slūžu rekonstrukcija un tiek uzlaboti putnu ligzdošanas apstākļi
6.	A.6.	Babītes ezera apkārtnes polderu apsaimniekošana	I (augsta), 2012. gads	Pašvaldības, zemju īpašnieki	Pašvaldības, zemju īpašnieki	Aptuvenas izmaksas visu polderu izmaksām skat. pasākumu aprakstā 84. lpp.	Polderi tiek apsaimniekoti pēc vienotas stratēģijas, uzlabojies Babītes ezera hidroloģiskais režīms, samazinājies applūšanas risks
7.	A.7.	Dabas lieguma apsaimniekošanas organizācijas izveide	I (augsta) 2010. – 2011. gads	Laivu bāžu apsaimniekotāji, zemes īpašnieki, pašvaldības	Laivu bāžu apsaimniekotāji, zemes īpašnieki	Izmaksas šobrīd nav novērtējamas	Dabas liegumam ir sava apsaimniekošanas organizācija, kura organizē dabas plānā paredzēto pasākumu ieviešanu
8.	A.8.	Dabas lieguma kontroles uzlabošana	I (augsta) 2010. – 2011. gads	Apsaimniekošanas organizācija sadarbībā ar VVD un pašvaldībām	Apsaimniekošanas organizācija	Administratīvās izmaksas	Teritoriju kontrole inspektori, kuri strādā apsaimniekošanas organizācijā
B – Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana							
9.	B.1.	Pļavu pļaušana vai noganīšana	I (augsta) prioritāte, regulāri	Zemes īpašnieki, apsaimniekošanas organizācija, DAP	Zemes īpašnieki, apsaimniekošanas organizācija, DAP	100 – 120 LVL/ha	Uzturētas atklātas pļavu platības, novērsta pļavu aizaugšana.

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
10.	B.2.	Niedru pļaušana	I (augsta) prioritāte, regulāri	DAP, ERAF, zemes īpašnieki, apsaimniekošanas organizācija	Juridiskas vai privātpersonas, kas veic niedru pļaušanu	150- 200 LVL/ha	Izveidota mozaikveida niedru audze, krastajoslās ir bez vienlaidus niedru audzēm un samazināts eutrofikācijas līmenis.
11.	B.3	Notekūdeņu izplūžu kontrole un jaunu nepieļaušana	I (augsta) prioritāte, regulāri	Reģionālā vides pārvalde (veicot kontroli un saskaņojot projektus), zemes īpašnieki	Reģionālā vides pārvalde (veicot kontroli un saskaņojot projektus), zemes īpašnieki	Administratīvās izmaksas	Babītes ezerā netiek novadīti notekūdeņi
12.	B.2.	Krūmu ciršana	III (zema), prioritāte	DAP, apsaimniekošanas organizācija	Juridiskas vai privātpersonas, kas veic krūmu ciršanu	Aptuveni 200 LVL/ha	Ar krūmiem aizaugušās vietās izveidotas atklātas platības
13	B.1.	Gātes un Gātupes polderu apsaimniekošanas projekta izstrāde	II (vidēja) prioritāte, 2012. gads	DAP, pašvaldība	DAP, pašvaldība	Izmaksas šobrīd nav izvērtējamas	Gātes un Gātupes polderi tiek apsaimniekoti tādā veidā, ka tiek saglabāts biotops – upju palieņu pļavas
14.		Sezonālo liegumu un liegumu zonu izveidošana Babītes ezerā	I (augsta) prioritāte, pēc individuālo MK noteikumu pieņemšanas	VIDM, Apsaimniekošanas organizācija	Apsaimniekošanas organizācija, zemes īpašnieki	Administratīvās izmaksas	Tiek nodrošināta optimāla putnu sugu aizsardzība, ievērojot sezonālos ierobežojumus dažādās

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
							zonās
C – Informatīvie, izglītojošie pasākumi							
15	C.1.	Septiņu informatīvo stendu un vismaz 14 informatīvo plāksņu izvietošana	II (vidēja) prioritāte, 2012. gads	DAP sadarbībā ar zemes īpašniekiem	DAP, zemes īpašnieki, laivu bāzu īpašnieki	Izmaksas atkarīgas no darbu apjomiem un šobrīd nav nosakāmas	Uzstādīts informatīvais stends un vairākas informatīvās plāksnes
16.	C.2	Putnu vērošanas torņu ierīkošana pie dabas lieguma teritorijas robežas	II (vidēja) prioritāte, 2013. gads	Zemes īpašnieki	Zemes īpašnieks	Izmaksas atkarīgas no darbu apjomiem un šobrīd nav nosakāmas	Uzstādīti putnu vērošanas torņi, kas tiek izmantoti arī kontroles vajadzībām
17.	C.3.	Makšķernieku un mednieku informēšana un izglītošana par ierobežojumiem liegumā	I (augsta) prioritāte, sākot ar 2010. gadu	Apsaimniekošanas organizācija	Apsaimniekošanas organizācija sadarbībā ar Latvija Ornitoloģijas biedrību	Izmaksas šobrīd nav izvērtējamas	Makšķernieki un mednieki pirms sezonas tiek informēti par dabas lieguma zonējumu un par ierobežojumiem katrā zonā, tāpat tiek izskaidrots, ko šāds aizsardzības statuss nodrošina.
D – Tūrisms un rekreācija							
18.	D.1.	Laivu bāžu uzturēšana un apsaimniekošana	I (augsta) prioritāte, regulāri	Laivu bāžu īpašnieki	Laivu bāžu īpašnieki	Izmaksas nav izvērtējamas	Apsaimniekotas un uzturētas laivu bāzes

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
19.	D.2.	Veloceliņa izveide	II (vidēja) prioritāte, 2015. gads	Pašvaldība, DAP	Pašvaldība	Izmaksas nav šobrīd izvērtējamas	Izveidots veloceliņš pa dambi posmā no Brūveriem līdz laivu bāzei “Dālderī”
E – Monitorings							
20.	E.1.	Tiek veikts putnu monitorings atbilstoši valsts monitoringa programmai (<i>Chlidonias niger</i> , <i>Circus aeruginosus</i> , <i>Philomachus pugnax</i>)	I (augsta) prioritāte, regulāri	DAP	DAP pieaicinot ekspertus	Valsts monitoringa programmā paredzētās izmaksas	Ir pieejama informācija par ūdensputniem, kuru dēļ ir izveidota NATURA 2000
21.	E.2.	Tiek veikts dabas plānā paredzēto pasākumu īstenošanas monitorings	I (augsta) prioritāte, 2019. gadā	DAP, VIDM	DAP, VIDM	Administratīvās izmaksas	Tiek pieņemts lēmums par jauna dabas plāna izstrādi.
22.	E.3.	Tiek veikts ūdens līmeņa monitorings ezerā	I (augsta) prioritāte, regulāri, sākot ar 2010. gadu	Apsaimniekošanas organizācija	Apsaimniekošanas organizācija sadarbībā ar DAP	Administratīvās izmaksas	Tiek fiksētas ūdens līmeņa svārstību amplitūda vairāku gadu griezumā
23.	E.3.	Tiek veikts ūdens kvalitātes monitorings eitrofikācijas līmeņa noteikšanai	II (vidēja) prioritāte, DAP darbības laikā	Dabas aizsardzības pārvalde	Dabas aizsardzības pārvalde sadarbībā ar LVĢMC	Izmaksa nav izvērtējamas	Ir noteikts ezera eitrofikācijas līmenis, ka ļaus noteikt nepieciešamos pasākumus šī līmeņa samazināšanai

*Izmaksu summa ir iekļauta „Plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības nacionālajā programmā 2008.-2015.gadam”, Lielupes upju baseinu apgabalam

A – Administratīvie un organizatoriskie pasākumi

Dabas lieguma robežas precizēšana

Šobrīd dabas lieguma robeža, kas sākotnēji tikusi noteikta gan pa ezera krastu, gan dambjiem, gan grāvjiem, vietām nesakrīt ar zemes gabalu robežām kadastra pārskata kartē. Tā rezultātā veidojas situācija, kad dažus kvadrātmetrus lieli zemes gabali no blakus esošajiem īpašumiem atrodas dabas liegumā un otrādi. Daļēji šī problēma tiktu atrisināta veicot kadastra vienību robežu uzmērīšanu, kā rezultātā uzlabotos datu precizitāte. Tādēļ nepieciešams veikt dabas lieguma robežu precizēšanu piesaistot tās digitālajai kadastra pārskata kartei. Pasākuma izpildes rezultātā tiks izveidots jauns precizēts dabas lieguma digitālais robežas slānis un datne ar robežpunktu koordinātēm.

Informatīvo robežzīmju izvietošana

Dabas liegumā „Babītes ezers” ir nepieciešams uzstādīt 21 informatīvo zīmi aizsargājamās teritorijas apzīmēšanai dabā. Zīmes ir nepieciešams regulāri (vienu reizi gadā) apsekot un, ja nepieciešams, atjaunot. Zīmju izvietošanu skat. 5. pielikumā, bet zīmes paraugs un uzstādīšanas noteikumi ir iekļauti dabas aizsardzības plāna 9. pielikumā.

Galvenais nosacījums zīmju izvietošanai būtu, lai tā ir pēc iespējas labāk redzama apmeklētājiem, tāpēc katrā vietā tās novietojums jāizvēlas individuāli, tas var būt gan uz dambja, gan pie piebraucamā ceļa, gan ezera vai kanāla krastā.

Dabas lieguma individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu apstiprināšana

Lai skaidri nodefinētu dabas liegumā atļautās un aizliegtās darbības, teritorijai ir nepieciešami individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi. Dabas liegumam „Babītes ezers” šobrīd ir spēkā MK noteikumi Nr. 115 „Dabas lieguma „Babītes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (28.03.2000 ar grozījumiem 18.06.2002), taču tie ir jāaktualizē. Dabas aizsardzības plānā ir iekļauts jauns noteikumu projekts (skat. 5.2. nodaļu), kurš aizvieto MK noteikumus Nr. 115. Piedāvātā dabas lieguma zonējuma karte ir iekļauta 6. pielikumā. Savukārt, funkcionālo zonu shēma un funkcionālo zonu koordinātes ir iekļauti dabas aizsardzības plāna 7. un 8. pielikumā. Jaunais dabas lieguma zonējums stājas spēkā tikai līdz ar lieguma individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu apstiprināšanu un stāšanos spēkā.

Sezonas lieguma zonu robežzīmju (boju vai robežstabu) uzstādīšana

Tā kā dabas lieguma lielāko daļu aizņem Babītes ezers un to ir paredzēts iedalīt vairākās zonās, kurās tiks noteikti dažādi ierobežojumi (skat. 5.2. sadaļu), tad šo zonu robežas ir jāatzīmē arī dabā. Sezonas liegumu robežas ūdenī ir iespējams iezīmēt izmantojot bojas vai robežstabus. Tas būtu jāizlemj ezera apsaimniekošanas organizācijai, kura tiktu izveidota, pašvaldībām kopā ar Dabas aizsardzības pārvaldi, kurš no variantiem būtu vispieņemamākais. Izpētot pieredzi citos ezeros Latvijā, var

secināt, ka labākais variants būtu kombinēt boju un robežstabu izvietojumu. Piemēram, Engures ezerā ir uzstādītas bojas tikai atsevišķās vietās, bet kur vien iespējams tiek izvietotas robežzīmes uz mietiem (robežstabi). Boju variants ir ievērojami dārgāks, tāpēc robežstabu un boju kombinēšana ir finansiāli izdevīgākais variants. Tiek rekomendēts robežstabus un bojas ziemas laikā izvākt no ezera, jo ziemas periodā tos var sabojāt. Iespējams, ka jāreķinās ar to, ka 50 % robežstabu reizi gadā būtu jāatjauno. Attālums starp robežstabiem un bojām nav noteikts, bet tam nevajadzētu būt mazākam par 500 - 800 m, bet vietās, kur ir daudz apmeklētāju, attālums varētu būt 70 – 80 m.

Papildus robežzīmēm uz zonu robežām ziemā var veikt niedru izplaušanu, veidojot līniju ar atklātu vizūru, lai robežu vietas ir vieglāk pamanāmas apmeklētājiem.

Veikta Varkaļu slūžu izbūves aktualizācija, projektēšana un izbūve

Varkaļu slūžu izbūve jāiekļauj pašvaldību attīstības dokumentos kā kopējo interešu objektu. Lai nodotu ekspluatācijā slūžas, ir nepieciešama situācijas izpēte, projektēšana un būvdarbu veikšana.

Rekonstrējot Varkaļu slūžas, tiktu novērsti:

- 1) pretēja virziena ūdens plūsma vētras uzplūdu laikā no Lielupes uz Babītes ezeru;
- 2) ūdens līmeņa svārstības, kuras izraisa putnu ligzdu appludināšanu un bojāeju, un līdz ar to padarot neseismīgu daudzu putnu vairošanās sezonu.
- 3) Varkaļu kanāla izskalojumi pie tilta uz Rīgas – Ventspils autoceļa;

Varkaļu slūžu darbības rezultātā tiktu stabilizēts ūdens līmenis ezerā, nodrošinot tikai vienvirziena plūsmu ezerā no Gātes uz Varkaļu kanālu. Lai sagatavotu šo darbu pamatojumu, ir jāveic Lielupes lejteces, Babītes ezera, Varkaļu kanāla un Gātes gultnes uzmērīšana.

2007. gada 20. decembrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 830 tika apstiprināta „Plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības nacionālā programma 2008.-2015. gadam”. Šajā programmā ir iekļauts arī pasākums – Varkaļu slūžu rekonstrukcija (pie Lielupes upju baseina apgabala pasākumiem). Šī pasākums tiek novērtēts ar kritēriju 1C - pilsētām, kuras apdraud vairāku plūdu cēloņu kombinācija. Šī pasākuma realizācijas termiņš ir 2012. gads un par to ir atbildīga Jūrmalas pašvaldība. ES finanšu plānošanas periodā 2007.-2013. gadam ir plānots Eiropas Savienības finansējums aktivitātē „Vides risku samazināšana” ar mērķi novērst plūdu draudus. Varkaļu slūžu rekonstrukciju varētu veikt ar ES finansējuma palīdzību.

Babītes ezera apkārtnes polderu apsaimniekošana

Visapkārt dabas liegumam ir sastopami vairāki polderi (skat. 1.3.3. sadaļu). Lai gan lielākoties šie polderi neatrodas lieguma teritorijā, tie cieši saistīti ar Babītes ezeru un tā hidroloģisko režīmu, un tiem nepieciešama regulāra apsaimniekošana. Patlaban saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 142 “Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām” (ar grozījumiem līdz 28.10.2008.) tikai Bļodnieku

polderis ir atstāts valsts nozīmes polderu sarakstā. Tas saistīts ar to, ka šī poldera izbūve nav pilnībā pabeigta. Pārējos polderus ir pārņēmušas pašvaldības, kuras apņēmušās tos apsaimniekot. Daļā no polderiem, jo īpaši Salas pagastā teritorijas plānojumā, ir atļauta apbūve, taču polderi savulaik veidoti lauksaimnieciskai izmantošanai, tāpēc tajos jāveic papildus pasākumi applūšanas riska samazināšanai. Jāpiezīmē, ka polderi un ar tiem saistītie objekti ir dažādā tehniskā stāvoklī, tāpēc veicamie apsaimniekošanas pasākumi var būt dažādi. Kā nozīmīgākie pasākumi būtu minami šādi:

- regulāra dambju apsekošana pēc paliem un plūdiem,
- noskalotajās vietās veicama dambju atjaunošana,
- papildus dambju stiprināšana un atjaunošana,
- dambju, grāvju un kanālmalu attīrīšana no kokiem un krūmiem,
- meliorācijas tīklu uzturēšana (tīrīšana, atjaunošana u.tml.),
- sūkņu staciju uzturēšana, atjaunošana.

Pēc ZM Lauku atbalsta dienesta datiem, būtu nepieciešami šādi pasākumi polderos:

- 1) Ratnieku polderim renovācija nav nepieciešama. Bites lejas polderim nepieciešama rekonstrukcija gremdakā (~ 70 tūkst. Ls);
- 2) Straupciema polderī jāmaina sūknis (~30 tūkst. Ls) un jāveic dambja renovācija 7,0 km garumā (~50 tūkst. Ls);
- 3) Jāņupītes polderī jāmaina 1 sūknis (~30 tūkst. Ls) un jāveic dambja renovācija 1,8 km garumā (~ 12 tūkst. Ls);
- 4) Babītes polderī jāveic sūkņu stacijas un 3 sūkņu rekonstrukcija (200 tūkst. Ls). Ir nepieciešama arī dambja un krājbaseina renovācija (5, 25 km dambja renovācija ir ~30 tūkst. Ls, bet krājbaseina ~ 10 tūkst. Ls);
- 5) Dzilnupes polderī ir nepieciešama sūkņu stacijas rekonstrukcija un 3 sūkņu maiņa (~ 350 tūkst. Ls). Tāpat ir nepieciešama dambja renovācija 8,4 km garumā (~40 tūkst. Ls) un krājbaseina renovācija (~10 tūkst. Ls);
- 6) Trenču polderī ir nepieciešama sūkņu stacijas renovācija un sūkņu (2) maiņa (~ 50 tūkst. Ls). Tāpat nepieciešama dambja renovācija 6,1 km garumā (~30 tūkst. Ls) un krājbaseina renovācija (~ 1,5 km, ~5 tūkst. Ls);
- 7) Bļodnieku polderī būvdarbi nav pabeigti un, lai to pabeigtu, būtu nepieciešami ~ 500 tūkst. Ls.

Pasākumu par Gātes un Gātupes polderu atjaunošanu skatīt zem B grupas pasākumu apraksta.

Aizlieguma zīmes un barjeras uzstādīšana

Teritorijas ornitofaunas aizsardzībai nozīmīga ir apmeklētāju plūsmas regulēšana, tāpēc turpmāk būs atļauts ezerā iebraukt tikai ar reģistrētām laivām. Šis aspekts cieši saistāms ar piekļuves iespējām pie ezera. Tā kā praktiski visu ezeru apjož dambji un grāvji, tad piekļuves vietu nav daudz un lielākoties uz ceļiem ir uzliktas zīmes „iebraukt aizliegts”. Tāpat, lai informētu par nosacījumiem apmeklētājus, vairākās vietās paredzēta informācijas stendu izvietošana. Viena no bieži izmantotām vietām, kur ezerā ar laivām iekļūst daudzi apmeklētāji, atrodas Salas pagastā zemes gabalā ar kadastra numuru 80880060036. Šajā vietā jau savulaik īpašnieks izvietoja informatīvu

zīmi par iebraukšanas aizliegumu un sētiņu, taču tā tika salauzta, tāpēc tagad to ir paredzēts atjaunot.

Dabas lieguma apsaimniekošanas organizācijas izveide un tās darbības nodrošināšana

Lai nodrošinātu šajā plānā ietvertu pasākumu īstenošanu, dabas lieguma mērķtiecīgas apsaimniekošanas organizēšanu, saskaņā ar LR likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 26.panta nosacījumiem: “nepieciešamo saimniecisko pasākumu veikšanai aizsargājamās teritorijās likumā noteiktajā kārtībā var izveidot biedrības un nodibinājumus”. Dabas lieguma „Babītes ezers” dabas plāna izstrādes laikā no laivu bāzes „Dālderī” īpašnieka tika saņemts priekšlikums par apsaimniekošanas organizācijas izveidi. Šāda organizācija varētu tikt izveidota sadarbībā ar pašvaldībām un zemju īpašniekiem. Vispirms būtu veicama šāda izpēte nodibinājuma izveidošanai. Kā tas ir citviet Latvijā, tas varētu būt dabas lieguma Fonds ar saviem statūtiem, kuri būtu jāreģistrē Uzņēmumu reģistrā. Strādājot pie apsaimniekošanas organizācijas izveides, būtu jāplāno organizatoriskie pasākumi dabas lieguma pārvaldes darba uzsākšanai un regulārai darba nodrošināšanai visā plānā paredzētajā apsaimniekošanas periodā un arī turpmāk.

Teritorijas uzraudzība

Teritorijā atbilstoši dabas lieguma “Babītes ezers” individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu (LR Ministru kabineta 28.03.200. noteikumi Nr. 115) nosacījumiem ir noteikti dažādi teritorijas apmeklēšanas sezonālie ierobežojumi, vai aizliegumi tādām darbībām kā rūpnieciskā zveja un zemūdens medības u.c.

Saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamās dabas teritorijām” pēdējiem grozījumiem, kuri veikti 18.06.2009. un stājas spēkā 23.07.2009 „Aizsargājamo teritoriju vides valsts kontroli valsts nozīmes aizsargājamo teritoriju, īpaši aizsargājamo sugu un biotopu, mikroliegumu apsaimniekošanas un aizsardzības jomā īsteno Dabas aizsardzības pārvalde, citās vides jomās — Valsts vides dienests, kā arī citas valsts institūcijas savas kompetences ietvaros.” Kopumā dabas lieguma teritorijas uzraudzība būtu stipri jāuzlabo. Tas kļūs vēl aktuālāk, kad tiks apstiprināts jaunais teritorijas zonējums.

Teritorijas uzraudzība ir viens no prioritāriem apsaimniekošanas pasākumiem. Līdz ar dabas lieguma apsaimniekošanas organizācijai būtu jādomā arī par inspektoru štata vietu izveidi. Teritorijas kontrole būtu veicama regulāri. Inspektoriem būtu jāsadarbojas ar valsts iestādēm, jāplāno un jāveic regulāri reidi kopā ar Vides valsts dienesta inspektoriem un valsts un pašvaldības policiju.

B - dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

Niedru pļaušana

Babītes ezerā gan dabiskās, gan antropogēnās ietekmes rezultātā arvien vairāk palielinās apaugums ar niedrēm. Niedres daudzviet sastopamas arī krasta joslas mitrajās palieņu pļavās. Lai atjaunotu aizsargājamus biotopus un uzlabotu ūdensputniem piemērotus apstākļus, nepieciešama niedru pļaušana. Niedru aizauguma palielināšanās palielina arī ezera eitrofikāciju. Niedru pļaušana pieļaujama no 15. jūlija līdz ūdensputnu medību sezonas sākumam un no 15. novembra līdz 1. martam, kad teritorijā vairs neuzturas putni. Vasaras periodā pļaušana veicama zemūdens niedru pļaušana, pēc iespējas tuvāk gruntij. Lai sasniegtu labāku efektivitāti vēlams pļaušanu atkārtot nākošajā gadā tajā pašā vietā. Niedru pļaušana ziemā nav tik efektīga, pie tam Babītes ezera niedres nav piemērotas jumtiem, līdz ar to pļaušanas lietderība jāizvērtē tās veicējiem. Nav pieļaujama niedru pļaušana lielās vienlaidu platībās, niedres pļaujot jā saglabā mozaīkveida struktūra aptuveni 10 x 40 m lieli puduri. Gar krastiem saglabājami lielāki vienlaidus niedru audžu masīvi. Patlaban vislielākie niedrāju masīvi veidojas lieguma ziemeļaustrumu un Gātupes daļās, kā arī ezera dienvidu pusē gandrīz visā garumā, tāpēc prioritāri pļaušana veicama šajās teritorijās. Pēc nopļaušanas niedres no ezera jāizved. Niedru pļaušana ir jā saskaņo ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, precīzi nosakot vietas un pļaušanas metodes. Saskaņošanas procesā obligāti jāpieaicina ornitologs un saldūdens biotopu eksperts.

Pļavu pļaušana vai noganīšana

Dabas lieguma teritorijā esošās pļavas ir nepieciešams pļaut un to drīkst darīt no 16. jūlija. Pļavu pļaušana ir aizliegta no 1. aprīļa līdz 15. jūlijam. Gātes un Gātupes polderos teritorijas ir stipri aizaugušas, tāpēc sākotnēji nepieciešama to atjaunošana izcērtot krūmus un veicot pirmreizējo pļaušanu. Lai nodrošinātu vēlamo hidroloģisko režīmu, teritorijā jāveic papildus hidroloģiskā izpēte un jādefinē polderu apsaimniekošanas nosacījumi, kuri nodrošinātu palieņu pļavām labvēlīgus apstākļus – augstāku gruntsūdens līmeni, ilgāk saglabāt palu ūdeņus pavasarī. Lieguma teritorijā nav pieļaujama lauksaimniecības zemju aizaugšana vai transformācija uz meža zemēm. Lauksaimniecībā izmantojamās zemēs var pļaut virzienā no lauka malām uz centru, izņemot gadījumus, kad nelīdzena reljefa apstākļos (piemēram, bedres, grāvji, izciļņi) tas nav iespējams darba drošības dēļ. Jebkurā gadījumā ir jāsekmē lauksaimniecības zemju apsaimniekošana, t. sk. bioloģiski vērtīgo un ilggadīgo zālāju uzturēšana. Teritorijā ir atbalstāma arī lopkopība (piem. aitkopība), kura veicina lauksaimniecības zemju noganīšanu. Zemes apsaimniekotāji var pieteikties NATURA 2000 un agrovides pasākumu maksājumiem.

Gātes un Gātupes polderu apsaimniekošanas projekta izstrāde, veicot papildus hidroloģiskos pētījumus

Gātupes poldera dienvidu daļā, kā arī Gātes poldera esošās pļavas ir nosusinātas, tādēļ augšanas apstākļi tajās ir sausāki, īpaši pavasaros, nekā pirms dambju un polderu

izbūves. Kā jau tika minēts iepriekš, šie polderi ir pašvaldības pārziņā un tie nekad netika pabeigti. Šobrīd ir grūti pateikt, kā būtu labāk apsaimniekojami šie polderi, lai saglabātos upju palieņu pļavas. Ir skaidrs, ka neizmainot mitruma režīmu, visticamāk, ka sausākajās vietās varētu atjaunoties mēreni mitru pļavu veģetācija. Tāpēc, lai noskaidrotu labāko Gātes un Gātupes polderu apsaimniekošanas modeli, ir nepieciešams veikt polderu papildus hidroloģisko izpēti, tehnisko apsekošanu un veikt nepieciešamos aprēķinus, kas būtu labāk darāms, lai nodrošinātu upju palieņu pļavām nepieciešamo mitruma režīmu. Šī projekta izstrādē būtu jāpieaicina arī pļavu biotopu eksperts.

Notekūdeņu izplūžu kontrole un jaunu nepieļaušana

Kā jau minēts 1.3.3. sadaļā, šobrīd Babītes ezera ūdens kvalitāte atbilst ļoti sliktas kvalitātes klasei, pie tam, salīdzinot ūdens kvalitātes rādītājus pēdējo gadu griezumā, ir jāsecina, ka ūdens kvalitātei ir tendence pasliktināties. Lai Babītes ezerā saglabātos retās jūras najādas audzes (skat. 2.4.1. sadaļu), nepieciešams nodrošināt ezera stāvokļa nepasliktināšanos. Lai sasniegtu šo mērķi, nepieciešams novērst jaunas ūdens piesārņošanas iespējas. Atbilstoši Babītes pagasta teritorijas 2008. – 2020. gadam teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem nav pieļaujami bioloģiski neattīrītu sadzīves notekūdeņu iepludināšana vaļējās ūdenskrātuvēs, meliorācijas grāvjos, upēs, dīķos, kā arī to iesūcināšana gruntī. Esošajās apbūves teritorijās, vietās, kur nav izbūvēti maģistrālie kanalizācijas kolektori, kā arī no jauna apbūvējamās teritorijās, kur vēl nav uzsākta infrastruktūras un inženierkomunikāciju būvniecība, kā pagaidu risinājums pieļaujama decentralizētas kanalizācijas sistēmas izveidošana, kas nodrošina līdzvērtīgu vides aizsardzības līmeni, un hermētiski izolēti krājrezervuāri notekūdeņu savākšanai (atsevišķi novietotām ēkām ar notekūdeņu daudzumu līdz 1m³/dn). Projektā jāparedz perspektīvos pieslēgumu atzarus un iespēju tālākā būvniecības procesā pieslēgties pie centralizētiem notekūdeņu kanalizācijas tīkliem, ja to izbūve ir paredzēta teritorijas plānojumā vai detaļplānojumā. Veicot jaunu apbūvi iepriekš neapbūvētā teritorijā, dzīvojamo ēku grupai (sākot no 3 ēkām), kā pagaidu risinājums līdz centralizētas kanalizācijas sistēmas izbūvei, detaļplānojuma teritorijā jāparedz kopējas slēgta tipa bioloģiskās attīrīšanas iekārtas un to filtrācijas laukus, kuros ietek attīrīts ūdens no slēgta tipa bioloģiskajām attīrīšanas iekārtām, nepārsniedzot attīrīšanas iekārtu jaudu – 15 kubikmetri diennaktī. Ja to pieprasa reģionālā vides pārvalde, veicama lietus ūdeņu attīrīšana pirms to ievadīšanas vaļējās ūdenskrātuvēs, meliorācijas grāvjos, upēs, dīķos LR normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Krūmu ciršana

Ezera krastos un uz salām jāveic krūmu ciršana, lai uzlabotu apstākļus ūdensputnu ligzdošanai. Tīrīšana veicama rudens – ziemas sezonā. Atsevišķās vietās krūmu ciršana veicama saistībā ar meliorācijas būvju uzturēšanu.

Sezonālo liegumu zonu izveidošana Babītes ezerā

Babītes ezers ir īpaši nozīmīga ūdensputnu koncentrācijas vieta putnu migrāciju laikā, jo tajās putni atpūšas, barojās rudenī pirms Baltijas jūras šķērsošanas un pavasarī savukārt tās ir pirmās nosēšanās un barības rezervju atjaunošanas vietas pēc lidojuma.

Ezers ir arī ievērojama putnu ligzdošanas vieta (skat.2.4.2. sadaļu). Babītes ezerā putnu ligzdošanas laikā atrodas makšķernieki, notiek ūdensputnu medības, kas rada papildus traucējumu putniem. Tādēļ dabas lieguma individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos ir noteikti dažādi papildus sezonālie liegumi. 5.2. nodaļā ir sagatavots individuālo noteikumu aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts, kurā ir sīki atrunāti visi ierobežojumi.

C – Sabiedrības informēšana un izglītošana

Informatīvo stendu un plāksņu uzstādīšana

Tiek piedāvāts uzstādīt septiņus informatīvos stendus vietās, kur pie ezera pieklūst lielākais skaits makšķernieku un mednieku, un četrpadsmit informatīvās plāksnes (skat. 5. pielikumu), galvenokārt pie dabas lieguma stingrā režīma zonas robežas.

Informatīvo stendu atrašanās vieta attēlota apsaimniekošanas pasākumu kartē (skat. 5. pielikumu).

Minētajos stendos ideālā gadījumā iekļaujama, piemēram, šāda informācija:

- dabas lieguma nosaukums;
- galvenie fakti, parametri par minēto objektu u.c. veida saistoša, interesanta un noderīga informācija;
- „labas” uzvedības noteikumi dabas lieguma teritorijā;
- uzskatāmi, skaidrojoši fotoattēli;
- dabas lieguma zonējuma shēma ar skaidrojumu par ierobežojumiem katrā zonā (piemēram, kad drīkst iebraukt ar laivām, kad un kurā zonā var makšķerēt un medīt);
- cita veida nozīmīga informācija;
- aizliegumi dabas lieguma teritorijā (piemēram, celt teltis, izmest atkritumus u.c.);
- atbildība par objektam nodarītiem zaudējumiem.

Informatīvajos stendos iekļautajai informācijai ir jābūt kvalitatīvai (aktuāla, pārbaudīta, pārdomāta u.c.), bet stendu izveidē un sagatavošanā ir jāizmanto vienotais īpaši aizsargājamo dabas teritoriju stils (skat. Dabas pārvaldes izdoto rokasgrāmatu „Īpaši aizsargājamo teritoriju vienotais stils”: <http://www.daba.gov.lv/?objid=1146>).

Lai informētu apmeklētājus par nosacījumiem dabas lieguma teritorijā, tiek paredzēta vismaz 14 informatīvo plāksņu uzstādīšana. Uz plāksnēm attēlojama informācija par dabas liegumu un īsā koncentrētā veidā (ar piktogrammām) galvenie izmantošanas nosacījumi. Plāksņu noformēšanā izmantojams vienotais īpaši aizsargājamo dabas teritoriju stils un tajās jāiekļauj dabas lieguma robežzīmes piktogramma (ozollapa). Šādas plāksnes izvietojamas četrpadsmit vietās.

Putnu vērošanas torņu ierīkošana pie dabas lieguma robežas

Tā kā dabas liegums „Babītes ezers” ir izcila putnu vērošanas vieta, īpaši pavasara migrācijas laikā, kad ezerā atpūtai lielā skaitā apmetas dažādi ūdensputni, un to apskati netraucē virsūdens augājs; ezera dienvidu krastā, uzbūvējot vairākus

novērošanas torņus, tas varētu kļūt par rīdziniekiem iecienītāko viegli aizsniedzamo putnu vērošanas vietu.

Patlaban no zemes īpašniekiem ir saņemti priekšlikumi par torņu izveidi divās vietās – pie laivu bāzes “Dālderī” un pie Klīves zemes īpašumā ar kadastra numuru **8048 013 0018**. Tā kā torņu izvietošana paredzēta ārpus dabas lieguma teritorijas, tad speciāli nosacījumi netiek paredzēti.

D - Tūrisms un rekreācija

Laivu bāžu uzturēšana un apsaimniekošana

Patlaban dabas lieguma teritorijā, pie Babītes ezera, darbojas divas laivu bāzes (laivu bāze – reģistrēta peļņas organizācija, kas specializējusies laivu īrē) un vēl vienu plānots izveidot pie lieguma robežas (8048013 0018), savukārt vēl divas laivu bāzes atrodas pie Spuņņupes ārpus lieguma (skat. 5. pielikumu). Šobrīd kopējais pieejamais skaits visās laivu bāzēs ir ~ 230. Lai nodrošinātu pilnvērtīgu laivu bāžu ekspluatāciju, nepieciešama to uzturēšana, tāpēc visas darbības, kas saistītas ar to uzturēšanu ir pieļaujamas (piem., krastmalas pļaušana, labiekārtošana, atpūtas vietu un viegla konstrukcijas ēku izveide u.tml.). Ieteicamais izmantojamo laivu kopskaits Babītes ezerā visās laivu bāzēs ir 300 laivas. Būvniecība laivu bāzēs veicama saskaņā ar aizsargjoslu likumu un pašvaldības apbūves noteikumiem. Jaunu laivu bāzi paredzēts izveidot pie Klīves zemes īpašumā ar kadastra numuru 8048 013 0018. Lai gan minētais īpašums atrodas ārpus dabas lieguma teritorijas, plānotās darbības, kuras saistītas ar ezera izmantošanu (braukšana ar laivām), veicamas saskaņā ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumos norādītajiem nosacījumiem. Liegumā teritorijā pieļaujama tikai laivu turēšana, nepārveidojot ezera krastu. Iebraukšana ezerā un sezonas lieguma ziemeļu daļā no dienvidu puses laika posmā no 1. jūnija līdz 1. jūlijam ir pieļaujama tikai pa speciāli iezīmētu ceļu.

Veloceliņa izveide

Babītes pagasta pašvaldība (kopš 1. jūlija Babītes novada dome) perspektīvā plāno izveidot veloceliņu posmā no Piņķiem līdz laivu bāzei “Dālderī”. Plānotais maršruts paredzēts blakus lieguma robežai pa dambi. Lai gan šī aktivitāte nav saistīta ar tiešu lieguma teritorijas izmantošanu, tā iekļauta dabas aizsardzības plānā kā nozīmīgs ar rekreāciju saistīts pasākums. Veloceliņa ierīkošana un citas ar to saistītās aktivitātes nav vēlamas laika periodā no 31. marta – 15. jūlijam.

E Monitorings

Tiek veikts putnu monitorings

Natura 2000 teritoriju monitorings

Šobrīd teritorijā ir paredzēts veikt *NATURA 2000* vietas monitoringu, par kura veikšanu kopš 23.07.2009 ir atbildīga Dabas aizsardzības pārvalde, piesaistot

profesionālus sugu un biotopu ekspertus. Dabas liegumam „Babītes ezers” bioloģiskās daudzveidības monitoringa programmā ir paredzēts veikt šādu putnu monitoringu:

- 7) melnais zīriņš (*Chlidonias niger*);
- 8) niedru lija (*Circus aeruginosus*);
- 9) gugatnis (*Philomachus pugnax*.)

Dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu realizācijas monitorings

Dabas aizsardzības plāns tiek izstrādāts 10 gadu periodam. MK noteikumi Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” nosaka, ka jaunu plānu neizstrādā, ja nav īstenoti plānā paredzētie apsaimniekošanas pasākumi un tādēļ nepieciešams pagarināt plāna darbības termiņu uz šo pasākumu īstenošanas laiku, bet ne ilgāk kā uz pieciem gadiem. Tāpēc ir būtiski izvērtēt, vai visi plānotie pasākumi ir ieviesti. Ja tiek konstatēts, ka pasākumi nav realizēti pilnā apmērā, tad lēmumu par plāna darbības termiņa pagarināšanu pieņem Dabas aizsardzības pārvalde. Lēmuma pieņemšanā, ja nepieciešams, pieaicina attiecīgo nozaru ekspertus. Vides ministrija, pamatojoties uz minēto lēmumu, apstiprina vai noraida plāna darbības termiņa pagarināšanu. Ja plānā nepieciešamas citas izmaiņas, var tomēr izstrādāt jaunu plānu.

Ezera ūdens līmeņa un eitrofikācijas līmeņa monitorings

Tā kā ezerā notiek ūdens līmeņa svārstības, kuras nesekmē labvēlīgus apstākļus putnu ligzdošanai, tad būtu nepieciešams veikt regulāru ūdens līmeņa monitoringu. To varētu veikt dabas lieguma apsaimniekošanas organizācija sadarbojoties ar Dabas aizsardzības pārvaldi. Tomēr, kamēr vēl nav izveidota apsaimniekošanas organizācija, Dabas aizsardzības pārvalde varētu noslēgt vienošanos ar laivu bāžu īpašniekiem par ezera līmeņa novērojumu veikšanu. Papildus tam, pie vienošanās dokumenta būtu jāpievieno metodika, saskaņā ar kuru novērojumi veicami.

Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs valsts virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa programmas ietvaros veic ūdens kvalitātes monitoringu Babītes ezerā. Ir pieejami dati no 2006. gada. Būtu ļoti nozīmīgi, lai šis monitorings turpinātos arī turpmāk visā dabas plāna darbības laikā (līdz 2019. gadam), jo tas ļautu objektīvāk novērtēt eitrofikācijas līmeņa izmaiņas.

4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos

Dabas lieguma teritorija ir attēlota visu pašvaldību teritorijas plānojumos. Tāpat apbūves noteikumos ir sniegtas norādes uz normatīvajiem aktiem, kuri attiecas uz nosacījumiem dabas liegumā. Tā kā lielākoties lieguma teritoriju aizņem ezers, tad teritorijas plānojumos plānotās izmaiņas tieši lieguma teritorijā ir nebūtiskas. Tās, galvenokārt, saistās ar ezera krasta joslas attīstīšanu rekreācijai atsevišķās vietās. Praktiski visu lieguma teritorijā ietilpstošo sauszemes teritoriju veido applūstošās platības, kuru izmantošanu regulē “Aizsargjoslu likums”. Izvērtējot dabas aizsardzības plānā ierosinātos apsaimniekošanas un izmantošanas priekšlikumus, kā arī aizsardzības un izmantošanas noteikumus, var secināt, ka pašvaldību teritorijas plānojumos grozījumi nav jāveic. Jāņem vērā arī fakts, ka dabas lieguma individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi būs augstāks normatīvais akts kā vietējās pašvaldības saistošie noteikumi.

Ceļa, kas savieno autoceļus A10 Rīga-Ventspils un A9 Rīga–Liepāja pāri Gātes upei, plānošana jārealizē, veicot ietekmes uz Natura 2000 novērtējumu atbilstoši likumam „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un 06.06.2006. Ministru kabineta noteikumiem Nr. 455 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)”.

Kā jau minēts, dabas lieguma teritorija ir cieši saistīta ar apkārtnes teritorijām, kurās izveidoti polderi, meliorējot kādreizējās palieņu pļavas. Patlaban valsts nozīmes lauksaimniecības zemju statuss ir saglabāts tikai vienam – Bļodnieku polderim, jo tā izbūve nav pabeigta. Pārējie polderi ir nodoti pašvaldības vai privāto personu īpašumā. Mainoties sociālekonomiskajām attīstības tendencēm, jo īpaši Rīgas apkārtnē pašvaldību teritorijās, radās liels pieprasījums pēc apbūves teritorijām, t. sk. arī Babītes ezera apkārtnes polderu teritorijās. Lai gan šīs teritorijas lielākoties pieskaitāmas applūstošajām teritorijām, kurās nav pieļaujama apbūve, teritorijas plānojumos tajās daudzviet noteikti ciemi, kas ļauj maksimāli samazināt aizsargjoslu līdz 10 m. Attiecīgi pārējās teritorijās, veicot inženiertehnisku sagatavošanu (teritorijas uzbēršanu), ir pieļaujama apbūve. Šāda situācija patlaban novērojama gan Salas, gan Babītes pagastos, kur ievērojamās platībās tiek palielinātas ciemu (Trenču, Klīves, Skārduciema, Spuņciema, Sīpolciema u.c.) teritorijas polderos. Lai gan šobrīd apbūvētās platības ezera apkārtnes teritorijās ir pieaugušas, tomēr būvniecība vēl nav kļuvusi masveidīga, ko, visticamāk, ietekmēja šo teritoriju sarežģītie hidroģeoloģiskie apstākļi un nepieciešamā teritoriju uzbēršana un būvniecības “buma” apsūkums.

No 2009. gada 1. jūlija sāks funkcionēt jaunie novadi (Babītes un Jelgavas), līdz ar to iespējama jaunu teritorijas plānojumu izstrāde vai grozījumu veikšana esošajos attīstības dokumentos. Lai sekmētu Babītes ezera apkārtnes teritoriju ilgtspējīgu apsaimniekošanu un nodrošinātu dabas lieguma aizsardzību, kā arī ornitofaunai piemērotu apstākļu saglabāšanu, ieteicams ņemt vērā šādus aspektus:

- Varkaļu slūžu izbūve un apsaimniekošana jānosaka kā pašvaldību kopējo interešu teritorija;

- jānosaka applūstošās teritorijas atbilstoši “Aizsargjoslu likumam”, izvērtējot riskus saistībā ar dambju un sūkņu staciju tehnisko stāvokli, īpašumu piederību tajos, kā arī faktu, ka polderi paredzēti lauksaimnieciskai izmantošanai, nevis apbūvei un, ka Babītes ezers aizaug, veicinot ūdens līmeņu celšanos un pārpurvošanos blakus teritorijās;
- teritorijas plānojumos jāattēlo ne tikai applūstošās teritorijas, bet arī ezera aizsargjosla (Babītes pagasta teritorijā), kura ārpus ciemu teritorijām Babītes ezeram ir 500 m;
- jānodrošina regulāra polderu apsaimniekošana – dambju uzturēšana, stiprināšana, krūmu apauguma novākšana u.tml. Prioritāri apsaimniekojami sliktākas kvalitātes dambji Salas pagastā;
- jāņem vērā 10 m tauvas joslu ezeram;
- nosakot ezeram aizsargjoslu ciemos, kuri paredzēti polderu teritorijās, tā jānosaka izvērtējot dabiskos apstākļus (ceļus, reljefu, buferjoslu ekoloģisko nozīmi (vēlamais platums 100 m), nevis automātiski samazinot to līdz 10 m);
- Babītes ezers nav izmantojams kā rekreatīvs resurss lielam apmeklētāju skaitam vienlaicīgi, taču tā apkārtnē atbalstāma ar rekreāciju saistītas infrastruktūras izveide, kura tieši neizmanto ezeru (piem., veloceļš, dabas taka, putnu vērošanas tornis utt.);
- ciemu teritorijas plānojamas kompakti, tās palielinot pamazām, nevis uzreiz vairākkārtīgi pārsniedzot esošās platības;
- tā kā polderu teritorijas ir uzskatāmas par ekoloģiski nozīmīgām teritorijām, tad to izmantošanai jāveic vienotu detālplānojumu izstrāde, nosakot saudzīgākus nosacījumus kā citās teritorijās, piemēram:
 - minimālā zemes gabala dalīšanas vienība jānosaka 1- 2 ha platībā,
 - maksimālā apbūvējamā platība (pagalms) varētu būt 0,4 ha, veicot teritorijas uzbēršanu tās platība nedrīkst pārsniegt 25 % no apbūvējamās platības;
 - apbūves teritorijām jāierīko drenāžas sistēma;
 - pieļaujama dīķu veidošana līdz 0,1. ha, ņemot vērā to, ka dīķis nodrošina gruntsūdeņu atslodzi, bet pie augstiem ūdenslīmeņiem tas palielina aplūstošās teritorijas;
 - kā obligāts nosacījums notekūdeņu novadīšanai, jānosaka prasība hermētisku tvertņu (septisko tanku) izmantošanai, notekūdeņu izvešana vai bioloģisko attīrīšanas iekārtu izbūve. Nav pieļaujama notekūdeņu iesūcināšana gruntī vai tieša iepludināšana gruntī.

5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

5.1. Priekšlikums teritorijas zonējumam

Lai nodrošinātu dabas lieguma “Babītes ezers” dabas vērtību aizsardzību un sabalansētu dabas aizsardzības prasības ar saimnieciskajām aktivitātēm, dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā tika sagatavoti priekšlikumi teritorijas zonējumam.

Tiek piedāvāts izveidot:

- 1) dabas lieguma stingrā režīma zonu;
- 2) sezonas lieguma zonu ar šādu iedalījumu:
 - 10) sezonas lieguma zonas centrālā daļa (ziemeļu puse un dienvidu puse);
 - 11) sezonas lieguma zonas Spuņņupes daļa;
 - 12) sezonas lieguma zonas Gātes daļa.
- 3) dabas parka zonu.

Piedāvāto funkcionālo zonu lielums ir iekļauts 5.1. tabulā un zonējuma karte ir iekļauta 6. pielikumā.

5.1. tabula. Piedāvāto funkcionālo zonu lielumi dabas liegumā „Babītes ezers”

Funkcionālās zonas nosaukums	Platība, ha	Platība, %
Dabas lieguma stingrā režīma zona	372,2	12,5
Sezonas lieguma zona	2502,8	83,8%
<i>t.sk. Sezonas lieguma zonas centrālās daļas ziemeļu puse</i>	886,0	29,6
<i>t.sk. Sezonas lieguma zonas centrālās daļas dienvidu puse</i>	801,6	26,8
<i>t.sk. Sezonas lieguma Spuņņupes daļa</i>	116,0	3,9
<i>Sezonas lieguma zonas Gātes daļa</i>	699,2	23,4
Dabas parka zona	113,3	3,8
Kopā	2988,3	100,0

Dabas lieguma stingrā režīma zona ir izveidota, lai nodrošinātu ūdensputniem pilnīgu mieru ligzdošanas un spalvu mešanas periodā, kā arī atpūtu migrāciju laikā un patvērumu medību sezonā.

Sezonas lieguma zona ir izveidota, lai nodrošinātu ūdensputniem netraucētu ligzdošanu un atpūtu pavasara migrāciju laikā. Sezonas lieguma zona tiek sadalīta ziemeļu un dienvidu daļās un šīm daļām tiek piemēroti atšķirīgi maksšķerēšanas, ūdensputnu medību un iebraukšanas ar laivām ierobežojumi laika ziņā.

Sezonas lieguma Spuņņupes zona ir izveidota, lai nodrošinātu netraucētu ligzdošanu un spalvu mešanu lielo ķīru kolonijai līdz 1. jūlijam.

Sezonas lieguma zonas Gātes daļa ir izveidota, lai nodrošinātu ūdensputniem nepieciešamos apstākļus spalvu mešanas periodā.

Dabas parka zona ir izveidota, lai nodrošinātu pļavu putnu ligzdošanas iespējas, kā arī lai aizsargātu aizsargājamus pļavu biotopus, kuri minēti 2.3.2. nodaļā.

5.2. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts sagatavots saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993.) 17. pantu.

Ministru kabineta noteikumu Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” prasības, kuras dabas lieguma teritorijā aizstātas ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasībām vai nav teritorijai saistošas, ir pārsvītrotas. Prasības, kuras atšķiras no Ministru kabineta noteikumos noteiktajām, ir ierakstītas citā krāsā.

Šī dabas aizsardzības plāna ietvaros sagatavoto individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts aizstās MK noteikumus Nr. 115 „Dabas lieguma ”Babītes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, kuri tika pieņemti 2000. gada 28. martā.

1. Noteikumi nosaka:

1.1. dabas lieguma „Babītes ezers” (turpmāk tekstā – dabas liegums) individuālo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk – aizsargājamās teritorijas) vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību;

1.2. dabas lieguma aizsargājamās teritorijās, aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību.

2. Dabas liegums ir izveidots, lai saglabātu ūdensputniem nozīmīgu barošanās, ligzdošanas, spalvu mešanas vietu, nozīmīgu atpūtas vietu migrācijas laikā, kā arī lai aizsargātu saldūdens un ūdens biotopus.

3. Dabas lieguma teritorijā nav spēkā vispārīgie īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Noteikumi attiecas uz tām aizsargājamām teritorijām, kurām nav individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu. Aizsargājamās teritorijās Dabas liegumā ir spēkā arī citos normatīvajos aktos noteiktās vides aizsardzības prasības.

4. Dabas liegumā ir šādas funkcionālās zonas:

- 4.1. stingrā režīma zona;
- 4.2. sezonas lieguma zona, kura iedalās:
 - 4.2.1. sezonas lieguma centrālajā daļā (t.sk. ziemeļu un dienvidu puse);
 - 4.2.2. sezonas lieguma Spuņņupes daļā;
 - 4.2.3. sezonas lieguma Gātes daļā;
- 4.3. dabas parka zona.

5. Dabas lieguma platība ir 2988,3 ha. Tā funkcionālo zonu shēma noteikta šo noteikumu 1. pielikumā (skat. dabas aizsardzības plāna 7. pielikumu), bet funkcionālo zonu laukumu koordinātes – šo noteikumu 2. pielikumā (skat. dabas aizsardzības plāna 8. pielikumu).

6. Dabas lieguma robežas Aizsargājamās teritorijas dabā apzīmē ar speciālām informatīvām zīmēm, kuru paraugs un lietošanas kārtība noteikti šo noteikumu 4. 3. pielikumā (skat. 9. pielikumu dabas aizsardzības plānā). Informatīvo zīmju sagatavošanu un izvietojumu nodrošina aizsargājamās teritorijas administrācija vai, ja tādas nav, attiecīgā pašvaldība sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

7. Dabas aizsardzības pārvaldei ir tiesības noteikt ierobežotas pieejamības informācijas statusu informācijai par dabas liegumā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.

8. Zemes īpašniekiem, (~~lietotājiem~~) tiesiskajiem valdītājiem vai lietotājiem aizliegts savā īpašumā vai lietojumā ierobežot apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem, takām, ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas norādīti dabas lieguma attiecīgās aizsargājamās teritorijas dabas aizsardzības plānā (turpmāk – dabas aizsardzības plāns) un paredzēti aizsargājamās teritorijas dabas lieguma apskatei un apmeklēšanai.

9. Visā dabas lieguma teritorijā ir aizliegts:

9.1. ierīkot jaunas atkritumu izgāztuves, kā arī piesārņot un piegružot vidi ar atkritumiem, novietot un glabāt atkritumus tiem nepiemērotās vietās;

9.2. veikt rūpniecisko zveju;

9.3. ūdensputnu medībās lietot šāviņus, kas satur svīnu;

9.4. veikt zemūdens medības;

9.5. braukt ar ūdensmotocikliem, motorlaivām un kuteriem, kā arī ar jahtām, airu laivām, izmantojot dzinēju (izņemot elektromotoru) un izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams teritorijas uzraudzībai, apsaimniekošanai un zinātnisko pētījumu veikšanai;

9.6. nodarboties ar ūdens sportu un izmantot ūdens sporta ierīces un aprīkojumus bezledus periodā, izņemot makšķerēšanu šajos noteikumos noteiktajos termiņos;

9.7. dedzināt sausās zāles un niedru platības, izņemot biotopu atjaunošanas pasākumus, par kuru veikšanu ir saņemta Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes atļauja un ir rakstiski informēta par ugunsdrošību un ugunsdzēsību atbildīgā institūcija; gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi;

9.8. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorrolleriem, izņemot ar pajūgiem un zirgiem velosipēdiem, kā arī, ja pārvietošanās ir saistīta pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

9.9. ierīkot nometnes un celt teltis ārpus īpaši norādītām vietām vai bez saskaņošanas ar zemes īpašnieku;

9.10. kurināt ugunsiskus ārpus norādītām vai speciāli ierīkotām vietām, kuras nenodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsiskus pagalmos;

9.11. rīkot autosacensības, motosacensības, ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;

9.12. pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības un valsts robežas apsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību;

9.13. pļaut lauksaimniecībā izmantojamās zemēs virzienā no lauka malām uz centru, izņemot gadījumus, kad nelīdzena reljefa apstākļos (piemēram, bedres, grāvji, izciļņi) tas ir nepieciešams darba drošības dēļ;

9.14. veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju;

9.15. veikt jebkāda veida darbības, kas varētu mainīt virszemes un pazemes ūdeņu līmeni, izņemot esošo ūdens līmeni regulējošo būvju remontu, lai novērstu teritoriju applūšanu ārpus dabas lieguma, kā arī to apsaimniekošanu, un aku ierīkošanu ūdens ņemšanai personiskajām vajadzībām;

9.16. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi personiskām vajadzībām;

9.17. veikt krūmu ciršanu no 1. aprīļa līdz 31. augustam;

9.18. izvietot peldošās ēkas un būvēt ēkas uz pāļiem virszemes ūdensobjektos;

9.19. zemes īpašumos, kuriem ir pieeja pie ezera, turēt vairāk kā vienu reģistrētu laivu un ierīkot vairāk kā vienu laipu;

9.20. būvēt vēja ģeneratorus;

9.21. uzturēties Babītes ezerā diennakts tumšajā laikā, izņemot no 1. jūnija līdz 31. augustam un no 1. septembra līdz 31. oktobrim, kad atļauts uzturēties ezerā vienu stundu pirms saullēkta un vienu stundu pēc saulrieta.

10. Bez saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi aizliegts:

10.1. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises; izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un ir rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi;

10.2. veikt jebkādas darbības, kuru rezultātā tiek mainīta ezera krasta līnija un gultne;

10.3. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku, izņemot dabas parka zonu;

10.4. veikt ceļu (arī sliežu ceļu), inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;

10.5. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus, izņemot tos objektus, kuri paredzēti dabas aizsardzības plānā;

10.6. mainīt zemes lietošanas mērķi, izņemot dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu ierīkošanai (piemēram, takas, putnu vērošanas un skatu torņi);

- vākt dabas materiālus kolekcijām;

- veikt zinātniskos pētījumus;

10.7. paplašināt esošās laivu bāzes.

11. Babītes ezera apmeklētājiem iebraukšana Babītes ezerā atļauta tikai ar reģistrētiem peldlīdzekļiem un ievērojot šajos noteikumos noteiktos ierobežojumus.

12. Dabas liegumā visās zonās, izņemot dabas parka zonu, aizliegts sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem, tai skaitā dalot kopīpašumu, kā arī noteikt lietošanas tiesības kopīpašumam, ja kopīpašnieka lietošanā paliek mazāk par 10 hektāriem, izņemot gadījumus, kad atdalāmais zemesgabals ir nepieciešams ārējo inženierkomunikāciju vai inženierbūvju būvniecībai vai uzturēšanai, un tā apbūves nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā.

13. Būvniecība dabas liegumā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos un dabas aizsardzības plānā noteikto kārtību un ierobežojumus.

I Stingrā režīma zona

14. Stingrā režīma zona ir izveidota, lai nodrošinātu ūdensputniem nepieciešamos apstākļus ligzdošanas un spalvu mešanas periodā, kā arī atpūtu migrācijas laikā un drošu patvērumu medību sezonā periodā.

15. ~~Dabas rezervāta regulējamā~~ Stingrā režīma zonā ir aizliegta jebkāda saimnieciskā un cita veida (**piemēram, rekreatīvā**) darbība, izņemot: ~~šādas darbības, kas veicamas dabas rezervāta administrācijas noteiktajā kārtībā un saskaņā ar dabas aizsardzības plānu (ja tāds ir apstiprināts)::~~

15.1. teritorijas apmeklēšanu, lai to apsargātu un kontrolētu aizsardzības režīma ievērošanu;

15.2. zinātnisko pētījumu veikšanu;

15.3. vides monitoringa veikšanu;

15.4. uzturēšanos teritorijā periodā, kad ir izveidojusies ledus sega;

15.5. niedru pļaušanu no 15. jūlija līdz ūdensputnu medību sezonas sākumam un no 15. novembra līdz 1. martam pēc saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi.

II. Sezonas lieguma centrālās daļas zona

16. Sezonas lieguma zonas centrālā daļa ir izveidota, lai nodrošinātu ūdensputniem netraucētu ligzdošanu un atpūtu pavasara migrācijas laikā.

17. Sezonas lieguma centrālā daļa tiek iedalīta ziemeļu un dienvidu pusē (skat. 1. pielikumu).

18. Visā sezonas lieguma centrālajā daļā ir aizliegta jebkāda saimnieciska un cita veida darbība, izņemot:

18.1. teritorijas apmeklēšana, lai to lai to apsargātu un kontrolētu aizsardzības režīma ievērošanu;

- 18.2. zinātnisko pētījumu veikšanu;
- 18.3. vides monitoringa veikšanu;
- 18.4. uzturēšanos teritorijā periodā, kad ir izveidojusies ledus sega;
- 18.5. ūdensputnu medības atbilstoši medību reglamentējošo normatīvo aktu kārtībai;
- 18.6. niedru pļaušana no 15. jūlija līdz ūdensputnu medību sezonas sākumam un no 15. novembra līdz 1. martam pēc saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi.
- 18.6. makšķerēšanu un iebraukšanu ar laivām sezonas lieguma ziemeļu pusē no 1. jūnija līdz 31. martam, bet dienvidu pusē no 1. jūlija līdz 31. martam. Iebraukšana sezonas lieguma ziemeļu pusē no dienvidu puses, laika posmā no 1. jūnija līdz 1. jūlijam, ir pieļaujama tikai pa speciāli iezīmētu ceļu.

III Sezonas lieguma zonas Spuņņupes daļa

- 19. Sezonas lieguma zonas Spuņņupes daļa ir izveidota, lai nodrošinātu lielo ķīru kolonijas netraucētu ligzdošanu, perēšanu un spalvu mešanu.
- 20. Sezonas lieguma zonas Spuņņupes daļā ir aizliegta jebkāda saimnieciska un cita veida darbība, izņemot:
 - 20.1. teritorijas apmeklēšana, lai to lai to apsargātu un kontrolētu aizsardzības režīma ievērošanu;
 - 20.2. vides monitoringa veikšanu;
 - 20.3. uzturēšanos teritorijā periodā, kad ir izveidojusies ledus sega;
 - 20.4. ūdensputnu medības atbilstoši medību reglamentējošo normatīvo aktu kārtībai;
 - 20.5. niedru pļaušanu no 15. jūlija līdz ūdensputnu medību sezonas sākumam un 15. novembra līdz 1. martam pēc saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi.
 - 20.6. makšķerēšanu un braukšanu ar laivām no 1. jūlija līdz 31. martam.

IV Sezonas lieguma Gātes daļas zona

- 21. Sezonas lieguma Gātes daļas zona ir izveidota, lai nodrošinātu ūdensputniem nepieciešamos apstākļus spalvu mešanas laikā.
- 22. Visā sezonas lieguma Gātes daļā ir aizliegta jebkāda saimnieciska un cita veida darbība, izņemot:
 - 22.1. teritorijas apmeklēšanu, lai to apsargātu un kontrolētu aizsardzības režīma ievērošanu;
 - 22.2. vides monitoringa veikšanu;
 - 22.3. uzturēšanos teritorijā periodā, kad ir izveidojusies ledus sega;
 - 22.4. ūdensputnu medības atbilstoši medību reglamentējošo normatīvo aktu kārtībai;

22.5. niedru pļaušanu no 15. jūlija līdz ūdensputnu medību sezonas sākumam un no 15. novembra līdz 1. martam pēc saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi.

22.6. makšķerēšanu un braukšanu ar laivām no 1. septembra līdz 31. martam.

III. Dabas parka zona

22. Dabas parka zona ir izveidota, lai nodrošinātu pļavu putnu ligzdošanas iespējas, kā arī lai nodrošinātu aizsargājamu pļavu biotopu – upju palieņu pļavu aizsardzību.

23. Dabas parka zonā aizliegts:

23.1. ierīkot dzērveņu plantācijas;

23.2. sadalīt lauksaimniecībā izmantojamo zemi un pārējās zemes – zemes vienībās, kas mazākas par 3 hektāriem, izņemot gadījumus, kad atdalāmais zemesgabals ir nepieciešams ārējo inženierkomunikāciju vai inženierbūvju būvniecībai vai uzturēšanai un tā apbūves nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā.

23.3. veikt pļavu pļaušanu un krūmu ciršanu no 1. aprīļa līdz 15. jūlijam;

23.4. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) palieņu pļavas.

24. Dabas parka zonā atļauts, saskaņojot ar reģionālo vides pārvaldi drīkst organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 100 cilvēku.

6. Izmantotie informācijas avoti

Literatūras saraksts

- Belte P. Rīgas Jūrmalas, Slokas un Ķemeru pilsētas ar apkārtni. Rīga (1935)
- Cildermanis A., 1970 (sastādītājs). Meliorācijas attīstība Latvijā, Latvijas hidrotehnikas un meliorācijas zinātniskās pētniecības institūts, 326 lpp.
- Enciklopēdija Latvijas daba, 1994
- Grimmet R.F.A., Jones T.A. 1989. Important Bird Areas in Europe. Cambridge, UK: International Council for Bird preservation (Techn.Publ.9).
- Kabucis I. 2004. Biotopu rokasgrāmata. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Rīga: Latvijas Dabas Fonds, 160 lpp.
- Kabucis I. (red.) 2001. Latvijas biotopi. Rīga, 96 lpp.
- Kačalova O., Kumsāre A., Kundziņš M. 1962. Lielie ezeri Rīgas apkārtnē. – Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas izdevn. Rīga.
- Kļaviņš M., Rodionovs V., Kokarīte I. 2002. Chemistry of surface waters in Latvia. Rīga: Latvijas Universitāte, 286 pp.
- Latvijas Sarkanā grāmata. 2003. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. 3. sēj. Vaskulārie augi. Rīga: LU Bioloģijas institūts, 691 lpp.
- Lipsbergs J. 1994. Ķīvītes *Vanellus vanellus* ligzdošana izdegušā niedrējā. – Putni dabā 4: 40-41.
- Par Plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības nacionālo programmu 2008.-2015.gadam, Ministru kabineta rīkojums Nr.830, Rīgā, 2007.gada 20.decembrī
- Bērziņš B. 1946. Nāgot om Lettlands måsfåglar. – Vår Fågelvärld 3: 119-125.
- Priednieks J., Strazds M., Strazds A., Petriņš. A. 1989. Latvijas ligzdojošo putnu atlants 1980-1984. J.Vīksnes red. Rīga, Zinātne.
- Račinskis E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga.
- Roms J. 1942. *Acrocephalus paludicola* Vieill. Brutvogel in Lettland. – Fol. Zool. Hydrobiol. 11,2: 215.
- Zīverts A. 1995. Gāte. - Latvijas daba, **3**: Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 96. lpp.
- Zīverts A. 1998. Varkaļu kanāls. – Latvijas daba, **6**: Rīga: Preses nams, 35-36.

Valsts meliorācijas projektēšanas institūts (1977). Pavasaru palu režīms Babītes ezerā

Valsts meliorācijas projektēšanas institūts (1963). Lielupes ūdenssaimniecības shēma, I, II un III sējums

Vīksne J., Janaus M. 2000. Melnā zīriņa *Chlidonia niger* aizsardzības plāns. LU Bioloģijas institūts.

Vīksne J. 2006. Waterbirds bagged by hunters at the beginning of autumn hunting season on waterbodies of Latvia in 1993-2004. – OMPO Newsletter 26: 5-14.

Volkova A., Kalēja R., Baumanis J. 1975. Babītes ezera bioloģiskais raksturojums un attīstības perspektīvas. – Zooloģijas Muzeja Raksti 13. Rīga, Latvijas Valsts Universitāte: 91-114.

Виксне Я. (ред.). 1983. Птицы Латвии. Территориальное размещение и численность. Рига. Зинатне.

Липсберг Ю. 1976. Расширение гнездовых ареалов у ремеза, соловьиного сверчка и усатой синицы в Прибалтике. – В кн. Материалы IX Прибалт. орнитол. конф. Вильнюс: 139-141.

Страздс А.Д. 1981. Гнездовые колонии чайковых птиц в Рижском и Лимбажском районах Латвийской ССР. – В кн. Тез. Докладов X Прибалт. Орн. конф. Рига. Т. 1: 62-64.

Projektu materiāli

Dažādu institūciju sniegtie materiāli

Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, vēstule Lauku atbalsta dienesta direktora vietniekam.

Lauku atbalsta dienests, Inženierizpētes darbi Babītes ezera Varkaļu kanāla hidromezglā un Gātē.

Interneta informācijas avoti:

<http://latvijas.daba.lv/aizsardziba/teritorijas/liegumi>

<http://www.rapl.m.gov.lv>

<http://www.csb.gov.lv/>

<http://www.nva.lv>

<http://www.ezeri.lv>

Pielikumi